

Yaklaşan Felaketi Önlemenin Yolu (sy: 32)

Politika

SAVAŞSIZ SÖMÜRÜSÜZ BİR DÜNYA İÇİN

Mayıs 2026

Yıl: 12

Sayı: 98

MUSTAFA SUPHİ VAKFI MERKEZ YAYIN ORGANI

15 Günlük Gazete Bağış Karşılığı: Maliyeti 100 TL

Yurtdışı: 5 EUR/USD

Yeni 15-16 Haziranlara...

15-16 Haziran 1970, Türkiye işçi sınıfının sermaye düzenine çektiği en büyük tarihsel ihtarlardan biridir. DİSK'i tasfiye etmeyi hedefleyen saldırıya karşı on binlerce işçi fabrikalardan sokaklara çıktı; üretimi durdurarak emeğin bu ülkenin gerçek kurucu gücü olduğunu gösterdi. O iki gün boyunca yalnız yürüyüş kolları değil, sermaye düzeninin dengeleri de sarsıldı.

Bugün sömürü ortadan kalkmadı; yalnız biçim değişti. İşgücü artık yalnız fabrikada değil; ofislerde, depolarda, çağrı merkezlerinde, hastanelerde, okullarda, hukuk bürolarında, motokurye ağlarında, yazılım sistemlerinde ve dijital platformlarda sömürülüyor. Kapitalizm emeği bölüyor, parçalıyor, yalnızlaştırıyor, güvencesizleştiriyor ve ortak sınıf bilincini dağıtmaya çalışıyor.

Ancak bugünün emekçisi de değişiyor. İşçi, kurye, öğretmen, sağlık emekçisi, mühendis, avukat, yazılımcı ve geleceksizliğe mahkûm edilen gençlik aynı düzenin baskısı altında yaşamaktadır. Farklı emekçi katmanlar proleterleşiyor.

Geçmiş dönemlerin saf proletaryası tükenmedi. Nicelik olarak azaldı ancak nitelik olarak gelişti. Yeni teknoloji ile tanıştı. Fabrikalar yüksek teknolojinin kullanıldığı alanlara dönüşüyor. Fabrikalar, Madenler, Tersaneler, OSB'ler proletaryanın yatağı. Yazılım emekçileri her alanda önem kazanıyor, diğer yandan da proleterleşiyor ve stratejik konuma yükseliyor. Genişleyen işçi sınıfının önemi, niteliği ve rolü görünür hale gelmektedir.

Komünist hareketin tarihsel görevi tam da burada ortaya çıkmaktadır: Parçalanmış ama aynı zamanda genişleyen sınıfı ortak mücadele hattında buluşturmak, halkın büyüyen öfkesini örgütlü güce dönüştürmek ve yeni dönemin birleşik mücadele zeminini yaratmak.

Bugün ihtiyaç duyulan şey nostalji değil; 15-16 Haziran'ın mücadelecı ruhunu günümüz koşullarında yeniden üretmektir. Bunun yol ve yöntemlerini geliştirmektir. Çünkü 15-16 Haziran'ın öğrettiği gerçek hâlâ geçerlidir:

İşçi sınıfı ve emekçi halk ayağa kalktığında tarihin tekerleği yeniden ileriye doğru hareket edecektir. ■

Politika

Zurnanın Zırt Dediği Nokta

□ Kemal ATAKAN

Bu başlık da nereden çıktı diyeceksiniz? Matrak bir başlık gibi gözüküyor ama ele alacağımız konu fazlasıyla ciddi bir konu.

Şuradan başlayalım. 97. Sayımızda "Politika Gazetesi bu içeriği ile son sayısını yayınlıyor. Bundan sonraki sayılar 16 sayfa ve ülkenin her köşesinden güncel mücadelelerin aktarılması içeriği ile yayınlanacak. Güncel politikayı daha detaylı takip edecek haber, yorum ve söyleşileri ile yayını şekillendirecek" diye yazmıştık. Bu hedefimizi zamanlama olarak tutturamadık. İşte zurnanın zırt dediği konu bu.

Politika Gazetesi'nin bu içerik ve nitelik ile yayınlanabilmesi için Türkiye Komünistlerinin Platformunun ülkenin illerinde, ilçelerinde, semt ve mahallelerinde, fabrika, OSB, tersane ve madenlerinde, ofis, büro ve çağrı merkezlerinde, köylerde ve yaylalarda istenilen düzeye gelmesi gerekiyor. Başka bir ifade ile "taban tutması" gerekiyor.

Karanlık bir tablo çizmiyoruz. Genel anlamda bakıldığında "maya tuttu". Şimdi ayrıntılar, detaylar ile uğraşılıyor arkadaşlarımız. Bir kuyumcu hassasiyeti ile veya iğneyle kuyu kazar gibi bir faaliyet içindeler. Şunu söylüyor arkadaşlarımız; "dostlar alışverişte görsün diye düşünsek her ilde ve ülkenin bir dizi ilçesinde farklı noktalarda değişik içerikli etkinlikler düzenleyerek 50, 100, 200 hatta 500 kişiyi bir araya getirebiliriz. Ancak bizim amacımız sadece etkinlik düzenlemek değil. 3 – 5 arkadaşımızın çabasıyla bu kadar insanı bir araya getirmek değil. Bu saman alevi gibi olur. Toplandığımız sayıda insanlar bir dahaki bir etkinliğe kadar çil yavrusu gibi dağılır. Amacımız iş yapmış olmak için birkaç kurumun veya çevrenin birlikte düzenleyeceği etkinlikler de olamaz. O tür etkinliklerde sen, ben, bizim oğlan bir arada olup kendimizi kandırırız."

Peki o zaman bu Platform çalışması nasıl gelişecek sorusuna ise şu yanıtı veriyor arkadaşlarımız; "bir ilde veya ilçede 3-5 kişi miyiz. O zaman biz o il veya ilçenin Platform koordinasyonuyuz. Düzenli her hafta aynı gün aynı saate toplanıp çalışmalarımızı planlıyoruz. Her bi-

rimizin amacı bir mahallede veya semtte veya fabrikada bir Platform Grubu oluşturmaktır. Bu Platform grupları da aynı koordinasyonun haftada bir düzenli aynı gün ve saatte toplandığı gibi toplantısını yaparak hem dünyada, bölgede ve ülkede genel politik gelişmeleri değerlendiriyor, hem de mahalle veya semtimize ilişkin yürütülen yerel çalışmalarını değerlendiriyor. Önümüze görevler koyuyor, aramızda görev dağılımı yaparak bütün bir hafta o doğrultuda çalışıyoruz." Anlattıklarına göre İl veya ilçe koordinasyonları da her hafta yaptıkları çalışmalarını değerlendiriyor, yeni ilçe, semt veya mahallelere yönelik hedefler belirliyorlarmış.

Arkadaşlarımız bu çalışmalarını birkaç aydır düzenli olarak yürütüp hatta kimi alanlarda işçilerden, emekçilerden, memurlardan, kadın, öğrenci ve emeklilerden oluşan Demokratik Halk Meclisleri kurma yönünde adımlar atmaya başlamışlar. Bu Meclislere katılan işçiler çalıştıkları fabrika veya işyerlerinden aynı semtte oturan işçi arkadaşlarını ve ailelerini de davet ederek Meclis'in genişlemesini hedefliyor ve kimi yerlerde de sağlıyorlarmış.

Kısacası ülkenin çok yerinde hummalı bir çalışma yürüyor. Kolaya kaçılmıyor. Anonim toplantılar yapılmıyor. Eğer bir yerde bir toplantı veya etkinlik gerçekleştiriliyorsa onu ilgili alandaki Platform Grubu organize ediyor. Kişisel bir çalışma değil, kolektif bir Grup çalışmasının sonucunda planlanan aktivite yürütülüyor.

Ülke çapında mantar gibi yayılan bu Grup çalışmaları ilçe, il ve bölgelerdeki Platformların sayısal olarak genişlemesini sağlayacak, Türkiye Komünistlerinin Platformu niteliksel ve niceliksel olarak

hatırı sayılır bir güç halini alacaktır. Biz anlatılanlardan bunu anlıyoruz.

Bu denli verimli bir faaliyet ilçe, il ve bölgelerde Platform Koordinasyonları, ülke çapında Genel Platform Koordinasyonu tarafından koordine edilirken her halde senede bir kez de ülke genelinde seçilecek temsilcilerin katıldığı Temsilciler Kurulunda değerlendirilecektir.

Bu bilgileri alınca "işte bu!" demekten kendimizi alamadık. Komünistler böyle çalışır.

12 Eylül sonrası üzerimizden bir silindir gibi geçen, ve "ev yapımı" zorluklarla daha da içinden çıkılmaz hale gelen feci durum ancak ve ancak böyle bir anlayışla aşılır, ete kemiğe bürünür, geçici değil sürekli ve kalıcı hale gelir, büyür de büyür, salonlara, meydanlara, alanlara sığmayacak hale gelir.

Aydınlar, doktorlar, avukatlar, mahalle ve semt esnafı, öğretmenler, mimarlar, mühendisler böyle bir gelişmenin dışında kalmaz. Yerel çalışmalarda sosyal, kültürel, bilimsel anlamda faaliyetlerle çalışmalar zenginleştirilebilir. Bu tür çalışmalar Demokratik Halk Meclislerinin faaliyetleri olacaktır. Emekliler bu tür çalışmalarda aktif rol oynayarak yaşamlarının en verimli çağlarını toplumsal faaliyet içinde geliştirebilirler. Bir dizi konuda yerel alanın halkının katılımı ile edebiyat, sanat, bilim, dayanışma alanlarında etkinlikler düzenlenebilir. Arkadaşlarımız haklı. Bu etkinliklerin Platform Gruplarının çalışmaları temelinde yürütülmesi, geliştirilmesi ve denetlenmesi kolektif grup faaliyetlerinin başarılı sonuçları olacaktır.

Mahalle ve semtlerde değişik ulusal kökenden işçiler, emekçiler, aydınlar

birlikte yaşıyorlar. Yöre derneklerinin olduğu yerlerde onlarla işbirliği içinde, olmadığı yerde Meclislerin bünyesinde yörelere özgü kültürlerin sergilendiği, kültür ve edebiyat alanında kökenlerine inildiği etkinlikler düzenlenebilir.

Çalışma alanımızda bir fabrikada veya işletmede bir iş kazası mı oldu, ekonomik sosyal konularda çelişkiler mi keskinleşti, bir okulda sorun mu oluştu, semt polikliniğinde veya ilçe hastanesinde ciddi sorunlar mı var? Platformlar hemen müdahil olur, çalışmalarını ile bu sorunların Meclislere taşınmasını sağlar, semt sakinlerini bilgilendirirler ve gerek çözüm gerekse dayanışma odaklı faaliyetleri organize ederler. Sorunların yetkili mercilere taşınması ve halkın katılımıyla çözüm için baskı kurulması ile ilgili her türlü basın açıklaması, mahalle toplantıları, hatta genel halk toplantıları örgütlenmesini sağlarlar.

Belediyeleri ilgilendiren çözülmemiş, kangrenleşmiş sorunları tespit ederler, onların çözümüne yerleşim alanının sakinleri ile birlikte yönelirler. Gerekli başvuru ve onların takibini üstlenirler. Aynı konu köyler için de geçerlidir. Altyapı sorunları, eğitim, sağlık sorunları, ekolojik dengeyi bozan çevre sorunları, ürün taban fiyatları, yerli tohum ve hayvancılığın geliştirilmesi... bunların tümü köy platformlarının ve onların çabası ile oluşan meclislerin ilgi alanlarına dahildir. Kadınların sağlığı, bilimsel ve kültürel gelişimi, kadın haklarını ilgilendiren seminerler, öğrenim kurumlarında öğrencilerin yaşadığı zorluklar, yüksel öğrenim veya mesleki eğitim alanında hazırlanma eğitimleri dahil insanlarımızın karşılaştığı her tür sorun Platform Gruplarının ve Meclislerin sorunlarıdır.

Kısacası anladığımız kadarıyla nerede yoldaşlarımız, okuyucularımız varsa orada önce bir Platform Koordinasyonu kuruluyor, onlar yerleşim ve üretim alanlarında Platform Grupları kurmaya yöneliyor, sendikalarda, odalarda, derneklerde, birleşik demokratik çatı partilerinde Platform Kolektifleri oluşturuluyor ve tüm bu Platform çalışmaları ilgili yerel alanda Demokratik Halk Meclisleri kurulmasına veya var olanların geliştirilmesine odaklanılıyor. Kurumlarda oluşan Platform Kolektifleri kesinlikle Platform Gruplarının yerini almaz, işlevini üstlenmez. Platform

Kolektiflerinde farklı Platform Gruplarında olan yoldaşlarımız yer alır ve sadece buldukları kurum çerçevesinde faaliyet gösterirler. Her yoldaşımızın kendi “yuvası” kendi Mahallesindeki, Semtindeki, Fabrikasındaki, çalıştığı işletmedeki Platform Grubudur.

Bu çalışmaların kalbinde komünistler vardır, Platform Gruplarında komünistler bireyler olarak bir araya gelirler. Hangi gelenekten geldikleri, önceden neyi savundukları önemli değil. Belirleyici olan günümüz sorunlarına ve çalışma anlayışı konusunda ortak bir anlayış çerçevesinde çalışmaktır. Tüm devrimci, sosyalist, komünist bireylerin temel asgari müştereklerde birleşmesi ve Platform çalışmalarını taşımaları hedeflenmelidir. Ondan sonra halka genişledikçe Demokratik Halk Meclislerinde ülkemizin sunduğu toplum mozağında ne varsa tümünü kapsamalıdır. Dini hassasiyetleri daha güçlü olan ile olmayan, işçisi işsizi, kadını erkeği, genci yaşlısı, çalışanı, emeklisi, toplumun her kesimini kucaklayacak ihtiyaçlar temelinde bir Meclis anlayışı oturduğunda bunun adını hakıyla Demokratik Halk Meclisi olarak adlandırabileceğiz.

Politika Gazetesi Kolektifine ve redaksiyonumuza ulaşan haberlere göre bu yolda emin adımlarla ilerliyoruz. İşte tam bu noktada Politika Gazetesi’nin işlevi gündeme geliyor. Tüm bu çalışmaların yayınlanacağı kürsü Politika Gazetesi olacaktır. Terside geçerli. Politika Gazetesi de içeriği ve niteliği ile bu çalışmaların gelişmesine koşut olarak değiştiğinde Türkiye Komünistlerinin Platformu faaliyetleri için Lenin’in deyimleriyle “*kolektif bir ajitatör, propagandist ve örgütleyici*” olacaktır.

Demokratik Halk Meclisi faaliyetlerine katılan her birey Politika Gazetesi’nde kendini görecektir, gönüllü muhabirlerin, yazarların, fotoğrafçıların sayısı artacaktır. Okuyucu mektupları, şiirler, kısa anı ve güncel yaşananlar canlı olarak gazete sayfalarına yansıtacaktır.

Sonuç olarak “*zurnanın zırt dediği nokta*” bu gelişmeler ışığında gazetenin içerik ve niteliğinin değişmesi olacaktır. Değilse, masa başında redaksiyon toplantısında karar vererek, oradan buradan birkaç toplantı, direniş ve basın açıklaması toplayarak içeriğini değiştirmek değil amacımız. Öyle yapsaydık sadece kendimizi kandırırız olurduk. Bizim ise “köylerden ve şehirlerden gelen kavga seslerini” kolektifleştirmek gibi bir görevimiz var. ■

Mustafa Suphi ve Yoldaşları, İstanbul’da “Anmak ve Anlamak” Etkinliğiyle Anıldı

“Karadeniz’de yarım kalan yol yalnız geçmişe değil; bugüne ve geleceğe dair bir sorumluluktur.”

Türkiye Komünist Partisi’nin kurucusu Mustafa Suphi ve Onbeşler, katledişlerinin yıldönümünde İstanbul’da düzenlenen “*Mustafa Suphi ve Onbeşler: Anmak ve Anlamak*” başlıklı etkinlikle anıldı. 31 Ocak 2026 tarihinde Mustafa Suphi Vakfı Konferans Salonu’nda gerçekleştirilen etkinlik, klasik bir anma programının sınırlarını aşarak; hafıza, siyaset, örgütlenme ve gelecek fikri üzerine kurulan bir tartışma zemini oluşturdu.

Salonun duvarlarında Mustafa Suphi’nin portresi ve “*Bir çelik aynadır gözlerimiz, Onbeşlerin resmini görmek isteyenlere...*” sözleri yer alırken, etkinliğin ana sloganı olan “*Anmak ve Anlamak*” vurgusu, programın düşünsel çerçevesini de belirledi. Katılımcılar, yalnızca geçmişte yaşanan trajik bir olayı hatırlamak için değil; Mustafa Suphi ve yoldaşlarının temsil ettiği tarihsel hattın bugün ne söylediğini tartışmak için bir araya geldi.

Etkinlikte öne çıkan yaklaşım, anmayı geçmişe kapanan bir ritüel olarak değil, bugünün siyasal ve toplumsal sorunlarına açılan bir düşünme alanı olarak kurdu. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının yarım bırakılan yürüyüşü, bu yönüyle yalnızca tarihsel bir kayıp değil; örgüt, program, eşitlik ve demokratik gelecek arayışı bakımından güncelliğini koruyan bir sorumluluk olarak ele alındı.

Program, vakıf adına yapılan açılış konuşmasıyla başladı. Saygı duruşunun ardından Onbeşler için “*Hayali Gönülümde*” türküsü seslendirildi; müzik bölümü ve Renkler ve Pencerele Topluluğunun hazırladığı video gösterimiyle etkinlik, yalnızca sözlü bir anlatım değil, kolektif hafızayı canlı tutmaya dönük çok katmanlı bir atmosfer içinde sürdü.

Panelin moderatörlüğünü Mustafa Suphi Vakfı Başkanı Kemal Atakan yaptı. Konuşmacılar ise Türkiye Komünistlerinin Platformu temsilcisi Halit Erdem ile Politika gazetesi yazarı ve hukukçu-yazar İsmail Duygulu oldu.

Kemal Atakan konuşmasında, amaçlarının nostaljik bir anma düzenlemek olmadığını vurguladı. Etkinlik boyunca öne çıkan yaklaşım ise Mustafa Suphi’nin mirasını edilgen bir hatırlama konusundan çıkarıp; siyasal özneleşme, irade ve tarihsel sorumluluk problemi olarak ele aldı. Mustafa Suphi’nin ve 1920’de gerçekleştirilen Birinci TKP Kongresi’nin bugün hâlâ güncelliğini koruyan siyasal ve toplumsal tartışmalar bakımından yeniden ele alınması gerektiğini belirten Atakan, TKP’nin tarihsel omurgasının 1920’deki kuruluş programı üzerinden okunmasının önemine dikkat çekti.

Halit Erdem ise, TKP’nin Anadolu’ya dönüş kararının yalnızca taktik bir hamle olarak değerlendirilemeyeceğini ifade etti. Ekim Devrimi sonrasında şekillenen tarihsel atmosfer içinde Doğu Halkları Kurultayı, ulusal kurtuluş mücadelesi ve toplumsal devrim fikrinin aynı siyasal hatla bağlandığını belirten Erdem, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının yürüyüşünün yalnızca bir örgütsel hareket değil; bağımsızlık ile toplumsal kurtuluşu birlikte düşünen tarihsel bir yönelim olduğunu söyledi. Bu vurgu, Mustafa Suphi hattının yalnızca geçmişte kalmış bir örgütsel deneyim değil; bağımsızlık fikrini sınıfsal kurtuluşla birlikte düşünen kurucu bir siyasal arayış olduğunu yeniden ortaya koydu.

Etkinliğin dikkat çekici vurgularından biri ise **İsmail Duygulu**’nun konuşmasında öne çıktı. Duygulu, Mustafa Suphi’yi yalnızca “*anmak*”la yetinen bir yaklaşımın eksik kalacağını ifade ederek, asıl meselenin “*anlamak*” ve daha ileri giderek “*kurmak*” olduğunu söyledi. Konuşmasında, yıllardır tekrar eden pasif bekleme siyasetini eleştiren Duygulu, Mustafa Suphi’nin mirasının romantik bir mağduriyet anlatısından ibaret olmadığını; örgütlü irade, hareket ve siyasal cesaret fikri taşıdığını vurguladı.

“*Beklemek mi, yürümek mi?*” sorusunu merkeze alan değerlendirmelerde, Karadeniz’de yarım bırakılan yolun yalnızca geçmişte kesilmiş bir yol olmadığı; bugün hâlâ demokrasi, eşitlik ve örgütlü

mücadele arayışında yürünmeye devam eden bir tarihsel hat olduğu ifade edildi.

Panel boyunca öne çıkan ortak yaklaşım, Mustafa Suphi ve Onbeşler meselesini yalnızca “*kim yaptı?*” sorusuna sıkıştırmadan, “*nasıl mümkün oldu?*” sorusuyla birlikte ele almak oldu. Böylece Karadeniz’de kesilen yol, yalnız geçmişin karanlık bir sayfası olarak değil; bugünün demokrasi, eşitlik ve örgütlü mücadele arayışına uzanan bir tarihsel hat olarak tartışıldı. Bu yaklaşım, hafızayı yalnızca kaybı hatırlayan bir duygu alanı olmaktan çıkarıp; sorumluluk zincirini, siyasal tasfiye mekanizmalarını ve bugüne devreden demokrasi sorununu birlikte tartışan bir zemine taşıdı.

Etkinlik kapsamında ayrıca, İsmail Duygulu tarafından kaleme alınan “*Karadeniz’de Yarım Kalan Bir Yol: Mustafa Suphi, Yoldaşları ve Türkiye’de Kurucu Şiddetin İzlekleri (Demokratik Cumhuriyet İçin Çözülmesi Gereken Kodlar)*” başlıklı kitap da katılımcılara sunuldu. Mustafa Suphi Vakfı Yayınları tarafından Politika Gazetesi’nin eki olarak yayımlanan kitap, Suphi ve yoldaşlarının katledilmesini tarihsel bir olayın ötesinde; kurucu şiddet, siyasal tasfiye, hafıza ve demokratik cumhuriyet tartışmaları ekseninde ele alıyor.

Böylece etkinlik, sözlü tartışma ile yazılı hafızayı aynı hatta buluşturdu. Panelde dile getirilen “*anlamak*” vurgusu, kitapla birlikte kalıcı bir tartışma zemini kazanırken; Mustafa Suphi dosyası da yalnız bir anma başlığı değil, bugünün demokrasi ve örgütlü mücadele arayışına yönelen canlı bir tarihsel soru olarak yeniden kuruldu. Etkinlikte oluşan ortak atmosfer, geçmişin yalnızca anılan değil; bugünün siyasal yönelimlerini tartışmak için yeniden okunan bir mücadele deneyimi olarak ele alınması gerektiği düşüncesinde yoğunlaştı.

Yoğun katılımı gerçekleştiren etkinlik, soru-cevap bölümünün ardından sona erdi. Salondan ayrılanların zihninde kalan ise yalnızca bir anma duygusu değil; yarım bırakılmış bir yolun bugüne bıraktığı sorumluluktur. ■

Türkiye Komünistleri Platformu Sözcülerinden Halit ERDEM yoldaşın ONBEŞLERİ ANMA Toplantısında yaptığı konuşma:

Değerli Yoldaşlar,

Mustafa Suphi ve 15 Yoldaşını 28'i 29 Ocak'a bağlayan gece Karadeniz'de hunharca katledilmelerinin 105.yıldönümünde saygıyla, minnetle anıyoruz.

Onlar bize derin bir yurt sevgisi ve cesaret örneğinin dışında bugün de karşı karşıya kaldığımız sorunların çözümü için eşsiz bir yol gösterici, devrimci bir program bıraktılar.

Bugünlerde yaşadığımız ağır sorunların üstesinden gelebilmek için cesaretle nasıl yola devam edeceğimizin ipuçlarını verdiler. Mustafa Suphi'yi ve TKP'nin 1. Programını anmak ve anlamak bu nedenle önemlidir.

Bu günler derken ne yaşıyoruz ve yaşadıklarımıza nasıl bir anlam yüklemeliyiz? Rojava'da baskılar ve ağır bir kuşatma var. İnsanlar en temel ihtiyaçlardan yoksun bırakıldılar; su, elektrik, ilaç yok. Soğuktan ölen çocuklar var. Rojava devrimini, tüm halk olarak çekildikleri son savunma hatlarında kendi anavatanlarını, haklarını, özgürlüklerini koruyorlar. Henüz bir sonuçtan bahsedemiyoruz. Müzakere ve mücadele; gelişmeler devam ediyor.

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının 105 sene önce uğruna canlarını verdikleri süreci anmak ve anlamak bu nedenle önemlidir ve bunun üzerinde çalışıyoruz.

Dünya devrimleri tarihi göstermiştir ki; devrimler, kapitalist dünya sisteminin kendi iç çelişkilerini çözemediği ender durumlarda, bu çelişkilerden yararlanan devrimci güçlerin cesur kararları, hamleleri ve cansiperane mücadeleleriyle gerçekleşmiş ve yine bu çelişkilerin aşılmasıyla zora girmiştir. 1917 Ekim devrimini gerçekleştiren devrim önderleri; devrimi ve devrimin ana vatanını korumak için çeşitli ittifaklara girmiş, geçici veya kalıcı ilişkiler kurmuşlardır. Bu temel sorunun ayrıntısına girmeden 1920'li yıllar için vereceğimiz en iyi örnek: devrimci Rus hükümeti ile Bolşeviklerle, Anadolu'nun Millici güçlerinin kurduğu ittifaklar ve anlaşmalardır. Bu ittifakları yapanlar Lenin'de, Mustafa Kemal'de kimle ittifak yaptığını ve bunların geçici ittifaklar olduğunu biliyorlardı.

Devrim ve arayış

1920'li yıllar devrimin merkezinin gelişmiş Batı'dan Doğu'ya kaydığı yıllardı. Devrimi yapanlar bu nedenle dikkatlerini uçsuz bucaksız Asya'ya dünyanın mazlum milletlerine vermişti. 1920'de Bakü'de toplanan Doğu Halkları Kurultayı bu dikkat ve çabanın sonucudur. Bu altüst oluşu doğru okuyan ve değerlendiren Mustafa Suphi önderliğindeki Türk Komünistleri bu karmaşa ve kaos günlerinde Türkiye Komünist Fırkası'nın 1. Kongresini toplayarak ve aldıkları kararlarla ulaşabildikleri ve ayrı ayrı bölükler halinde örgütlü veya örgütsüz komünistlerin birliğini gerçekleştirmişlerdi. Mustafa Suphi önderliğindeki Türkiye Komünist Partisi kongre konuşmaları, alınan kararlar ve tartışmalar çeşitli belgelerde günümüze ulaştı ve okundu. Ancak bilinmeyen bir husus var; neden dönüş ve neden o anda? Bu konunun ayrıntıları Mustafa Suphi ve yoldaşları ile beraber Karadeniz'in ve tarihin karanlıklarına gömüldü; biz bu meseleyi ancak tarihi yorumlayarak anlamlandırabiliriz. Eldeki tüm belgeler ve sürecin gelişimi bu kararların; Anadolu'ya dönüş, TKP'nin yasal faaliyetini temin etmek, emekçi kitlelerle canlı bağlar kurmak, Ekim devriminin Anadolu halkları nezdinde kazandığı itibar ve kuruluş umudunu örgütsel faaliyete dönüştürmek ve politik bağımsızlığı sosyal devrimle buluşturmak olduğunu göstermektedir. Bu kutsal amaçların Karadeniz'de işlenen menfur cinayetlerle sonuçlandığını biliyoruz ve lanetliyoruz ve tarihi gerçeklerin ortaya çıkarılması, aydınlatılması için gereken her şeyi yapacağımızı bir defa daha ilan ediyoruz.

Devrim ve devrimci program

Bugüne geçmeden yazının başında da belirttiğimiz 1.program üzerinde de durmalıyız. Bu programın hazırlandığı dönemde Anadolu'ya bakıldığında da her şeyin altüst olduğu, başka bir deyişle taşların yerine oturmadığı bir tabloyu görürüz: Anadolu'nun birçok bölgesinde çoğunlukla İttihatçıların önyak olduğu ancak temel motivasyonun Bolşeviklerin ve Ekim devriminin savaşa karşı barış, toprakların köylülere verilmesi fikirlerinden esinlenen yerel Sovyet cumhuriyetlerinin kurulduğu, düzenli orduya geçme çabalarına karşı Çerkez Ethem kuvvetlerinin dağıtılmadığı, Birinci Mecliste 1921 Anayasasının görüşmelerinin yapıldığı ve farklı düşünce akımlarına sahip parti gruplarının oluştuğu ve faaliyet gösterdiği bir ortam. Anadolu'ya dönüşün tartışıldığı günlerdeki durum ana hatlarıyla buydu.

Devrimci Programın önemi

Bu program 1920'lerde Bolşeviklerin de üzerinde düşündükleri ve tartıştıkları temel konuları formüle eden Doğu'nun Müslüman halklarının özlemlerini dile getiren ve o günkü şartlarda hayata geçirilebilecek hedefleri ve ilkeleri içeriyordu. Temel sorun Rusya'da Birinci Dünya Savaşının yıkıcı sonuçlarının ve Kapitalist dünya devletleri arasındaki savaşın getirdiği muazzam çelişkilerin değerlendirilmesiyle gerçekleşen 1917 Ekim devrimi, başta Alman ve Macar devrimlerinin yenilgisi ile sonuçlanan gelişmiş Batı'da uygulanan yöntemlerin Şark devrimleri için uygun yol ve yöntemler olmadığı üzerine yapılan tartışmalar ve arayışlardı. Müslü-

man halkların ezici bir çoğunluk oluşturduğu bir Şark ülkesi olan Türkiye'de gelişmiş Batı'nın devrime giden yol olarak formüle edildiği bir program geçeri olamazdı. TKP birinci programı böyle bir ortamda tartışılan ve bir yanı sıra Bolşevik Parti programının temel ilkelerini göz önünde tutarak ve esas olarak da yerel ve özgün şartları dikkate alan bir yaklaşımla hazırlanmıştı. Bu programın önemi bu özelliğinden ileri gelmektedir.

Günümüz ve Rojava Devriminin kazanımları

Bu günlerde bitakım çevrelerde yayılan 'hayal kırıklığı' ve benzeri duygusal meselelerle baş etmeye uğraşıyoruz; gerçekler ise farklı; Rojava devrimi doğal sınırlarına çekildi. Suriye rejiminin insanlık dışı ablukası devam ediyor. Saldırıları durduran güç Kürt halkının bütün kuvvetleriyle ve bileşenleri ile direnmesidir. Ve müzakere masasının tekrar kurulacağına dair belirtiler bu direnişin de kararlılıkla sürdürüleceğinin bildirilmesi ve bunun uygulanmasıdır. Dünyanın her yerinden yükselen enternasyonalist dayanışma çağrıları ve Bölge ülkelerinde yaşayan halklardan gelen desteklerdir. Rojava'da on bir yıldan beri uygulanan ve dünya devrimci pratiğine işlenen devrim programı; kadın devrimi, ekoloji, yerel ve yerinden yönetimlerde kazanılan deneyimdir. Kürt ve Türk tüm duyarlı çevrelerin samimi dayanışması ve yaşadığı hayal kırıklığı dışardan bakan bir tutumdur. 'Emperyalizmle işbirliği yapılmaz' diye ahkâm kesenlerin politik hayatlarında bir defa bile geçici veya kalıcı bir ittifak kurma imkânı bulamadıkları gerçeği bir yana bunun zorlu bir mücadelenin ürünü olduğunu anlamaları da mümkün değildir. Onları içinde yaşadıkları steril ortamlarda sürdürdükleri söz yarışlarıyla baş başa bırakmak en 'temiz' yoldur.

Devrimci görev: Barış ve Demokratik Toplumun İnşası

İttifak yapanlar kimle, nasıl, ne zamana kadar bu işin süreceğini bilecek kadar mücadele içinde deney kazanmışlardır. Rojava devrimi direniyor ve kendi yolunu çiziyor. Türkiye'nin devrimci güçleri, komünistleri Mustafa Suphi'nin yurtseverliği, cesareti ve kararlılığı ile kendi belirledikleri yollarından yürüyecektir.

Bu yol "Barış ve Demokratik Toplum" çizgisidir. Türkiye demokrasisinin birinci parametresi Kürt sorununun çözümü; Kürt halkının varlığını, anadilini, kültürünü hukuksal anayasal temelde güvenceye kavuşturulmasıdır, çözüm sürecinin esası budur. İkincisi "Demokratik Toplumun İnşasıdır." Ve yeni bir ruhla inşa edilecek olan "Enternasyonalizm"dir.

Bu sorun önümüzde duruyor; bir yandan AKP MHP iktidarının CHP yönetiminde ki belediyelere, CHP'nin iktidar hedefine karşı doğrudan Cumhuriyet Halk Partisini hedef alan saldırıları sürerken ve öte yandan DEM Parti'nin kitlesel mücadelesini çeşitli oyun ve manevralarla pasifize etmeye çalışırken; Komünistler demokratik temelde kurulacak ittifakları var gücüyle destekleyecektir.

Ancak esas olan tutum ise işçi sınıfı, emekçi halklar içinde yenilenmiş, programlarımızla, mücadele araçlarıyla, yeni bir Enternasyonalizm anlayışıyla yollarına devam etmesidir.

Bunlardan **birincisi**, TKP 1. Programında yer alan ve o dönem için ön görülen amele rençber şuraları cumhuriyeti fikri ve de şuraların önemidir. "İşçi ve Köylü şuralar cumhuriyeti... halkın çoğunluğunu etrafında toplayarak işçilerin sömürülmesine nihayet verecek her türlü çareyi temin eder. Şûrâlar cumhuriyeti... sınıfları ortadan kaldırarak her türlü savaş ve katliam felaketlerini ortadan kaldıran, aydınlık ve mutlu bir geleceğe doğru götüren, kapitalizm ile komünizm arasındaki geçiş dönemine ait, geçici bir hükûmet şeklidir." Güncellenerek bu temelde hazırlanacak olan program Demokratik Toplumun inşa programı olacaktır.

İkincisi ise, demokratik halk meclislerinin önemidir. Yarının toplumunun organlarının, kurumlarının bugünden kurulması ve işçi sınıfının, emekçi yoksul halkların, gençlerin, kadınların, emekçilerin, işsizlerin bu meclislerde bir araya getirilerek güncel ekonomik, sosyal ve politik hedefler için mücadele edilmesidir.

Üçüncüsü, ABD emperyalizminin bu denli saldırganlaştığı ve Türkiye ile bölgenin kaderine olumsuz yönde etki ettiği bir dönemde anti-emperyalist, anti-kapitalist bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin güncelliğidir.

21. yüzyılda yeniden doğacak olan enternasyonalizm ne merkezî bir komuta modeline ne de dağınık bir iyi niyetler toplamına tekabül edebilir. Farklı coğrafyalarda ve farklı mekanlarda süre giden mücadelelerin kendi özgünlüklerini koruyarak, ortak düşmanlara ve ortak yapısal sorunlara karşı yeni bir uygarlık iddiasını ileriye taşıyabilmeleriyle ilgilidir. Yolumuz açık olsun.■

TKP Merkez Komitesi'nin 28 Ocak 2026 Tarihli Bildirisi

Karadeniz'de İki Sınıf Çarpıştı Affetmek Yok, Onbeşlerin Hesabını Soracağız!

Partimizin kurucuları ve ilk yöneticileri Mustafa Suphi ve yoldaşlarımızın Karadeniz'in derin sularına haince katledilmelerinin üstünden 105 yıl geçti. Belgeler gizlendi, konu çarpıtıldı, yok sayılıp unutturulmaya çalışıldı ama nafiye. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının kurduğu parti var oldukça kimse bu suçun sorumluluğundan kurtulamaz.

Mustafa Suphi ve yoldaşları Büyük Ekim Devrimi'ne, ardından Sovyet Rusya'nın kuruluşuna bizzat katılmış komünistlerdi. Anadolu ve Rumeli'de emperyalist işgale karşı bir Ulusal Kurtuluş Savaşı başlamıştı. Komünistler ve komünistler ile ilişkili olan düzensiz birlikler bu savaşın en ön saflarındaydılar. Osmanlı artığı Mustafa Kemal düzenli ordusunu kurana kadar geri durdu, onlara saldırmadı. TKP 10 Eylül 1920'de kuruldu. Kuruluşunun ciddi etkileri oldu. Ne zaman ki komünistlerin etkisini gördü ve onlar sayesinde düzenli orduya geçiş yaptı, Kuvay-ı Serraye'ye, Çerkes Ethem'e, Yeşil Ordu'ya, TKP'ye savaş açtı.

Mustafa Suphi ve yoldaşları Anadolu'daki ulusal kurtuluş savaşını sosyal kurtuluş mücadelesine bağlamak için Anadolu'ya döndüler. Trabzon'da, Van'da, Adana'da, İzmir, Bursa, Eskişehir, İstanbul, Rumeli ve Ankara'da TKP'nin etkisi hissediliyordu. Mustafa Kemal'in buna tahammülü yoktu. Önce kendi tayfasına sahte ve resmi bir TKP kurdu, baktı istediği amaca ulaşmıyor, bu sefer de saldırı ve imha operasyonları uygulandı.

Bunun nedeni burjuva fraksiyonlar arasında bir çatışma değildi. İki sınıf arasındaki çatışma idi. 28/29 Ocak 1921 gecesi işte bu iki sınıf Karadeniz'de karşı karşıya geldi. Bir tarafta satın alınmış bir eşkıya sürüsü, diğer yandan başı dik ve teslim olmayan komünistler. Mustafa Suphi ve yoldaşları taviz vermedikleri ve dik durdukları için katledildiler.

TKP tarihinin kanla yazılması buradan başlar. Ondan sonra 105 yıl bu gelenek sürmüştür. Partimizin geleneği savaşkan bir gelenektir. Bedel ödeyen, fedakârlıkla dolu bir tarihtir. Bu bugün de böyledir. Mücadelede burnu dahi kanamayan, hiçbir bedel ödemeyenlerin TKP adını kullanmaları sürekli ve uzun vadeli olacak bir iş değildir. Sosyal med-

yada magazin yapma dışında hiçbir icraatları olmayanların partimizin şanlı tarihine ve günümüz mücadelesine dil uzatmaları bundan sonra mümkün olmayacaktır. İşçi sınıfının bilinci, sınıf kını bu dili keser, müsaade etmez. TKP'ye sahip çıkar gibi yapıp partimize saldırarak akıl işi değildir.

Partimiz bugün 7. Kongresini gerçekleştirmiş olarak sağlam ve emin adımlarla ilerliyor. İğneyle kuyu kazar gibi her gün yeni mevziler kazanıyor. Yeni mevziler demek yeni genç kadrolar ve yeni alanlarda parti örgütleri demektir. Bu gelişme partimizin eski kadrolarına da moral ve yaşama sevinci veriyor. Eski yoldaşlarımız da aldıkları yeni enerji ile çalışmalara çok ciddi katkılar sunuyorlar.

7. Kongreyi gerçekleştiren parti örgütlerimiz Mustafa Suphilerin partisinin üyesi, kadrosu olmanın ne demek olduğunun ciddiyetinin farkındalar. TKP'li olmak 1921 yılında ne kadar riskli ve zor idiyse 2026'da da öyledir. Bunu ancak savaşanlar bilir. İşçi sınıfı içinde örgütlenmeden, Kürt halkının özgürleşmesi için savaşmadan bu ülkede komünist olunmaz, TKP'li hiç olunamaz.

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katline neden olan, partimizi onyıllardır yasaklayan zihniyet bunu yaparken bir nedene dayanıyor. Burjuvazinin egemenliğini korumak için insanın insanı sömüremediği, halkların, ulusların, din ve mezheplerin kardeşçe eşit koşullarda birlikte yaşadıkları ve yönettikleri bir ülkeye engel olmaları gerekiyor.

Partimizin 1920'de onaylanan Mustafa Suphilerin birinci programı ile 2026'da 7. Kongrede onaylanan yeni parti programımız arasında dolaysız bir bağ vardır. Bu programatik bağ aynı zamanda tarihsel bir bağdır. Mustafa Suphilerin, Bilen yoldaşların partisi bu ülkenin sınıfsal sorunlarının çözümü için yegane öncü politik güçtür. Müttefikleri ile birlikte barış, demokrasi, halkların özgürlüğü ve sosyalizm mücadelesini utkuya ulaştıracak, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının hesabını mücadeleyi kazanarak soracaktır. ■

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
28 Ocak 2026

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

Yaklaşan Felaketi Önlemenin Yolu

□ Veysi SARISÖZEN

Butlan kararı ve Özgür Özel yönetiminin CHP Genel Merkezine polis ordusuyla girilerek “sokağa atılması” ile Türkiye “seçimsiz, muhalefetsiz diktatörlüğün” son virajını aldı. Geçerken ifade edeyim ki, “seçimsiz” demek “hiç seçim olmayacak” ve “muhalefetsiz” demek de “hiç muhalefet olmayacak” anlamına gelmez. “Çakma seçim” de olur, “çakma muhalefet” de olur. Yani Saddam ve Esat tarzı “seçim ve muhalefet”...

Seçimleri “çakma seçim” haline getirecek olan, sözde Anayasal kurum YSK’dır. AKP içindeki cunta buraya kayıtsız şartsız hakimdir. Sandıktan ne çıkarsa çıksın, istediğini çıkarır. Canı isterse yüzde sıfır bilmem kaç oy alacak olan çakma muhalefet olarak Kılıçdaroğlu’nun partisini yüzde 49 ve cunta partisinin yüzde 99’luk oyunu gırgır olsun diye yüzde 51 gösterir ki, herkes çakma muhalefetin “hakiki muhalefet” olduğunu bile sanır. Canı isterse boykot edilen seçime seçmenin yüzde beşi katılsa, katılma oranını yüzde doksandokuz olarak ilan edebilir. CHP 38’inci kurultayını onaylamış ve Özgür Özel’e mazbatasını vermiş olan bu YSK, Anayasa’ya göre kararları “mutlak olarak kesin” olmasına karşılık, bir Asliye mahkemesinin Butlan kararını “mutlak” saydığına göre, demek ki canı ne isterse yapabilir. Daha doğrusu AKP içindeki cuntanın canı ne isterse onu yapar.

CHP baskını ile artık gelinen nokta sadece AKP içindeki cuntanın çakma seçim ve o seçime katılan çakma muhalefet imkanını ne zaman ve nasıl uygulamaya koyacağı noktadır. Süreç içinde sivil darbe ve faşizmin sondan önceki aşamasındayız.

Askeri darbe ve sivil darbe

Türkiye’de askeri darbeler faşist karakterli olmakla birlikte, faşist diktatörlük kurmayı amaçlamamışlardır. İstenmeyen gelişmeleri faşist yöntemlerle önleme amacıyla yapılmışlardır. O nedenle askeri darbe yönetimleri geçici olmuştur. Ancak her defasında demokratik zemini daraltmışlardır.

27 Mayıs darbesi Menderes hükümetinin yüz yüze kaldığı ağır ekonomik krizden çıkmak için Sovyetler Birliği’ne “yanaşmasına” karşı yapılmıştır. O neden-

le Türkiye radyoda “NATO’ya CENTO’ya bağlıyız” demiştir.

12 Mart muhtırası her şeyden önce 15-16 Haziran işçi ayaklanmasının öcünü almak, yükselen anti-empyrist devrimci gençlik hareketini bastırmak ve “Doğu mitingleriyle” uç veren Kürt uyanışını önlemek, bu suretle ekonomik krizin yükünü emekçilerin sırtına yüklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

12 Eylül darbesi, Humeyni devriminin yayılmasını önlemeyi, ekonomide “dışa açılma” adı altında İran’a karşı bölgede ABD’yle işbirliğine dayanarak güç merkezi olmaya, bunun için de TKP’nin öncülüğündeki sendikal hareketi, dolayısı ile de tüm devrimci sosyalist hareketi, Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesini bastırmaya yönelmiştir.

Kısaca yaşanan bütün askeri darbeler “önleyici darbelerdir.”

Bu darbelerin toplam sonucunda Türkiye’de demokrasinin alanı köklü şekilde daraltılmış ve “askeri vesayet” rejimini kökleştirmiştir.

Ne var ki, ABD ve müttefiklerinin Saddam rejimini yıkma, Irak’ı işgal etme ve Erdoğan’la yaptıkları anlaşma gereği Irak işgalini Türkiye’den başlatma kararına, bunun, zayıf TSK için ağır kayıplara sebep olacağı gerekçesiyle TSK’nın itirazı, o nedenle 1 Mart tezkeresinin TBMM’den geçmemesi üzerine ABD Genel Kurmayı Türkiye Cumhuriyeti devletini suçlamış ve ardından Erdoğan-Gülen ittifakından oluşan AKP, ABD’nin talebi doğrultusunda Ordunun vesayetine son verilmiştir. Vesayetçi unsurların önde gelenleri tutuklanmıştır.

Böylece Türkiye’de Üçüncü Dünya

Savaşı koşullarında askeri darbeler süreci büyük ölçüde kapanmıştır. Ancak Türk devleti AKP iktidarı aracılığı ile Arap Baharıyla birlikte Ortadoğu’da hegemonya amacıyla harekete geçmiş, DAİŞ güçleriyle, Müslüman Kardeşlerle birlikte yürüttüğü bu hegemonya amaçlı stratejisi İsrail’in güvenliğini sarsınca, ABD’yle çelişkiye düşmüş, ardından PKK ve PYD’nin Rojava devrimini zafere ulaştırmasıyla Türk devletinin stratejisi çökmüş, 2015 yılına girdiğimizde Türkiye hızla ekonomik, giderek toplumsal ve politik krize sürüklenmiştir.

İşte bu krizden çıkmak, artık PKK’yi ve gerillayı yok etmeksizin mümkün olmayacağı için, yeniden bir “önleyici darbe” zorunluğunu getirmiştir. Ancak AKP iktidarda olduğu ve askeri bir darbenin PKK’yi ve gerillayı tasfiye etmek şöyle dursun çok daha güçlendireceği de 12 Eylül darbesiyle kanıtlandığı hesaba katılarak, devreye “süreç içinde sivil darbe” seçeneği sokulmuştur. (1)

Süreç içinde sivil darbe Erdoğan’ın Kobane zaferinden bir-iki ay sonra Dolmabahçe Mutabakatını çöpe atmasıyla ve soykırıma varan savaşla birlikte başlamıştır. Bu savaş Ergenekoncu kanadı güçlendirmiş ve Balyoz davalarıyla tasfiye edilmek istenen bu güç 15 Temmuz 2016 darbe provokasyonu ile Erdoğan’ın en büyük dayanağı Gülen Cemaatini ve NATO yanlısı askeri, adli ve sivil bürokrasiyi tasfiye etmiş, Erdoğan’ı bir bakıma teslim almıştır. Böyle süreç içinde darbenin ilk aşaması tamamlanmıştır. Başkanlık rejimine geçilmiş ve AKP artık devletle bütünleşmiş, AKP’nin “yargı ve yürütmeyi” elinde tutan ekibi ve Saray’da bu ekibe paralel oluşturulan “danışmanlar” sivil darbenin cuntasına dönüşmüştür. (2)

Hiç kuşkusuz, şu anda bu ikili cunta ile AKP örgütünü elinde tutan Erdoğan iç içedir, ancak aynı şey değildir. Söz konusu AKP cuntası için Erdoğan şimdilik, seçimleri kazanarak sivil darbecilere meşruiyet sağlayan bir etkidir. Erdoğan ve grubu içinde devlet bürokrasisine hakim cunta ise onun iktidarda kalmasını sağlayan en büyük güçtür. (MHP bu gücün uzantısıdır.) Yaşlı ve sağlığı bozuk Erdoğan’ı “herşeye kadir tek güç” sayanlar yanlırlar.

Bu aşamada sivil darbe amacına ulaşmış olmakla birlikte, iki ciddi gelişme sivil darbeyi sürdürmeye neden olmuştur.

Birincisi; İran’a karşı ABD ve İsrail’in savaş açması ve bunların Türk devletini bu savaşta yanlarına çekmesiyle PKK’nin bölgedeki stratejik seçenekleri olağanüstü güçlenmiş, izolasyondan çıkarak farklı güçlerle ittifak imkanları ortaya çıkmıştır. Bu amaçla Türk devleti böyle bir durumu önlemek amacıyla İmralı kapısını çalmıştır. “Terörsüz Türkiye” denilen süreç bu nedenle başlamış, devlet açısından amaç PKK’nin ve gerillanın tasfiyesi iken, İran savaşının tüm Kürdistan’ı yıkıma uğratacağı gerçeğinden hareket eden Öcalan bunu “demokrasi” şartına bağlayarak dengelemiştir.

İkincisi; 31 Mart 2024 yerel seçimlerinden birinci parti olarak çıkan CHP’nin “barış ve demokratikleşme” sürecinde iktidara geçme “tehlikesinin büyümesine” karşı AKP’nin içindeki cunta ve Erdoğan 19 Mart’da darbeyi yeni bir aşamaya yükseltmiş İmamoğlu tutuklanmış, 21 Mayıs’ta da Butlan kararı ve CHP Genel Merkezi’nin işgali ve buna paralel olarak müzakere sürecini tıkanmasıyla “süreç içinde sivil darbe ve faşizm” şimdiki son aşamaya tımandırılmıştır.

Darbeler ve Erdoğan

Hiç kuşkusuz şu anda bu ikili cunta ile AKP örgütünü elinde tutan Erdoğan iç içedir, ancak aynı şey değildir. Söz konusu AKP cuntası için Erdoğan şimdilik, seçimleri kazanarak sivil darbecilere meşruiyet sağlayan bir etkidir. Erdoğan ve grubu içinde devlet bürokrasisine hakim cunta ise onun iktidarda kalmasını sağlayan en büyük güçtür. (MHP bu gücün uzantısıdır.) Yaşlı ve sağlığı bozuk Erdoğan’ı “herşeye kadir tek güç” sayanlar yanlırlar. Şimdilik AKP içi cuntayla Erdoğan arasında geçici bir denge var.

Şu andaki ortak amaçları her şeyden önce PKK’yi tasfiye etmek ve gerillayı silahsızlandırmak, böylece Türkiye’nin İran’a karşı savaşa dahil olması durumunda, Kürt özgürlük hareketinin saldırıya uğrayan güçlerle ittifak kurma “tehlikesini” önlemek, aynı zamanda AKP’nin rakibini safdışı bırakarak Erdoğan’ın iktidarını devam ettirmektir. Bu ortak amaç doğrultusunda müzakere süreci tıkanmış ve CHP’ye fiilen el konmuştur.

Seçimsiz ve muhalefetsiz bir diktatörlüğe yöneldiği zaman AKP içi cunta, sonuçta sürüklenecikleri savaş koşullarında yaşlı ve sağlıklı, aynı zamanda şantajlara açık Erdoğan ve Bahçeli'yi sırtlarında ağır bir yük olarak kesinlikle taşımazlar.

Süreç içinde sivil darbenin bu aşamadaki Cunta-Erdoğan ortaklığı, eğer Kürt tarafı müzakere sürecindeki tıkanıklığı aşamaz ve CHP kendisine yönelik darbeye karşı geri çekilirse, Erdoğan yaşadığı süreçte iktidarda kalır. Cunta ile Erdoğan ortaklığı devam eder. Ve bu ortaklar, müzakere sürecini tıkama ve CHP'yi tasfiye yoluna devam eder. Ancak devletin içindeki "demokrasi perspektifini benimsemiyor olsalar" bile müzakere sürecini "PKK'yi ve gerillayı tasfiye etmek için sürdürme yanlıları" ile Kürt tarafı arasındaki uzlaşma güç kazanır ve CHP direnişi giderek cuntayı ve Erdoğan'ı geriletecek düzeye ulaşırsa, AKP içindeki cunta sivil darbeyi yeni ve son aşamasına götürmekte tereddüt bile etmeyecektir. Bu aşama "seçimsiz, muhalefetsiz, hatta Erdoğan'sız ve Bahçeli'siz diktatörlük" aşamasıdır.

Çünkü AKP içindeki cunta tepeden tırnağa her türlü suça bulaşmıştır, o nedenle "demokrasiyi" varlığına karşı yok edici bir tehlike olarak görmektedir. Erdoğan'ın minimal bir demokratikleşme durumunda seçim kazanmasının imkansız olduğunu herkes gibi cunta da bilmektedir. Bu cuntanın içinden Erdoğan'ın yerine seçimi kazanacak tek bir aday çıkarması da imkansızdır. Cunta için geriye sadece sözünü ettiğim "seçimsiz, muhalefetsiz dikta" alternatifidir.

Böyle bir dikta, Türkiye'yi İran'a karşı savaşa sürüklemek isteyen ABD ve İsrail için en mükemmel seçenektir. Böyle bir savaşa ne kadar sınırlı olursa olsun "seçimli ve muhalefetli otokrasiyle" Türkiye'yi sürüklemek çok zordur. Ordu ve bürokrasi böyle bir savaşın, kazanılsa bile ülkeyi harabeye çevireceğini bilir ve ayak direr, bu da zayıflatılmış olsa bile muhalefetin, AKP içindeki bir grupla tıpkı 1 Mart tezkeresinde olduğu gibi anlaşarak savaş kararını zora sokmasına neden olur. Diktatörlük savaş için şarttır. Ni-

tekim ABD Büyük Elçisi Tom Barrack, Ortadoğu'da demokrasilerin sökmediğini, seçimsiz ve muhalefetsiz monarşilerden hareketle Türkiye'nin aynı yola koyulmasını destekleyen bir açıklama yapmıştır.

Seçimsiz ve muhalefetsiz bir diktatörlüğe yöneldiği zaman AKP içi cunta, sonuçta sürüklenecikleri savaş koşullarında yaşlı ve sağlıklı, aynı zamanda şantajlara açık Erdoğan ve Bahçeli'yi sırtlarında ağır bir yük olarak kesinlikle taşımazlar. Seçim olmayacaksa, seçim kazanacak bir "karizmatik lidere" de ihtiyaç duymazlar.

Taktik acil slogan:

Faşizme geçit yok!

Türkiye en kritik aşamaya gelmiştir. Bu gidiş önlenemezse halkı dayanılmaz bir sefalet, ülkeyi yıkıma uğratacak bir gelecek bekliyor.

Fransız ihtilalinden beri meşruiyetini kaybeden ve diktatörlüğe yönelen iktidarlara karşı halkların her türlü yöntemle direnmeleri en büyük hak olarak tanınmıştır. Kürt özgürlük hareketi ve sosyalist hareket 12 Eylül faşizmine karşı kırk yıldır işte bu hakkı kullanmıştır. Şimdi ise geçici 12 Eylül darbesinden farklı olarak, Üçüncü Dünya Savaşı sonlanana kadar ülkeye çökecek bir diktatörlük rejimi tehlikesi ortaya çıkmıştır.

Ne yazık ki, ülkede halk direnişinin devrimci kanallara akarak sivil darbeyi yenik düşürecek "devrim" perspektifli bir imkan olgunlaşmamıştır. Hiç kimse 12 Eylül öncesinde solun düştüğü hatayı tekrarlamamalıdır. O denemde TKP, ülkede "devrimci durum" olduğu yolundaki görüşlere karşı herkesi uyarmıştı. Devrimci seçeneğin ancak faşist darbeyi önleyecek geniş bir anti faşist cephe olduğunu dile getirmiş, o nedenle "faşizme geçit yok" sloganıyla eyleme geçmişti. "Tek yol devrim" sloganı stratejik açıdan TKP dahil tüm devrimcilerin kabul ettiği bir slogan olmakla birlikte, taktik açıdan bu slogan "devrimci olmayan" en geniş güçleri faşist darbeye karşı birleştirmenin önünde bir engel olmuş, geniş anti-faşist cepheyi "faşizme geçit yok" sloganı etrafında kurmayı engellemiştir.

Şimdi TKP'nin "faşizme geçit yok" sloganı çok daha güncel bir değer taşımaktadır. Somut olarak şu anda yapılması gereken somut üç hedef etrafında birleşmedir:

Birincisi müzakere sürecinin tıkanmasına, **ikincisi** CHP'nin tasfiye edilmesine ve **üçüncüsü** krizin yükünü işçi ve emekçilerin ve de emeklilerin sırtına

yüklenmesine karşı çıkmak ve artık Özgür Özel ve CHP'nin ezici çoğunluğunun ve mitinglerde toplanan büyük kitlelerin de benimsediği "hayatı durma, genel grev ve boykot" yöntemiyle harekete geçmektir.

Zaman daralmıştır. Böyle bir eylem programı temelinde harekete geçmekte en küçük bir gecikme "seçimsiz, muhalefetsiz diktatörlüğün" Kürt halkına karşı savaşa yeniden geçmesine, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin, özellikle kadınların tüm mevzilerine saldırmasına ve sonuçta Türkiye'yi dünya savaşında ABD ve İsrail'in "mayın eşiğine" çevirmesine yol açacaktır. O nedenle şimdi "tek yol", Türk ve Kürt halkının, işçi sınıfı ve demokratların "faşizme geçit yok" sloganıyla eyleme geçmesidir.

Dipnotlar:

(1) Eğer devleti oluşturan unsurlar 2016'da ve 11 yıl boyunca bir "darbeyle" diktatörlüğe geçmediyseler bunun biricik sebebi Kürt özgürlük hareketinin isyanını basturamamış olmalarıdır. Biraz abartarak söyleyecek olursak yalnız Türk ve Kürt halkı henüz "seçimsiz ve muhalefetsiz diktatörlük" altına alınmamış olmayı Kürt özgürlük hareketine borçlu değildir, Erdoğan bile iktidarını bugün hala koruyorsa, bunu yok etmek için her şeyi yaptığı Kürt özgürlük hareketinin hala yaşıyor olmasına borçludur. Sivil darbeci cuntanın çıplak bir diktatörlüğe geçemeyişi, Kürt özgürlük hareketinin böyle bir diktatörlüğe karşı ülke içinde ve uluslararası alanda eşiz müttefikler kazandığı gerçeğinin sonucudur.

(2) Türkiye'de öteden beri "devlet başka hükümet başka" denir. Parlamenter rejimler için geçerli olan bu saptama, Türkiye için, artık geçerli değildir.

Burjuva Parlamenter rejimlerde "nasıl bir hükümetin, hangi sınıfa dayanan bir partinin iktidara olacağı" seçmen tarafından belirlenmez. O devletlerin anayasaları, tüm "soğuk savaş" boyunca komünist partilerine kapalıdır. İşçi sınıfının komünist partilerinin legal olduğu ülkelerde bile, bu partilerin iktidara gelmeleri devlet organlarının bin bir yöntemleriyle engellenmiştir. Özellikle savaş sonrası Federal Almanya'da KPD yasaklanmış, onun yerine kurulan DKP'li komünistlere "meslek yasağı" konmuş, partiye üye olmak bu yolla cezalandırılmıştır. Sonuçta KP'ler dışında kalan partilerin iktidara gelmesi devlet tarafından serbest bırakılmıştır. Ancak iktidarın özellikle Dışişleri ve Savunma Bakanlıklarına, ayrıca istihbarat örgütlerini kontrol eden bakanlıklarına, hemen hemen tüm partilere sızdırılan devlet istihbarıyla bağlı şahısların getirilmesi, bir tür resmi olmayan kural olmuştur.

Türkiye'ye gelince... 15 Temmuz 2016 darbesine kadar zaten kanun dışı sayılan "gerçek komünist partisi" yani TKP, Kürt halk desteğine sahip PKK bugün de yasaklıdır. Bu iki partinin tarihsel mücadelesinin sonucunda komünistler, sosyalistler ve Kürt yurtseverleri legaliteyi kazanmışlardır. Buna rağmen devlet bu legal partiler arasında hem TKP'den yana olanları, hem de PKK sempatanlarını sahte TKP ve sözde İslamcı Kürt partileri kurarak pasifize etmek için gizli örgütlenme faaliyeti yürütmüş ve yürütmektedir.

Türkiye'de "devlet ile hükümet" her zaman iç içe geçmiştir. Özgürlük şuradadır: 1980 darbesine kadar, Türk devletinin çekirdeği başta Ordu zirvesi olmak üzere, "Atatürkçü ve laik, aynı zamanda Batıcı" unsurlardan oluşuyordu. 2'ci Dünya Savaşı'ndan sonra "çok partili düzene" geçildiği zaman, devlet gerek Türk seçmenin gerekse Kürt seçmenin "dindar" oluşundan dolayı "Türk ulus devletini, laikliği korumak" için "devletle hükümet arasında dengeyi" sağlayacak Mili Güvenlik Kurulu'nu kurarak önlem aldı. Askeri vesayet denen mekanizma budur. Böylece 27 Mayıs darbesinden 2016 darbesine kadar devletle hükümetler arasında nisbi bir fark olmakla birlikte, bu farkın "çizilen sınırların" dışına çıkması darbe ve darbe tehditleriyle önlenmiştir.

16 Temmuz "çakma darbe teşebbüsü" ve onu izleyen "sivil darbeyle" birlikte parlamenter rejim tasfiye oldu, Başkanlık rejimi getirildi. Yasama, yürütme ve yargı kuvvetleri "tek elde" toplandı, böylece AKP "devlet partisi"ne dönüştü.

Geçmişte parlamentodaki etkili muhalefet "yasamayı" sınırlayabilirken, devletin içindeki iktidar ve muhalefet yanlısı bileşim "yürütmeyi ve yargıyı" nispeten denetleyebilir ve etkileyebilirken, 2016 yılında durum kökten değişti. "Devletle hükümet" doğrudan örtüştü.

Şu anda yasama, Beştepe Sarayı'ndaki "Danışmanlar", yargı ve yürütme ise ilgili Bakanlıklar tarafından kontrol ediliyor.

Bunların tümünün başında Erdoğan'ın olması, kamuoyunda tümüyle yanlış bir izlenim yaratıyor. Erdoğan'a atılan tüm adınımları Erdoğan'ın attığı, her adımı onun karar verdiği sanılıyor. Şu anda devletin stratejik Bakanlıklarını elinde tutan kişiler Erdoğan'ın basit birer memuru gibi görülüyor. Oysa 2015'de Dolmabahçe Mutabakatının yırtılması ve savaşın başlaması, hemen ardından 15 Temmuz 2016 darbesinden itibaren başlayan "süreç içinde darbe ve faşizm"le birlikte, Saray'da yasama erkini belirleyenler "AKP danışmanlar cuntasına", stratejik yürütme ve yargı erkini kontrol edenler "AKP bakanlar cuntasına" dönüşmüştür.

Erdoğan'ın politik zigzıkları, onun "takıyeciliğine, pragmatizmine" veriliyor. Oysa Erdoğan'ın zigzıkları, siyasi güçler arasındaki dengelerin değişmesinin sonuçlarıdır. Ona iktidarda kalmasıyla ilgili verilen destek karşısında Erdoğan ideolojik ve politik tutumunu sürekli değiştirmiştir. AB üyeliği amacından ve çözüm sürecinden sırf kendi iradesiyle vazgeçmemiş, her defasında "iktidarda kalma karşılığında, vazgeçirtilmiştir." Radikal dincilikten "liberal İslamcılığa" ABD ve AB finans kapitalleri ve militarist merkezleri ile onlara bağlı devlet bürokrasisi tarafından döndürülmüştür. Ordunun içindeki "Kemalist cuntacılara" karşı mücadeleye baş müttefiki Gülen Cemaati ve Pentagon tarafından sürüklenmiştir. 2016 darbesinin başına ise, yeniden inisiyatif ele geçiren cuntacılar tarafından getirilmiştir.

Tüm bu birbirleriyle çelişen güçlerin Erdoğan'ı iktidarda tutma konusunda birleşmeleri, 12 Eylül'de "ulusalcılarla itilimli İslamcılar" devlet bürokrasisi içinde "Türk-İslam Sentezi" denilen jeo-stratejik temelde birleştirmiş olmalarının sonucudur. Tüm bu unsurlar Erdoğan'ın örgütçülüğü ve kitleleri etkileme gücünü birbirlerine ve esas olarak halka karşı kullanmışlardır.

Bu kullanma süreciyle "derin devlet" denilen bürokrasinin zirvesi tüm halk karşıtı eylemlerini Erdoğan sayesinde meşrulaştırmışlardır. ■

İlerici Gençler Derneği (İGD) 1976-1980 Düşlerinin Peşinde, Kavganın İçinde

□ Orhan DEMİRBAĞ

İlerici Gençler Derneği (İGD), 1976-1980 arasında kısa sayılabilecek bir zaman diliminde örgütlendi, gelişti; 12 Eylül faşist darbesi sonrasında ise yığınsal, demokratik bir gençlik örgütü mü, komşol tipî örgüt mü tartışmaları ile tüketildi ve ömrünü tamamladı. Şimdilerde yaşları 70'leri aşmış insanlar olarak gençliğimizin bu civan örgütüyle gurur duyuyoruz çoğunlukla. Ama geçmişte İGD saflarında olduğu için pişmanlık gösterenler, ona hakarete varan cümlelerle sosyal medyada sallayanlar, kendilerinin kullanıldığını söyleyenler de hatırı sayılır ölçüde var. Geçtiğimiz günlerde İGD merkez yönetiminde görev almış Adnan Sel'in emeği ile görünür kılınan İGD anlatısı, kitap olarak yayımlandı. 16 Mayıs günü İzmir'de yapılan kitabın tanıtımına anlatıları ile katkıda bulunan arkadaşların da bulunduğu toplantıya yoğun bir katılım oldu. Peki, kimilerinin "İGD tarihi" diye nitelediği ve sosyal medyada eleştirilerinin dozunu artırdığı kitap nasıl ortaya çıktı? (ki bunu hazırlayanların böyle iddialarının olduğunu sanmıyorum)

Hemen belirtmeliyim ki, bu bir tarih çalışması değil. Çünkü hazırlayanlar herkesin bildiği gibi tarihci değil. İGD'nin kuruluş sürecinde önemli işlevler üstlenmiş arkadaşlarımız. TKP Gençlik Bürosu'nda sorumluluk almış Adil Demirci, Ömer Ağın, Mehmet Taş ve İGD Kurucu Yönetimi üyeleri, ama tümü değil. Çünkü bazıları çalışmalara katılmayacaklarını ta baştan açıklamışlardı. Bana göre bu çalışmaya katılmamasını büyük eksiklik olarak gördüğüm Zülfiyar Özdoğan'dır. Nedenini ise şöyle açıklayabilirim. Zülfiyar, İlerici Yurtsever Gençlik (İYG) gazetesinin sorumlusuydu. Zülfiyar, İYG'nin sahibi Rıfat Güler ve ben; 12 Eylül faşist darbesinden hemen sonra elimizde kalan fotoğraf negatifleri ve İYG sayıları ile İGD üzerine bir çalışma başlatmayı düşünüyorduk. Ancak Zülfiyar, hangi ay olduğunu

tam hatırlayamasam da 1983'te yurtdışına çıktı. Sanırım Eylül ayında toplanan TKP 5. Kongresi'ne de katılmış da olabilir. Geri de dönemedi. Ardından Rıfat da yurtdışına çıktı. Bütün bağlantımız koptu. Bizim çalışmamız da yattı. Bu çalışmanın amacı İGD'nin yedinci yıldönümü nedeniyle idi.

3 Mayıs 1999'da Zülfiyar'dan oldukça uzun ve İGD tarihi üzerine yapacağımız çalışmanın ana hatlarını vurgulayan bir mektup aldım. Mektupta, "Bu çalışmanın amacı, 2001 yılında İlerici Yurtsever Gençlik (İYG) gazetesinin çıkışının ve İlerici Gençler Derneği'nin kuruluşunun 25. Yılı nedeniyle, yani çeyrek yüzyıl sonra, 1970 sonrası gelişen TKP'ye bağlı ilerici gençlik hareketinin kuruluşunu, gelişimini ve özelliklerini konu alan bir kitabın hazırlanmasıdır. Kitap sadece yayınlanmış şeylerin 25 yıl sonra basit bir tekrarı olmaktan öte özellikle bilinmeyenleri günışığına çıkarmaya çalışmalıdır." deniliyordu. Ayrıca mektupta benim de gönül rahatlığıyla katıldığım böylesi bir çalışmayı başlatma

gerekçesini de şöyle vurguluyordu. "Herşeye rağmen ve her aşamada itirazlar olacaktır. Biz elimizden geleni yaptıktan sonra gerisi açıkçası hiç de umurunda değil. Biz 'resmi tarih' yazmıyoruz. Bu bir nevi bizim, tek tek kişiler olarak ilerici gençlik hareketine, bu hareket içerisinde yer almış, özellikle de hayatlarını yitirmiş olanlara karşı 'son görevimiz' diye düşünüyorum."

Ama bir türlü bir araya gelip bu çalışmayı başlatamadık. Yıllar yılları kovaladı adım atamadık. Sonra Rıfat ile elimizdeki malzemeden İGD Albümü gibi bir şey çıkarmayı düşündük. Elimizde renkli ve siyah beyaz hatırı sayılır ölçüde malzeme vardı. Rıfat, uzun süre zamanını alsa da bunları tarayarak basılabilecek hale getirdi. Evrensel Gazetesi'nin basıldığı matbaada çalışıyordum. Orada bastırabilecektim albümü. Kuşe kağıda, kaliteli bir albüm olabilirdi. Çoğu arkadaşımız, bu dünyadan göçüp gitmemişse İGD eylemlerindeki gençliğini yeniden yaşayabilir, o

günler film şeridi gibi gözünün önünden geçer, yanında yöresindeki arkadaşlarının adlarını hatırlamak için hafızasını zorlayabilirdi. Yapabildik mi? Hayır... Tam şu tarihe yetiştirelim diye gaza gelip önümüze hedefler koyarken çok da sevmediğim, sırf eski arkadaşlarla karşılaşım umuduyla gittiğim bir cenaze töreni dönüşünde sevgili Mahmut Mengüllüoğlu ve Nil ile karşılaştık, yıl 2018... Sohbet esnasında Mehmet Taş seninle görüşmek istiyor deyince, hayırdır dedim... Mehmet Taş, bizim İGD kitap çalışması yaptığımızı duyunca, birlikte yapalım diye görüşmek istiyormuş. Rıfat'la konuştum, haberi varmış. İzmir'de görüşüyorlarmış. Tamam dedik...

"İGD Sözlü Tarih Grubu" adında WhatsApp'ta bir grup kuruldu. Bildiğim, bu gruba İGD Yöneticileri ve Genel Yönetim Kurulu üyeleri (Bölge Sekreterleri) davet edildi. Bu grupta, Adnan Sel, Mehmet Taş, Alaaddin Taş, Necmettin Meriç, Gencer Uçar, Rıfat Güler, Baki Güncü, Mehmet Boz, Adil Demirci, A. Muhtar Sökücü, Mahmut Mengüllüoğlu ve Orhan Demirbağ bulunuyor. Birkaç online toplantı yaptık ama tam kadro katılım sağlanamadı. Zaten Adil ile A.Muhtar önceleri bu çalışmaya sıcak bakmıyorlardı, sonradan dahil oldular. Benim de katıldığım Tüstav'da bir yüzyüze toplantı oldu. Adil, Ahmet, Adnan, Alaaddin, M.Boz, M.Taş katılmıştı. Çalışma ağır gittiğinden ötürü herkeste bir bıkkınlık seziliyordu. Hatta bir ara örnek bir albüm çıktı ortaya, bunun gibi birşey yapalım bitsin denildi. Birer birer eksiliyorduk. Cavit Mirasyedi ve Mustafa Şahin'i (İGD ilk yöneticilerinden) kaybetmiştik. Yaşlanıyorduk... Mustafa Şahin'i kaybettiğimiz

günlerde yaptığımız bir online toplantıda hiç konuşma alışkanlığım olmadığı halde biraz da kızgınlıkla, “*hadi ne yapacaksak yapalım, bir an önce bitirelim, okuyacak adam da kalmayacak bu gidişle...*” diye serzenişte bulunmuştum hatırladığım kadarıyla.

Mustafa Suphi Vakfı olarak İGD’nin 50. Yılı Vakıf toplantı salonunda kutladık. Sosyal medyada paylaştığımız postta da belirttiğimiz gibi, “*Şu an nerede olduğunuz, ne yaptığınız önemli değil. Bizleri bir arada tutması gereken şey, her birimizin “bir cihan parçası” olduğumuz günlerdeki ortak geçmişimiz. Emeği olan herkesle bir arada olmak istiyoruz.*” Gelmesini ummadığımız birçok arkadaşımız, 4 Ocak günü salona sığmadı. Lokalde, bahçede uzun yıllar görmedikleri arkadaşlarıyla sohbet ettiler. Ayrılırken de teşekkür ettiler. Sanırım bu toplantı kitabın baskı sürecini de hızlandırdı.

Kitap bir kolektifin yayına hazırladığı birşey değil. İmzaları olan arkadaşların anılarını anlattığı bölümleri olan bir yayın. Tam olarak var mıydı bilmiyorum ama bir redaksiyonunun olması gerekirdi. Özellikle de gazete çalışmasında deneyimi olan Rifat redaksiyonda olmalıydı. Yayını her yönüyle üstlenebilmeliydi redaksiyon. Sözlü tarih çalışması yapanlar ve yazı yazanların da baskıya girmeden bir göz atmasında yarar olurdu diye düşünüyorum.

16 Mayıs’ta İzmir’de yapılan tanıtım toplantısı katılım açısından ve kitaba emek verenlerin konuşma yapmaları açısından olumluydu. Özellikle Rifat’ın Nabi ile Leipzig’de arasında geçen bir sohbeti aktarması beni de ilgilendirdiği için buraya almak istedim. Nabi, Rifat’a “*siz İYG çalışanlarının burnu havalardaydı. Sizde hiç maddi katkı yapılmadığı halde nasıl beceriyordunuz ayakta kalmayı...*” diye sorduğunda, aldığı yanıt, “*biz bir örgüt-tük yoldaş...*” oluyordu. Evet biz bir örgüttük. İGD diye bilinen örgüt... İYG’de bu örgütün gözbebeği idi. Onun sayesinde Türkiye’nin her yerinde ilerici gençleri örgütlüyordu. Özgüvenimiz yüksekti. Özverimiz de... Örgütümüze güvenimiz tam olduğu için kimseye minnet etmedik, bu yüzden “*burnumuz havalardaydı.*”

İYG aynı zamanda o günün koşullarında onlarca kişiyi yetiştirdi, zor koşullarda tek başlarına kaldıklarında gazete çıkarmayı öğretti. İYG’den yetişen birçok gazeteci, sendikaların, kitle örgütlerinin basın yayın birimlerinde sorumluluk alıp çalıştı. Hatta Politika gazetesinde bile...■

Demokrasi Mücadelesi ve Butlan Meselesi

□ Mehmet TOSUN

Burjuvazinin aristokraziye karşı verdiği mücadelenin başarısı feodalizmin kölelik zincirini kırılmasında çıkarı olan katmanları yedeğine almasını gerektiriyordu. Tarih sahnesine çıkan genç burjuvazi feodal aristokraziye karşı başarmanın koşulu olarak buna zorunluydu. Aristokrasinin tasfiyesiyle oluşan sosyal-ekonomik biçim, “özgür” emeğin aktif rolü nedeniyle yönetme biçimine demokrasi kavramı ile yansiyacak, burjuva demokrasinin sınırları bu temel üzerinden biçimlenecekti.

Kapitalist sosyo-ekonomik düzenin gelişiminin emperyalizm durağında, burjuvazinin kendi inşa ettiği sistemine karşı açtığı savaşın nedenlerini ortaya koyarken ilerici özünü yitirdiği yanında, sınırsız yayılma ve sömürü imkanını oluşturabilmesi için sınıfı ve halkları baskılaması, oluşan demokratik kazanımları yok etme koşuluyla mümkün olabileceğidir. Kapitalizmin demokrasiye tekabül eden rekabetçi dönemi, emperyalizm sürecinde kendi var ettiği demokratik kazanımları yok etmeye yönelmiş, bin dokuz yüzlü yılların klasik faşist rejimlerini bu koşullar ortaya çıkar-mıştır.

İkinci dünya savaşından sonra faşizmin yenilgisi ve sosyalizmin bir dünya sistemi olarak güçlenmesi sonrası tekelci burjuvazinin gerici yüzü güç dengeleri üzerinden lokal bulabileceği gerçeği faşizmin klasik tipte ikame edilmesinin koşullarını ortadan kaldırmıştır. Sosyalist sistemin yıkılması sonrası oluşan koşullarda işçi sınıfında örgütsel deformasyon ve anti-emperyalist mücadelelerde aşınma, emperyalist-kapitalizmin küreselleşme biçimi olarak adlandırılan durağı, günümüzde demokrasiyi dışlayan sınırsız tahakküm kurma girişimiyle her alanda yeni tipten faşist rejimlerinin önünü açmıştır. Emperyalist kapitalizmin yükseldiği bu aşama, yeni koşulların karşısında konumlanan, zarar gören kesimlerin biriktirdiği güç ve kazanımları rejimlerin biçimini belirleyecektir. Bu nedenle demokrasi mücade-

lelerinin tarihsel gelişimini tanımlarken, küresel durakta işçi sınıfı ve diğer sosyal katmanların kapitalist-emperyalizme karşı biriktirdiği güç dengeleri üzerinden tespiti doğru bir yaklaşım olacaktır.

Dünya, bölgemiz ve ülkede siyasal süreçlerin değerlendirmesi, belirtmeye çalıştığımız bu yaklaşım üzerinden ele alınmadıkça, hem demokrasi güçlerinin bileşenlerini hem de demokrasi mücadelelerinin hedeflediği pratik süreci net bir şekilde ortaya çıkarma karmaşası yaşanması muhtemel. Elbette konuyu derinlemesine ele alma bu yazının konusunu aşar. Ama son günlerde çokça ilgi çeken ve anlamaya çalıştığımız CHP’ye yönelik kuşatmayı tanımlamak demokrasi ve sınıf mücadelesinin yönünün berraklaşması açısından önemli.

Kurulduğu günden bu yana CHP’nin kapitalist rejimle, kurucu unsur olarak bir sorununun olmadığı açık. Yaşanan süreçte işçi sınıfı, ezgi ve baskıya uğrayan kesimlerin sorunları üzerinden bir politika geliştirmesi yönündeki çekinceleri bunu gösteriyor. Günümüz dünyasında emperyalist-kapitalizmin dünya ve ülkeler bazında ekonomi ve siyaseti yeniden dizayn etme girişimleri, burjuvazinin ulusal reflekslerinin güçlü olduğu kanadında bir dirençle karşılaşması konusu, bu türden partilerin emperyalizmin küresel politikalarla uyumlaşması sorununu gündeme getirmesi kaçınılmazdı. Büyük oranda burjuva partilerinin arasında yaşadığı çelişkileri burada aramak gerekiyor.

Bu çatışmanın demokrasi mücadelesinin yönünün belirleyiciliğinden çok, işçi sınıfı ve demokrasi güçlerine ne tür bir alan açtığı konusu üzerinde durmayı gerektiriyor. Yaşananlar iki burjuva fraksiyonun sistemin bekası ve krizden çıkış yönündeki uzlaşma arayışlarının girişimi olarak gözüküyor. Burjuva demokratik anlamda kazanımların korunması, toplum durumu anlamında anti-kapitalist zorunluluğu dayatan, demokrasi mücadelesinin küresel tahakküm karşısında rejimi aşacak biçimde gelişmesi gerçekliğini dayatıyor.

Özgür Özel döneminin, geleneksel CHP anlayışıyla kapitalist T.C’nin kodlarına dokunmadan yürüttüğü siyaset tarzına, sokak eylemleriyle yeni bir biçim katması, on yıllardır AKP ve sonrasında MHP koalisyonuyla oluşturulan rejimin kitleleri baskılayan, demokratik alanı daraltan, küresel kapitalizmle doğrudan eklemelenen ve yoksulluğu getiren sonuçları, AKP-MHP karşıtlığı üzerinden CHP’yi çekim alanı haline getirdi. Kürt hareketi, sosyalist kesimler ve demokrasi güçlerine mesafeli tutum, birleşik barış ve demokrasi güçleriyle ayrıkçı pratik, butlan ve sonrası durumu ortaya çıkardı. İktidar destekli güçler ve polis operasyonlarıyla CHP genel merkezinden çıkarılan Özel, ülke tarihinde benzeri olmayan bu uygulama karşısında direnme yönünde tavır sergiledi. Bundan sonra atacağı adım, demokrasi barış ve sosyalizm güçleriyle oluşturacağı bağ hem kendi siyasal geleceği, hem de ülke demokrasi mücadelesinde yeni bir yol açabilir. ■

Tüketim Kooperatifi Hareketini Yeniden Yaratmak

□ Nevzat KEÇECİ

Geçtiğimiz yıl sonbaharda oluşturulan Türkiye Komünistlerinin Platformu'nun, Türkiye'de emekçi halklarla gerçek bağ kurabilen bir "Halk Tüketim Kooperatifi" modeli yaratmak için bir program ve plân dahilinde atacağı adımlar büyük önem taşımaktadır.

1970'li yıllarda Türkiye'de Köy-Koop hareketi, demokratik kooperatifçilik anlayışıyla kırsal kesimin refaha ulaşmasını hedefleyen, devlet güdümünden uzak, tabana dayalı önemli bir ekonomik ve toplumsal örgütlenme hareketiydi.

1969 yılında çıkan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun sağladığı ortamda hız kazanan bu hareket, özellikle tarımsal üretimde küçük çiftçinin sesini duyuran bir yapı olmuştur.

Türkiye çapında ünlenmiş birliklerin bir araya gelmesiyle 1971 yılında Ankara'da KÖY-KOOP Merkez Birliği kurulmuştu. Bu birlik, uluslararası normlara uygun olarak köylüyü çatısı altında toplamış ve etkisini artırmıştı.

İşçi sınıfının temel bağlaştığı olan köylülüğün kooperatiflerde örgütlü bir güç oluşturması, Türkiye Komünistlerinin köylülük için ekonomik ve sosyal hedefiydi. Bu hedef, bugün de aynı önemde olup değişmemiştir.

Köy kalkınma kooperatifleri, sadece ekonomik faaliyet değil, devletin boşalttığı alanlarda sosyal ve kamusal işleri üstlenerek üreticinin haklarını korumayı amaçlamıştır.

1970'lerdeki toplumsal uyanışın bir parçası olan bu hareket, devlet güdümünden ayrılma çabası nedeniyle zaman zaman baskılara maruz kalsa da hızla büyümüştür.

70'li yıllarda kooperatifçilikteki gelişmelere baktığımızda, tüketim kooperatifçiliğinin de geliştiği yıllardır.

70'li yıllardaki HALK-KOOP hareketi, küçük üreticinin pazarlık gücünü artırarak tarımsal üretimde kendine güveni ve maddi refahı sağlamaya yönelik güçlü

bir demokratikleşme ve kalkınma girişimi olmuştur.

70'li yıllarda kurulan, halkın benimsediği Halk Tüketim Kooperatifleri, o günlerde Migros ve benzeri büyük market sahiplerini tedirgin etmiş, dahası devlet de bu kooperatiflerin üstüne gitmiştir.

70'li yıllar Türkiye'sinde tüketim kooperatifleri, özellikle yüksek enflasyon ve temel gıda maddelerine ulaşım zorlukları nedeniyle halk tarafından yoğun bir şekilde benimsenmiş ve semtlerden fabrikalara kadar geniş bir alana yayılmış, sayıları yükselişe geçmiştir.

Tüketim kooperatifleri, ürünleri doğrudan üreticiden veya toptancıdan alarak ortaklarına uygun fiyatla sunmayı amaçlamış, bu durum komisyoncu ve aracı kurumları devre dışı bırakmıştır.

Kooperatiflerin kâr amacı gütmeyen, dayanışma esaslı düşük fiyat politikası, Migros gibi büyük zincir marketler ve klâsik perakendeciler üzerinde ciddi bir rekabet baskısı oluşturmuştur.

1970'lerin ikinci yarısında kooperatifler ekonomik baskılarla karşılaşmış, özellikle Köy-Koop Merkez Birliği gibi yapılanmaların yöneticileri tutuklu yargılanmış ve birliklerin faaliyetleri yasaklanmıştır.

Kooperatifler, borçlarını ödeyemez duruma getirilerek dağılmaya zorlanmış

tır.Devletin kooperatiflere yönelik "vesayet" anlayışı, kooperatiflerin özerk bir şekilde gelişmesini engellemiş, özellikle 12 Eylül dönemi kooperatifçilik hareketi için önemli bir darbe olmuştur.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1969'da yürürlüğe girmesine rağmen, 70'lerde bu kooperatifler yeterli devlet desteğini görememiş, aksine ticari şirketlerle (büyük marketlerle) aynı mevzuata tabi tutulmaları yönünde baskı görmüşlerdir.

Sonuç olarak, 70'lerde halkın "halk kooperatifçiliği" sloganıyla sahip çıktığı bu yapılar, hem serbest piyasa aktörlerini tedirgin etmiş hem de devletin 12 Eylül öncesi ve sonrası dönemde "ekonomik ve idari baskılarıyla" karşı karşıya kalmıştır

1970'lerin sonu, Türkiye'de siyasi kutuplaşmanın en yoğun olduğu, Halk-Koop (Halk Kooperatifleri) gibi demokratik kitle örgütlerinin ve toplumsal dayanışma ağlarının hedef alındığı bir dönemdir.

Bu dönemde Halk-Koop'lara yapılan saldırılar, gözaltılar ve cinayetler, genellikle şu çerçevede cereyan etmiştir:

Halk-Koop'lar, halkın temel ihtiyaçlarını uygun fiyatla karşıladığı ve sol-sosyalist eğilimli dayanışma odakları olduğu gerekçesiyle, aşırı sağcı-faşist grupların ve bazı durumlarda devlet güç-

lerinin hedefi haline gelmiştir.

Kooperatif depoları, mağazaları ve yönetim binaları silahlı baskılara, yağmalara ve kundaklama girişimlerine maruz kalmıştır.

Bu kooperatiflerin yönetici ve çalışanları, "yasa dışı faaliyet" veya "ideolojik örgütlenme" suçlamalarıyla sık sık gözaltına alınmış, sorgulanmış ve tutuklanmıştır.

Özellikle 1978-1980 yılları arasında, Halk-Koop ile ilişkili kişiler veya bu kooperatiflerin işleyişini destekleyen aktivistler, suikastlar veya faili meçhul cinayetler sonucu hayatını kaybetmiştir.

Bu süreç, Türkiye'nin 12 Eylül 1980 askeri darbesine giden süreçteki toplumsal kaotik ortamın ve demokratik kitle örgütlerinin tasfiye edilme politikasının bir parçası olmuştur.

Kooperatiflerin tek amacı ucuz ürün satmak değildi

70'lerdeki mahalle temelli halkçı dayanışma, kooperatifleşme, kolektif üretim-tüketim ve politik-kültürel örgütlenme pratiğini, bugünkü koşullarda birebir aynısını kurmak zor; ama onun güncellenmiş bir versiyonu mümkün olabilir.

Amaç yalnızca ucuz ürün satan bir yapı değil; güven, dayanışma, ortak üretim ve yerel örgütlenme ağı olursa kalıcı olabilir. Günümüz koşullarında özellikle yüksek enflasyon, güvencesizlik, dijitalleşme ve mahalle düzeyinde parçalanmış toplumsal yapı dikkate alınmalıdır.

1970'lerde Türkiye'de sol hareketlerin kitleleşmesinin arkasında birkaç temel dinamik vardı: Güçlü işçi hareketi, mahalle örgütlenmeleri, sendikal yükseliş, öğrenci hareketleri ve ciddi bir ekonomik kriz ortamı.

Bugün ise toplum daha parçalı, güvencesiz çalışma yaygın, dijitalleşme yüksek ve insanlar örgütlü yapılara daha mesafeli. Bu yüzden "aynısını" değil, "aynı ihtiyaca cevap veren yeni biçimler" düşünmek gerekiyor.

Bugün böyle bir hareketin yaşaya-

bilmesi için birkaç önemli nokta şunlar olurdu:

- * İdeolojik saflıktan çok somut ihtiyaçlara dayanması,
- * Gündelik hayatı kolaylaştırması,
- * Dijital araçları iyi kullanması,
- * Merkezi değil yerel ve ağ tipi örgütlenmesi,
- * Yalnızca protesto değil, alternatif üretmesi.

Bugün ne yapılabilir?

Örneğin bugünün “Halk-Koop” modeli için mahalle dayanışma ağları oluşturulabilir.

70’lerde kahvehane, dernek ... neyse, bugün aynı kopyalanamaz,

İnsanlar artık büyük sloganlardan çok, doğrudan hayatlarına dokunan yapılara bağlanıyor.

Gerçek kooperatifçilik için, özellikle tüketim kooperatifleri, üretici-tüketici arasında doğrudan ağ örmek, önümüzdeki dönemde daha önemli olabilir.

Bugünün yoksul halkımızın temel problemi, yüksek kira, güvencesizlik, aracılık ekonomisidir,

Yani mücadele alanı fabrikadan biraz daha çok “yaşam maliyeti”ne kaymış durumda.

70’lerde hareketlerin gücü fiziksel yakınlıktı. Ev ev ziyaretlerle kurulan ilişkiler önemliydi, etkiliydi. Bugün sadece sosyal medya üzerinden kalıcı yapı kurmak çok zor.

Başarılı bir model yaratmak için, WhatsApp ve benzeri araçlarla iletişim kurmak, mahallede düzenli fiziksel buluşmalar yapmak, yerel sorun çözen yapılar oluşturmak gerekir. YouTube kanalları, bağımsız medya, kısa video üretimi, yerel dijital yayınlar olabilir.

12 Eylül 1980 öncesindeki gibi, aşırı merkezci ve lider odaklı ve de hizipçi olmadan bugün için daha sürdürülebilir model yaratılmalıdır.

Yerel inisiyatiflere alan açan, tek merkeze bağımlı olmayan yapılar oluşturulmalıdır.

Çok önemli olarak, “Kadro hareketi” değil, “toplumsal fayda hareketi” yaratılmalıdır.

Bugün insanların büyük kısmı, tam zamanlı politik militanlık istemiyor. Ama, dayanışmaya, adalet duygusuna, kolektif çözümlere açıktır. Bu yüzden modern bir Hal-Koop hedefi için, “önce yaşamı kolaylaştıran, sonra politik bilinç üreten” bir çizgi, başarıyı getirecektir.

En kritik mesele ise şu ki, 70’lerdeki hareketlerin çoğu “gelecek” fikri sunuyordu. Bugün insanların en büyük problemi geleceksizlik hissidir.

Yaratılacak yeni bir hareket, eğer yalnızca öfke değil, güven, aidiyet, ekonomik dayanışma, somut çözüm üretebilirse karşılık bulabilir.

Ama bu kez başlangıç noktası, büyük ideolojik merkezler değil; mahalle, emek, barınma ve gündelik yaşam olur.

Başlangıç noktası büyük bir “hareket kurmak” değil, insanların zaten yaşadığı somut ekonomik sıkışmayı birlikte çözmek olmalı. Bugünün koşullarında kooperatifleşmenin en gerçekçi giriş kapısı tüketim, gıda ve barınma alanıdır.

Çünkü insanlar şu anda en çok pahalı gıda, yüksek kira, borç, güvencesiz iş ve araçlar yüzünden eziliyor. Bu yüzden başlangıç için en mantıklı model, küçük ama güven veren çekirdek yapılar olacaktır.

Peki nereden başlamalı?

Önce “çekirdek topluluk” yaratmak başa alınmalıdır.

İlk aşamada 5–20 kişilik güven ilişkisi önemli. Bu grup, aynı mahalleden, aynı iş kolundan, aynı okul çevresinden, dayanışma grubundan çıkabilir.

70’lerde insanlar ideolojiyle bir araya geliyordu. Bugün insanlar güven üzerinden birleşiyor. Bu yüzden ilk soru: “Kimlerle uzun vadeli birlikte iş yapılabilir?” olmalıdır. İlk hedef büyük markete rakip olmak değildir. En büyük hata burada olur. Kalkıp Migros’a ve malum zincir marketlere rakip market kurmaya çalışılırsa, sermaye, lojistik, depo, tedarik, dağıtım yükü altında ezilirsiniz.

O halde ilk hedef, aracı maliyetini biraz düşürmek, güvenilir dayanışma ağı kurmak olmalıdır.

Örneğin; haftalık toplu üretici siparişi, doğrudan çiftçiden alım, mahalle dağıtım günü, çok daha uygulanabilir başlangıçlar olur.

Ülkemizde en uygulanabilir model, tüketim kooperatifi ve dağıtım ağı olacaktır. Bugünün en gerçekçi modeli budur.

Örnek bir yapı olarak, 10–30 hane birleşir, ortak temel gıda listesi hazırlanır, üretici araştırması yapılır, aylık toplu siparişler ve dönüşümlü dağıtım yapılır. Küçük bir üyelik aidatı önemlidir.

Başta fiziksel bir mekan (dükkan) gerekmez. Bir depo odası bile yeterli

olabilir. Sistem oturunca, düzenli üretici bağlantısı, soğuk zincir, dijital sipariş sistemi, küçük mahalle noktaları oluşturulur. Günümüz teknolojisi bunu 70’lere göre çok kolaylaştıracaktır. WhatsApp ve benzerleri, açık kaynak stok sistemleri gibi basit araçlar yeterli olacaktır.

Üreticiyle gerçek ilişki kurulmalıdır. Kritik nokta budur. Kooperatifin başarısı, çiftçiyi sömürmeden, tüketiciyi de ezmeden, denge kurmasına bağlı olacaktır.

Bugün hem üreticinin hem tüketicinin zincir marketlerden şikâyetçi oldukları bir gerçektir.

Bu da Halk-Koop hareketi için büyük fırsattır. Özellikle, küçük çiftçiler, kadın üreticiler, yerel üreticiler, kooperatifleşmemiş köylüler ile doğrudan ağ yaratmak başarıyı getirecektir.

“Ucuzluk” tek hedef olmamalıdır ve bu önemlidir. Zincir marketler ölçek ekonomisiyle bazı ürünlerde her zaman daha ucuz olabilir. Yani üretimin hacmini büyütürken maliyeti düşürür ve bunu satış fiyatlarına yansıtır.

Kooperatifin avantajı şudur:

Güvenilir ürün, dayanışma, yerel ekonomi, şeffaf fiyat, kaliteli üretici ilişkisi, topluluk hissi.

Akıllardan çıkarılmaması gereken şudur: Kooperatifi ideolojik vitrin değil, somut ihtiyaç aracı yapmak.

Mesele sadece fiyat değil, ekonomik demokrasidir. Mahalle mekanı kritiktir.

70’lerde semt dernekleri neden güçlüydü? Çünkü insanlar birbirini görüyordu. Bugün ise, küçük semt dükkânı, ortak çalışma alanı, semt kahvesi, mini depo ve buluşma noktası çok önemli olur.

Sadece dijital ağ yetmez. Finans modeli sade olmalı, başta düşük aidat, şeffaf muhasebe, gönüllü emek, minimum profesyonel kadro.

Eğer bu kooperatif hareketi başarırsa, olası çöküş nedenlerinin neler olabileceğini de sayalım: Kötü finans, iç çekişme, şeffaf olmayan yönetim. Bugün insanlar özellikle buna karşı hassastırlar. Açık defter sistemi güven yaratır.

Önemli olarak bir de şunu belirtelim: Politik ama partici olmayan dil!

İnsanlar, hayat pahalılığı, gıda güvenliği, çocukların beslenmesi, üreticinin ayakta kalması üzerinden daha kolay birleşiyor.

Doğrudan sert ideolojik dil başlangıçta alanı daraltabilir. Ama bu “apolitik”

olmak demek değildir Kooperatifçilik zaten, ekonomik güç paylaşımı, dayanışma, kolektif karar demektir. Yani özü zaten politiktir.

Unutulmasın, sürekli teorik-politik söylemle başlayan yapılar dar çevrede kalabiliyor. İnsanlar önce faydayı görür, sonra siyasal güven gelişir.

Bugün en gerçekçi başlangıç modeli, mahalle temelli tüketim ağı, doğrudan üreticiden alım, küçük depo, dijital sipariş sistemi, haftalık dağıtım, semt buluşmaları, çocuklar ve gençler için sosyal faaliyetler ve zamanla kooperatifleşme olmalıdır.

Önce güven ağı kurulur. Sonra ekonomik ağ büyür. En son kurumsal yapı gelir.

70’lerde çoğu yerde sıra tersiydi. Önce örgüt, sonra toplum. Bugün muhtemelen tersine ihtiyaç var. Önce topluluk, sonra örgüt.

Kooperatif fikri bugün yeniden çok güncel hale geliyor. Çünkü insanlar yalnızca “alışveriş” değil, güvenilir ilişki ve dayanışma da arıyor. Küçük başlayan ama sürdürülebilir yapılar zamanla ciddi etki yaratabilir.

Özellikle, mahalle ölçeği, şeffaflık, üreticiyle doğrudan bağ, düzenli fiziksel temas, işin temel taşı oluyor.

Halk-Koop Hareketi’nin başlamasında, ilerlemesinde kadınların aktif özne olması o kadar gereklidir ki., toplumsal bağ kurulmasında kadınların rolü büyük olacaktır. Eğer sadece “erkek siyaset toplantısı”na dönüşürse, toplumsallaşma topal olacaktır, hatta işin başında duvara toslanacaktır.

Son cümle: Bugünün Türkiye koşullarına uygun örnek bir mahalle kooperatifi modeli için, başlangıç bütçesi, hukuki yapı, ilk 6 aylık yol haritası, dijital altyapı, üretici bulma yöntemleri gibi konuları da somutlaştırabiliriz. ■

Yerelerde Çalışmanın Önemi ve Zorlukları

□ Armağan BARIŞGÜL

Bir politik hareketin varlığı, gücü ve sürekliliği yerelerde üretim alanlarında oluşturduğu birimlerin niceliği ve niteliğiyle ölçülür.

Üzerinde yaşadığımız bu coğrafyanın komünistleri, “*Türkiye Komünistlerinin Platformu*” bayrağının altında buluşarak yeni bir atılımın tohumlarını serpti ve ortaya koyduğu düşüncelerin yayılması ve taleplerin gerçekleşmesi için canla başla çalışıyor. Platform, ülkenin en köklü, en sürekli, en destansal ve en efsanevi politik hareketi olan Mustafa Suphi’lerin kurduğu Türkiye Komünist Partisi (TKP) geleceğinin taşıyıcısı olmaktan onur duyarak barış dolu, özgürlükten yana demokratik bir toplumun kurulması için üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmenin bilincindedir.

Ülkemiz işçilerinin, emekçilerinin, yoksullarının ve ezilenlerinin önünü aydınlatacak, ruhunu bilimle donatacak ve özgür iradelerinin gelişmesine katkı sunacak çalışmalara bugün de çok ihtiyaç vardır. Halk yığınlarının çoğunlukla gerici ve faşist partilerin peşinde gitmelerinin, kaderine razı olmalarının ve her zaman bir “kurtarıcı” beklemelerinin en büyük nedeni örgütsüzlüktür, apolitikliktir ve bir türlü gerçekleşmeyen hayalleridir ve kitlelerin duygularına seslenen bir balon gibi şişen ve saman alevi gibi sönen ayağı yere basmayan popülist anlayışlardır. İşçi, emekçi, emekli, yoksul ve ezilen kitlelerin yeterli derecede kendi öz gücünün farkında olmaması ve birleşik kolektif yöneticilik tarzının ön plana çıkmaması ve gelişmesidir. Başka deyimle çoğunluk bir “kurtarıcı” bekleyecek, ona umut bağlayacak, onun ağzının içine bakıp hareket edecek ve o ne derse düşünmeden tartışılmadan kabul edip baş tacı edilecek... Toplumda çok yaygın ve çok eski olan bu anlayış çok yanlıştır. Bu anlayış kişi putlaştırılmayı yaratmaktan ve itaat ve biat etmekten öteye geçemez. Kişinin her şeyden önce kendine has bir düşüncesi olmalı, düşüncesini gerçekleştirmek için çalışmalı, çalışmak

için mücadele vermek için bileğine güvenmelidir. Toplumsal mücadele için kendini ifade edemeyenler, kişilik kazanamayanlar gezegenin etrafında dönen uyduya benzer. Sosyalizm, bireyin özgürleşmesini hedefler.

Türkiye Komünistlerinin Platformu tam da bu noktadan yola çıkıyor. İşçilere, emekçilere, gençlere ve kadınlara seslenerek, onlarla buluşarak ve kolektif çalışarak mücadeleye ivme sağlamak gerekiyor. İlkeli hareket etmek ve örgütlenmek ve mücadele vermek her zaman zor olmuştur, özellikle günümüz Türkiye’sinde daha da zordur fakat imkânsız değildir.

Demokrasi mücadelesi üstenci yaklaşımlarla, tepeden verilen emirlerle ve bireyci çıkışlarla başarıya varamaz. Çok yaygın olan bir anlayışa göre, “*demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesidir*” ise halk durduğu yerde kendi kendini yönetemediği tecrübe edinmiştir. Az buçuk politik bilinci olan her insan bu gerçeğin farkındadır. Halk, bilinçli olduğu zaman, örgütlü olduğu zaman ve mücadele etmeyi kendine iş edindiği zaman ancak ve ancak kendini yönetebilir veya kendini yönetmeye doğru özgürlüğe doğru yürüyebilir. Örgütlenmenin en doğal hali meclislerdir, platformlardır. Kendi iradesiyle kayıtsız şartsız bir araya gelen kitlelerin çalışmaları verimli olur. Zoraki ve isteksiz olarak her kim ne yaparsa yapsın her iş yarıda kalır, başarısız olur ve bir o kadar da moral düşürür.

Günümüzde ağır baskılardan, ekonomik yükten, yoksulluktan ve borçlanmaktan dolayı işçilerin ve emekçilerin bir araya gelerek örgütlenerek disiplinli çalışması olağanüstü zordur. Zorlukların en başında işini kaybetmek, bankalardan aldığı kredi borcunu ödeyememek, mevcut yaşam düzeninin bozularak daha da kötü duruma düşmek ve hesapsız kitapsız yere, içeriye düşmenin ağır korkusunu taşımak gelmektedir. Ülkede yaşanan büyük çelişkilerden, ağır baskı ve şiddet sarmalından herkes az veya çok etkileniyor. Bir “umut” ile başlayan barış ve demokratik toplum sürecinin bir kandırmaca, bir ham hayal

ve bir kayıp, bir yenilgi süreci olup olmayacağı konusunda sağduyulu olan her insanın beyni netleşmiş olmalıdır. Söylene değil, yapılabilecek bakmak gerekir. Kurt, koyun postuna bürünmüş...

Komünistler, tarihi bir sorumluluk altındadır: Kürt halkının inkâr ve asimilasyondan çıkarak özgürleşmesi ve işçi sınıfının sömürüden kurtulması için yılmadan bıkmadan karınca kararınca çalışmak. Komünistler onun için yaşamın her alanında bulunmalı, örgütlenmeli ve örgüt birimleri arasında koordinasyon sağlanarak mücadele etmelidir. Ekolojiden spora, sendikal çalışmadan, uyuşturucuya karşı verilen mücadeleye kadar her alanda kitlelerin içinde bulunarak mücadele vermelidir. Mahallelerdeki bir çöp sorunu, bir su sorunu veya mahalleyi ilgilendiren herhangi bir sorun komünistleri ilgilendirir. Komünist olan, halkı ilgilendiren hiçbir soruna karşı ilgisiz kalamaz kalmamalıdır. Bulduğu veya çalıştığı fabrika, atölye, işyeri, tersane, okul ve diğer yerlerde işçilere ve emekçilere komünist bilinci taşımak, onları örgütlemek ve hak arayışında en ön safta yürümek sorumluluğunu taşımalıdır. Bunları yerine getirebilmesi için her şeyden önce dürüst, çalışkan, güvenilir ve özverili olmalıdır. Dürüst ve güven vermeyen kişiler ağzıyla kuş da tutsa boştur.

Sendikal ve politik örgütlenmenin yetersizliği ve sarı sendikal anlayışların çoğu yerde egemen olması işçiler arasında örgütlenmeyi zorlaştırıyor. Edilgen, halinden memnun, şükreden, suya sabuna dokunmayan, devlete, hükümete ve güçlüye itaat ve biat edenler çoğunlukta. Ülkenin yüzyıllık tarihinde halklar doğru dürüst gün yüzü görememiş ve kalıcı bir demokratik süreç yaşamamış olmaktan dolayı çoğunlukla ya karamsardır, ya edilgendir, ya da örgütlü olmaktan uzak duruyor. Demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesi ülkenin kılcal damarlarına yayılmıyor. Son birkaç yılda özellikle bir durağanlığın bir belirsizliğin yaşanıyor olması kitlelerin geriye çekilmesine neden oldu. Bununla birlikte devrimci potansiyelin gelişmesine, kitlelerde geleceğe yönelik bir endişenin ve bir merakın artmasına yol açıyor.

Potansiyeli yönetmek ve doğru hedeflere akıtmak ancak ve ancak örgütlenmeye, yerelerde yapılan çalışmalarla mümkün olur. Bir üretim alanında, bir eğitim kurumunda yeteri derecede örgütlü bir güç, bir birim yoksa hak arayışları başarılamaz. Bir köyde, bir mahallede veya bir sitede bir meclis bir koordinasyonu olmalıdır, yoksa haksızlıklar giderilemez, sorunlar çözülemez ve daha ileriye gidilemez.

Örgütlenmek, birbirine benzeyen aynı tipte kişilerin bir araya gelmesi veya hareket etmesi demek değildir. Aynı tip, tekçilik, herkesi hizaya getirmek gibi anlayışlar eşyanın tabiatına aykırıdır. Sonuç olarak her birey farklı bir kişiliktir. Bir diğerine göre farklı yaşı, inancı, görüşü, yaşamışlığı, beklentisi ve sorunu vardır. Burada önemli olan kişinin rengine ve cinsine bakılmaksızın veya öne çıkarılmadan onu onları ortak sorunlar ve ortak hedefler etrafında bir araya getirmektir, getirme becerisini gösterebilmektir. Bir aileyi düşünelim; anne-baba ve çocuklar, bireylerin her birinin yaşı başı, işi gücü ve dünyası birbirinden farklıdır. Bu farklılık içinde bir bütünlük sağlar, eşitlik içinde mutlu yaşarlar.

Türkiye Komünistlerinin Platformu aileye, topluma, emeğe, yoldaşığa büyük önem ve değer verir. Gençliğe büyük rol biçerek onu gelecek güzel günlerin; barış ve demokratik bir toplumun kurucusu ve güvencesi olarak görüyor. Onun için gençliğin örgütlenmesine, bilinçlenmesine ve mücadele etmesine apayrı bir önem verir. Platformun önünde duran en büyük zorluk “eski” ile “yeni” kuşağı birbirine bağlamaktır, bağlayabilmek becerisini gösterebilmektir. Genel olarak yaşlı insanların odak noktası yaşamışlıklardır. Hep eskiyi düşünerek, geçmiş zamanın koşullarını, politik örgütlerini ve insanlarını hatırlayıp gözünün önüne getirerek düşünür ve o gözle bugüne ve yarına bakar. Gençlik ise geçmişe merakla bakar, bugünün somut olgularıyla yola çıkar ve yarınlara heyecanla yürür. Altmış yaşının üzerindeki insanların davranışlarına, tartışmalarına

ve düşüncelerine bakınca bir soyutluk, bir kendini beğenmişlik, bireycilik ve mangalda kül bırakmayan büyük sözler görülür. Hem aradaki kopukluğun uzun zamandan beri sürüyor olması ve hem de uçurumun çok derin olması, ayrıca ülkedeki ve dünyadaki koşulların olumsuzluğu komünist hareketin gelişmesini frenliyor. Bütün bunlara görünürde aynı gibi olan işe gelince her biri bir tafra dümen kıran çok sayıda hocanın, şefin ve yapının olduğu da eklenince iş iyice karmaşıklaşıyor ve içinden çıkılmaz bir hale geliyor.

Türkiye Komünistlerinin Platformu, çalışarak sahada göründükçe tanınır, ilgi çeker ve kitleselleşir. İşçiler, emekçiler ve gençlik kazanılmadan kitleselleşmek mümkün olamaz, önüne çıkan her barikadı aşabilecek bir kitlesel güç yaratmadan demokrasi, barış, özgürlük ve sosyalizm kazanılamaz. Bu ise uzun erimli doğru, güçlü ve bileşik bir mücadeleyi gerektirir. Ve önce yerellerden başlayarak... ■

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 22 Mayıs 2026 Tarihli Açıklaması:

Mutlak Butlan Kararı Bir Saray Darbesidir! Barış, Demokrasi, Özgürlük ve Sosyalizm Mücadelesini Güçlendirelim!

Ankara Mahkemelerinin son CHP Kurultayı kararlarını iptal edip mutlak butlan kararı vermesi devletin siyasete doğrudan müdahalesi ve devlet gücünün tek yanlı olarak kullanılmasıdır. Kendi çizdikleri burjuva demokratik sınırları çerçevesinde değerlendirildiğinde mutlak butlan kararı düpedüz siyasal bir darbedir.

Konuyu çok fazla karmaşıklaştırmamak gerekir. 31 Mart 2024 yerel seçim sonuçları ile seçmen çoğunluğunu kaybettiği anlaşılan AKP-MHP Saray Rejimi bu hamle ile halkın sandık tercihlerine doğrudan müdahale etmiş oluyor. Temel amaç AKP'nin güç kaybını zorbalıkla telafi etmek, CHP'yi zayıflatmak, seçim başarısını geriletmek, AKP'yi en fazla oy alan parti durumuna yükseltmektir.

CHP, 31 Mart 2024 seçimlerinden hemen sonra partimizin de uyardığı doğrultuda erken seçim çağrısı yapıp, bu kabul görmezse TBMM'den çekilseydi, DEM, TİP, EMEP ve diğer düzen içi muhalefet partileri de Zafer ve İyi Parti hariç TBMM'den çekilecek, Türkiye erken seçime gidecek ve AKP-MHP Saray iktidarı yıkılacaktı. CHP bu adımı atmayarak kendisine karşı saldırıların da yolunu açmış oldu.

CHP'ye yönelik bu hamle düzen içi partilerin kendi aralarındaki hesaplaşma anlayışı ile sınırlandırılmaz. CHP'ye yönelik imha hareketi genel anlamda Türkiye'de burjuva diktatörlüğünün kalan son kırıntılarının ortadan kaldırılmasıdır. Bugün CHP'ye, daha önce ise HDP ve DEM partiye karşı uygulanan operasyonlara, tutuklamalara ve kayyum atamalarına sessiz kalmış olmanın sonuçlarını yaşıyoruz.

Bu darbe siyasete karşı bir darbe olduğu kadar barış ve demokratik toplum müzakere sürecine karşı da yöneltilmiş bir darbedir. 2024/2025 yıllarında Ortadoğu'da güçler dengesinin değişmesi Türkiye Cumhuriyeti devletini Kürt Özgürlük Hareketi ile müzakere yoluna yöneltmişti. Kürt Özgürlük Hareketi'nin yer alacağı ve kendini konumlandıracağı taraf Türkiye açısından son derece

önemliydi. O dönemde Öcalan'ın emperyalist merkezlerin Ortadoğu'da konum kazanmalarına karşı Türkiye ile barış ve işbirliği yaklaşımı hafızalardadır.

Bugün ise güçler dengesi değişmiş, ABD ve İsrail bölgede ağırlığını koymuş, TC devletinin iktidarı ise ABD'ye biat etmiştir. Dolayısıyla barış ve demokratik toplum sürecinin başladığı dönemdeki koşullar değişmiştir. TC devleti artık geçmiş tarihi ile hesaplaşarak Kürtlerle barışmak değil, sadece ve sadece Kürt Özgürlük Hareketini tasfiye etmeye yönelmiştir. Kürt Özgürlük Hareketi ve diğer Kürt güçlerinin ABD-İsrail'in İran saldırılarında İran'a karşı "biz kimsenin askeri değiliz" diyerek savaşmayı reddetmeleri ABD'nin Kürt Özgürlük Hareketine karşı tavrını

değiştirmiştir. Bugün ABD de artık Kürtlerin Türkiye'de eşit haklı bir ulus olarak temsil edilmelerine karşı durmaktadır. Bu da AKP-MHP Saray iktidarının politikasını belirlemektedir.

Barış ve demokrasiden yana güçlerin CHP ile omuz omuza barış ve demokrasi sürecini ilerletme yönünde ilerleme kaydetmeleri AKP-

MHP Saray Rejimi açısından CHP'nin birinci parti olmasının üzerine ayrı bir kabus olmuştur. Bu nedenle Saray darbesinin CHP'yi ve aynı zamanda da süreci hedef alması gerçekleşmiştir. Güncel görev barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizmden yana en geniş toplumsal ve siyasal güçlerin omuz omuza Saray darbesine karşı kitlesel olarak direnişe geçmeleridir. Faşizme karşı en geniş cephe oluşturulduğunda sadece darbe geri tepmez, aynı zamanda bir dizi demokratik dönüşümler için yol açılmış olacaktır.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
22 Mayıs 2026

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

TKPlatform-Sendikal Mücadele Demokrasi ve Perspektif Üzerine Görüşler

□ Halit ERDEM

10 Eylül 2025 tarihinde bir açıklama ile duyurduğumuz Türkiye Komünistlerinin Platformu yol alıyor. Biz aradan geçen zaman içinde durup inşa ettiğimiz yapının hem düşünsel temellerini hem de pratikte aldığı yolu hem kendimizle, hem de düşüncemizi paylaşan yoldaşlarımızla, yol arkadaşlarımızla tartışmak istiyor, böyle yol almak istiyoruz.

Platform; kelime anlamıyla sağlam bir zemin, yüksekçe bir yer, bir kürsü ve işleyişi sağlayan bir yapıdır. İnşa edeceğimiz yapı bir bütündür, ancak bu yapı aynı zamanda sağlam sütunlar üzerinde yükselecektir; emek ve sendikal, siyasal yapılarıyla işçi sınıfı mücadelesi, bütün renkleriyle kadın hareketi, ekoloji ve doğayı koruma hareketi, inanç özgürlüğü, Kürt halkının ve diğer tüm etnik grupların temel hak ve özgürlük mücadeleleri bu temel sütunlardır. Bunları tek tek ancak birbirleriyle bağlantıları ile ele alacağız. Bu yazıda sütunların temel olanını emek mücadelesini ele alacağım; hem platformun inşası için gerekli malzemeleri temin etmek hem de bugüne kadar ki mücadelemizde başarıya ulaşmamızı engelleyen eksiklerimizi görmek, yeni olanı, fark edemediğimiz ya da eksik bıraktığımız yanlarını ortaya çıkarmak için. Etrafımızda baş döndürücü bir hızla süregelen gelişmeleri görebilmek ve bunlara yön verebilmek için.

Yakın tarih ve günümüz

Yakın tarihlerde yaşadığımız 1 Mayıs gösterilerini, Maden işçilerinin Ankara yürüyüşü ve sonuçlarını yeterince incelemediğimizde ve sonuçlar çıkaramadığımızda karşılaşacağımız tablo yapının bir tekrarından başka bir şey olamaz. Nitekim hep öyle oldu; olaylara, gelişmelere dışardan bakan bir yaklaşımla yaklaştık, derinine inmedik; neden 1 Mayıs yasaklandığından 50 yıl sonra 1976'da meydanlarda kutlanabildi? Neden maden işçileri Ankara'da yalnız bırakıldı, elbette

yapılan dayanışma ve destek çabalarının değerli ama yetersiz olduğunu teslim ederek yazıyorum.

İki önemli saptama daha yaparak platform çalışmalarına gelmek istiyorum. **Birincisi sendikaların durumu ile ilgili;** Türkiye'de sendikacılık dendiğinde büyük ölçüde kamu işyerlerinde örgütlü ve/veya imalat sanayindeki büyük ölçekli şirketlere sıkışmış anlayış ve yapılar göze çarpıyor. Klasik işçi sınıfını; kısmen düzenli, kısmen güvenceli, istikrarlı işlerde çalışanları örgütleyen ve yasal toplu sözleşme ve grev döngüsüne sıkışan sendikalar: Bunlar büyük ölçüde 20. yüzyılın ikinci yarısına, sendikaların güçlü olduğu ve devlet ile çıkar gruplarının uzlaşmasına dayalı döneme özgü yapılarıdır. Kamu sektöründe çalışan işçilerin yüzde 76'sı sendika üyesidir. Özel sektörde çalışan işçilerin ise yüzde 6,7'si sendika üyesidir. Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki Kamuda 1 milyon 31 bin toplu iş sözleşmesi kapsamında sendika üyesi varken özel sektörde 607 bin TİS kapsamında üye vardır. Özel sektörde işçi sayısı ise 15,1 milyondur. Dolayısıyla sendika üyesi oranı yüzde 4'tür.

Özel sektörde örgütlenmenin, taşeron ve güvencesiz çalışan işçileri örgütlemenin zorluklarıyla baş edemeyen kurumsal, müesses nizam sendikacılığı kamu veya

özel sektörde örgütlü oldukları nispeten istikrarlı sınırlarda kalmaya çalışmakta işverenle, devletle iyi geçinme kaygısıyla hareket etmektedir. İşveren tarafından otomatik kesilen aidat mekanizmasının ve antidemokratik sendika içi seçim hukukunun konforuna yaslanan müesses nizam sendikaları mevcudu ve statükoyu korumayı tercih etmektedirler. 1946'dan beri yaklaşık 80 yıllık bir tecrübeye, mali birikime, kadrolara sahip olmasına rağmen sözünü ettiğimiz sendikalar işçi sınıfının çok küçük bir kesimini temsil ediyor. Prof. **Aziz Çelik**, *Birgün*'deki yazısında başka türlü bir sendikal odak tarif etmiş. "...Oysa emeğin yaşadığı büyük sorunlar alternatif, başka türlü bir sendikal odağı zorunlu kılıyor. Bütün zaaflarına karşın mevcut örgütlü emek hareketini de kapsayacak ve bir toplumsal vicdan olacak, ezilenler ve emekçiler tarafından güven duyulacak bir dayanışma gücüne ve odağına ihtiyaç var. Topluma güven verecek, her koşulda direnenlerin ve hak arayanların yanında duracak bir odağına ihtiyaç var. Sadece kendi üyelerinin çıkarlarını ve örgütsel tahkimatını düşünmeyecek bir dayanışma merkezi olacak, sosyal adaletsizlik konusunda insanların işaretine bakacağı bir odağı, bir çoban ateşine ihtiyaç var."

Değirmek istediğim ikinci saptama

tarihimizden: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK 1975 yılı Mayıs ayında yaptığı 5. Kongresinde bir dizi kararla birlikte aldığı 33 nolu karar Demokratik Hak ve Özgürlükler ile ilgili idi. Bu karara dayanarak Genel Başkan Kemal Türkler ve Genel Sekreter İbrahim Güzelce'nin yönetiminde DİSK, 1975 Eylül'ünden itibaren İzmir, İzmir ve İstanbul'da "Demokratik Hak ve Özgürlükler" mitingleri örgütledi. İşçi sınıfı fabrikaların dışına, meydanlara çıktı. 1976'da ve 1980'e kadar 1 Mayıs'lar meydanlarda kutlandı. 1976 20 Eylül'ünde Devlet Güvenlik Mahkemelerine karşı direnişler yapıldı. **DİSK o dönem yöneticilerinin konuşmalarında ve belgelerinde mücadelesini iki temel üzerine inşa etmişti; işçilerin ücret ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi için iktisadi temelde daha iyi toplu sözleşmeler yapılması için mücadele ve demokratik hak ve özgürlüklerin korunması ve yeni hakların kazanılması için mücadele.** Mücadele bu iki ayak üzerinde veriliyordu. İskenderun Demir Çelik örgütlenmesi, Seydişehir Alüminyum fabrikası örgütlenmesi, sendika seçme hakkı, referandum için mücadele, TARIŞ işletmelerinde toplu işten çıkarmalara karşı direnişler hep bu temelde yürütüldü. **Ancak "Demokratik Hak ve Özgürlükler" için mücadele geniş anlamda "Demokrasi" mücadelesini içermiyordu. Kuşkusuz yine siyasi hedeflere, siyasi iktidarların antidemokratik uygulamalarına karşı mücadeleler veriliyordu ancak bunlar "talep ve savunma" amaçlı mücadelelerdi.** Nitekim 12 Eylül saldırısı geldiğinde örgütlü bir tepki gösterilemedi. Çünkü 12 Eylül devletin bütün güçleriyle yürüttüğü

bir saldırıydı ve buna yeterince hazırlık yapılmamıştı.

Fark edilemeyen saldırı dalgası: Sermaye ve ulus devletin değişimi

24 Ocak 1980 kararlarının ilan edilmesiyle sermaye ve devlet ekonomik modelin değiştirileceğini ve buna uygun bir siyasi yapılanma başlatılacağını açıklamış ve bunun hazırlıklarına girişmişti. Esasında bu hazırlıklar ekonomik planda dünyada 1970'lerde İngiltere'de maden işçilerinin grevlerinin kırılmasıyla ve neo-liberal ekonomik politikaların uygulanmasıyla, politik rejimlerin değiştirilmesi de 1973'de Şili'de Allende'ye karşı yapılan faşist darbeye başlatılmıştı. Türkiye'de de sermayenin örgütlenmesi TÜSİAD'ların, MESS'lerin kurulması ile başlatılmıştı. Politik planda ise emek güçlerinin, başta DİSK olmak üzere örgütlü sol ve devrimci demokratik hareketlerin ezilmesinin tasfiye edilmesinin belirtileri 1977 1 Mayıs katliamı ile Kahramanmaraş, Çorum, Fatsa katliam ve saldırıları ile giderek boyutları tüm yurt sathına yayılan faşist saldırılarla başlatılmıştı.

12 Eylül 1980 askeri faşist darbesi önlenemedi. Bu mesele tüm Sol'da çözümlenmeye çalışılıyor. Ancak saptanması gereken ve üzerinde tartışılmayan konu bu başlangıç ile üç temel meselede devletle bütünleşmiş sermaye tekellerinin ekonomik yapılanma, politik rejim ve tüm demokratik ve sol örgütlerin kapatılması, etkisiz hale getirilmesi, dejenerasyon sürecinin başlatılmasıdır. Sermayenin ve devletin neo-liberal temelde ekonominin ve üretimin yeniden yapılandırılması, işçi sınıfının bölünmesini, küçük üretim birimlerinde çalıştırılarak yığınsal gücünün dağıtılması ve zayıflatılmasını, yeni üretim modelleriyle işçilerin arasındaki rekabetin artırılmasını, dayanışmanın ortadan kaldırılmasını getirdi. Bugün artık ne 12 Eylül öncesi işçi sınıfı, ne onun örgütleri var. Bu gelişmeler adım adım uygulandı; ilk olarak sendika yasaları değiştirildi. Taşeron uygulaması yasalaştı ve kamu işyerlerine yayıldı. Güvencesiz çalışma, esnek üretim, bireysellik, kendi hakkını arama özendirildi, örgütlülük yasaklandı, itibarsızlaştırıldı.

Karşı çıkışlar sürdürülemedi

Ardı ardına gelen bu saldırılar karşısında bütünsel olmasa da direnme ve karşı koyma çabaları devam etti. 1989 Bahar eylemleri, işçilerin, Türk-İş üyesi sendika yönetimlerinin kayıtsızlığına kar-

Platform; kelime anlamıyla sağlam bir zemin, yüksekçe bir yer, bir kürsü ve işleyişi sağlayan bir yapıdır. İnşa edeceğimiz yapı bir bütündür, ancak bu yapı aynı zamanda sağlam sütunlar üzerinde yükselecektir; emek ve sendikal, siyasal yapılarla işçi sınıfı mücadelesi, bütün renkleriyle kadın hareketi, ekoloji ve doğayı koruma hareketi, inanç özgürlüğü, Kürt halkının ve diğer tüm etnik grupların temel hak ve özgürlük mücadeleleri bu temel sütunlardır.

şı yönetimlerin dışında yeni örgütlenme biçimleri yaratarak, her tür eylem biçimini uygulayarak neo-liberal politikaların, sistemin işleyişini kesintiye uğrattığı ve ücretlerin dondurulmasını durdurup, önemli ücret artışları elde ettiği büyük bir direnişti. Yine Zonguldak havzasındaki maden işçilerinin efsanevi Ankara yürüyüşü, planları bir defa daha sekteye uğratmıştı. Ancak 2012 TEKEL direnişinin kırılmasıyla neo-liberal saldırılar azgınca sürdürüldü. Taşeronluk, esnek ve güvencesiz istihdam yasal açıdan tahkim edildi ve yaygınlaştı. Örgütler dağıtıldı. Türk-İş'te filizlenen muhalif yapılar etkisizleştirildi. Ve işçi sınıfının toparlanma, karşı koyma çabaları durduruldu.

Böylece bugüne gelirken ara sonuçlar:

Birinci olarak; Sol siyasal, sendikal örgütler, aydınlar ekonomide ve üretimde yaşanan bu köklü değişim ve dönüşümleri zamanında göremedi, bu nedenle de güçlü, bütünsel bir karşı çıkış yaratılamadı.

İkinci olarak; Sol'da siyasal ve sendikal, toplumsal örgütlenmelerde tüm birlik ve toparlanma çabaları sonuçsuz kaldı. Sol'da parçalı, birbirini güçlendiren değil rekabet halinde olan bir yapı oluştu. Müesses sendikal yapılar bu süreci değiştirecek bir fikirsel ve örgütsel yapıya sahip olamadı.

Üçüncü olarak; 1980 öncesinin değer verilen kavramlarından biri **dayanışma** bir diğeri de **eylem birliği** idi. Birbirine yakın örgütlerin bir türlü sonuç alınmayan eylem birliği tartışmaları sürüyordu. Ancak bunlar da yetmedi.

Yeni ittifak güçleri ortaya çıktı

Türkiye'de yaşanan politik gelişmelerin sonucu bugün yeni güçler ortaya çıktı. Kürt özgürlük mücadelesinin çok uzun bir süre devam eden ve Kürt halkının büyük bedeller ödemesine mal olan

bu sürecin sonuçlarından en önemlisi mücadeleciler bir demokrasi gücü ortaya çıkarken bir diğer sonucu da bir Kürt işçi sınıfının ortaya çıkması oldu. Kürt bölgelerinde zorunlu sürgünlerle, Kürt köylerinin boşaltılması ile batı bölgelerine, büyük şehirlerin kenar mahallelerine, varoşlarına çok büyük sayılarda göçler oldu. Bu insanlar mülksüzleştirilmiş, proleterleşmiş yeni işçi sınıfı tabakalarıydı. Artık güvencesiz, en ağır şartlarda çalışan bir işçi sınıfı kesimi ile karşı karşıyayız. İnşaatlarda, turizm bölgelerinin lüks tesislerinde, Ege'nin, Karadeniz'in tarım işliklerinde, madenlerde, tersanelerde en ağır sömürüye maruz kalan Kürt işçi sınıfı doğdu. Bu yeni dinamik güç eski tip örgütlerde yer bulamadılar. Yeni mücadele dönemi bu güçleri kapsamak, kucaklamak zorundadır.

Yeni ittifak güçleri ortaya çıktı

Organize Sanayi Bölgelerinde, inşaatlarda, madenlerde en temel hakları için, ücretlerinin ödenmesi için direnen haklarını arayan, dinamik, kararlı işçi kesimleri ve mücadeleciler bir sendika hareketi doğdu; Hayatını ortaya koyan cesur sendika önderlerinin ve fedakâr işçilerin çabalarıyla sürdürülüyor. Önemli başarılar elde edilmesine rağmen bu mücadeleler güvencesiz, korunaksız bir zeminde yürütülüyor. Sonuç olarak sol siyasal yapıların, bugünkü konumlarıyla ne müesses sendikaların, ne de yeni ortaya çıkan mücadeleciler yapıların çabaları bu haksız, adaletsiz düzeni değiştirmeye yeni bir umut ışığı yaratmaya yetmemektedir.

TKPlatformu bu koşullarda kuruldu

Bir yandan tarihimizdeki başarıların, zorlukları aşmanın düğümlerini çözmeye, nedenlerini araştırmaya, bize rehberlik edecek ipuçlarını yakalamaya çalışırken bir yandan örgütleneceğiz. Örgütsüz mücadele verilemeyece-

ğinin bilincindeyiz. En başta platform çerçevesinde bir araya gelenlerle birlikte "platform birimlerinin" oluşturulması önemlidir.

Her bir platform üyesi veya platform birimi çalıştığı, yaşadığı alandaki sorunu bütün yönleriyle tanımayı ve bilmeyi önüne koymalıdır. Emeğin örgütlenmesi meselesi ile uğraştığımızı farz edersek, yani emekçiler arasında yaşıyor ya da çalışıyorsak somut taleplerin neler olduğu ve çevrenin en önem verdiği meselenin ne olduğu üzerine bilgimizin olması öncelik taşıyabilir. Somut talepler kendiliğinden ortaya çıkar ve o sorunu yaşayan emekçilerin o somut mesele üzerine zaten bir fikri, bir görüşü vardır. Bunu dikkatle dinlemek yeterlidir. Bu birlikte geliştirilebilir. Esas örgütlenme ustalığı burada başlar; geçmişten çıkarmamız gereken ders burada başlar. Anlamamız ve örgütlememiz gereken ana fikir şudur; Eğer sadece kendi içimize kapanır ve kendi sorunlarımızla baş başa kalırsak yaşananları tekrarlamaktan başka bir şey yapmamış oluruz. Bunu ülkenin, çevrenin, bir başka sorunu ile bağlamaz ve bir dayanışma, ortak mücadele zemini yaratmaya çalışmadığımız taktirde yine bir fark ortaya çıkarmamış oluruz. En keskin ve uç noktadan başlarsak söz gelimi Kürt meselesi üzerine, barış ve demokratikleşme üzerine bir görüşümüzün olması önemlidir. Hemen yanı başımızda veya ülkenin öteki ucunda olsa da ekoloji üzerine, doğayı ya da köylülerin kendi yaşamlarını koruma uğruna bir mücadele varsa en azından bilgilenmek ve ilgilenmekle başlamak önemlidir.

Demokrasi kavramı üzerinde düşünmek ve dikkatleri toplamak gerekir. **Demokrasi bir güvencedir. Bir hakkın yasal ve anayasal hale getirilmesi demokrasi açısından önemlidir ancak sadece kanuna veya anayasaya yazmak da yeterli olmayabilir. Bir hakkı koruyacak olan onun arkasındaki kuvvetlerin yeterli olmasına bağlıdır. Tersi de geçerlidir; iktidar, sermaye sen istediğin için, işçiler istediği için sendikal özgürlükleri vermeyecektir. Bir hak ancak onun arkasında iktidarlara, muktedirlere zorlayacak ve mecbur edecek bir güç birikimi olmadan alınmaz.** Bugün bu güç ancak birleşik mücadeleyle biriktirilebilir. Emek hareketinin en büyük ihtiyacı birleşik mücadeledir. TKPlatform bu yüce amaç için yola çıkmıştır ve birleşik mücadelenin bir parçasıdır.■

1 Mayıs'ın Yarım Asırlık Sınıf Hafızası: Kemal Türkler'den 12 Eylül'e, DİSK-TKP İlişkisinden Kaçırılan Direniş

Tarihsel Bir Muhasebe...

□ Mehmet ALÇINKAYA

25 Nisan 2026 Cumartesi günü Mustafa Suphi Vakfı'nda gerçekleştirilen toplantıya girdiğim anda, salondaki atmosferin sıradan bir anma programının çok ötesinde olduğu açıkça hissediliyordu. Yaklaşan 1 Mayıs'ın tarihsel anlamı ile Türkiye işçi sınıfının yarım asırlık mücadele hafızasını yeniden sorgulama ihtiyacı aynı zeminde buluşmuştu. Duvarlarda geçmişin direniş izleri, salonda ise bugünün sorularıyla geçmişe dönük ağır bir muhasebe vardı. Maden-İş Sendikası Genel Sekreteri Halit Erdem sunumuna başladığında yalnızca 1976 1 Mayıs'ına giden yolu değil, Türkiye işçi sınıfı hareketinin yükselişini, iç kırılmalarını, tasfiyesini ve 12 Eylül Darbesi'ne nasıl açık hale getirildiğini anlatan geniş bir tarihsel panoramayı önümüze seriyordu.

Halit Erdem'in anlatımında ilk belirginleşen gerçek şuydu: 1976 yılında DİSK Temsilciler Meclisi'nde alınan 1 Mayıs'ı yeniden alanlarda kutlama kararı, basit bir sendikal etkinlik kararı değil, Türkiye işçi sınıfının siyasal özne olarak tarih sahnesine çıkma iradesiydi. O gün Taksim'e yürüyen yüzbinler, yalnızca bir bayram kutlamıyor; işçi sınıfı fabrika duvarlarını aşarak memleket siyasetinin merkezine yerleştiğini ilan ediyordu. Bu nedenle 1976 1 Mayıs'ı sermaye düzeni açısından güçlü bir alarm, emek cephesi açısından ise yeni bir dönemin başlangıcıydı.

Bu başlangıcın ardında iki önemli isim duruyordu: Kemal Türkler ve İbrahim Güzelce. Her ikisi de sendikacılığı salt ücret pazarlığına sıkıştırılmayan, işçi sınıfını toplumsal dönüşümün asli gücü olarak gören bir mücadele anlayışının temsilcileriydi. Özellikle Kemal Türkler, DİSK'i ekonomik talepler etrafında kümelenmiş bir konfederasyon olmaktan çıkarıp siyasal ağırlığı olan bir sınıf merkezine dönüştürmek istiyordu. 15-16 Haziran'ın bıraktığı miras da buydu: işçi sınıfı yalnızca hak isteyen değil, ülkenin kaderine müdahale eden tarihsel bir güçtü.

Ne var ki toplantıda dinlediklerimiz, bu yükselişin içinde filizlenen iç gerilimleri de bütün açıklığıyla ortaya koyuyordu. Bu gerilimlerin başında Türkiye Komünist Partisi ile DİSK arasındaki ilişki geliyordu. 1970'li yıllarda TKP, DİSK içinde en örgütlü ve en sistematik çalışan siyasal akımdı. Başta Maden-İş olmak üzere birçok sendikada TKP'li kadroların belirgin etkisi vardı. Kemal Türkler'in TKP'li yöneticilere güven duymasının nedeni de buydu; çünkü dağınık sol fraksiyonlar arasında işçi sınıfı içinde disiplinli çalışma yürüten en planlı yapı TKP idi. Ancak tarihsel muhasebe bugün bize şunu gösteriyor: Bu güven, DİSK içinde zamanla bürokratikleşecek, kontrollü ve ihtiyatlı bir siyasal hattın da zeminini güçlendirdi. TKP'nin aşamalı, temkinli ve denetimli siyaset anlayışı ile DİSK'in taşan devrimci sınıf enerjisi arasında görünmeyen fakat giderek büyüyen bir mesafe oluştu.

Bu mesafe, 1976'dan sonra DİSK'in kongre süreçlerinde daha görünür hale geldi. DİSK'in 5. Genel Kongresi, mücadeleciler sınıf sendikacılığı çizgisinin hâlâ ağırlığını koruduğu; ancak yeni güç dengelerinin içeriye doğru yerleşmeye başladığı bir eşikti. Özellikle Abdullah Baştürk liderliğindeki Genel-İş hattının güç kazanmasıyla birlikte DİSK'in nicel büyümesi ile mücadeleciler sınıf ruhunu koruması arasındaki çelişki derinleşti. Abdullah Baştürk'ün genel başkanlığa gelişi yalnızca bir görev değişimi değildi; DİSK'in sınıf merkezli militan sendikacılıktan daha kontrollü, daha bürokratik ve daha denetimli bir çizgiye evrilmesinin işaretiydi.

Bu süreçte alınan dört sendikaların ihracı kararı ise DİSK içindeki çoğul devrimci dinamizme vurulmuş ciddi bir darbeydi. Muhalif ve daha bağımsız mücadele çizgisini savunan sendikaların tasfiye edilmesiyle birlikte DİSK, sınıfın çok sesli mücadele karargâhı olmaktan uzaklaştırıldı. İçeride disiplin adı altında homojenleştirme sağlanırken, dışarıda sermaye devleti için daha kolay denetle-

nebilir bir sendikal merkez oluştu. Bugün geriye dönüp bakıldığında açıkça görülen şudur: bürokratik merkezleşme, devrimci enerjiyi büyütmedi; tersine onu daralttı ve kırılğan hale getirdi.

Ardından gelen 1 Mayıslar bu tarihsel sürecin kilometre taşları oldu. 1976, yeniden doğuştu. 1977, yükselen sınıf hareketinin kontrgerilla eliyle kana boğulmasıydı. Taksim Meydanı'nda açılan ateş yalnızca emekçileri hedef almıyor; işçi sınıfının siyasal özneleşme iddiasına gözdağı veriyordu. 1978'de meydanın yeniden doldurulması geri çekilmeme iradesiydi; fakat artık sınıf hareketi ile devrimci siyasal merkez arasındaki koordinasyonsuzluk daha görünür hale gelmişti. 1979'da sıkıyönetim yasakları Taksim'i kapatırken devlet açık biçimde tahammül sınırının dolduğunu ilan etti. 1980'e gelindiğinde ise hem meydan yasaklandı hem de Kemal Türkler suikastla ortadan kaldırıldı. Bu suikast yalnızca bir kişiye değil, DİSK'in mücadeleciler sınıfı aklına yönelmiş stratejik bir saldırıydı.

Toplantının en ağır tartışması doğal olarak 12 Eylül Darbesi öncesi Türkiye solunun hazırlık düzeyi üzerineydi. Ortaya çıkan gerçek can yakıcıydı: Darbe ihtimali bilinmiyor değildi; tersine yaklaşan faşist müdahale seziliyor, konuşuluyor, tartışılıyordu. Fakat bu sezgiye uygun yeraltı direniş ağları, gizli işçi komiteleri, fabrikalara dayalı savunma merkezleri ve merkezi bir anti-faşist koordinasyon oluşturulamadı. Türkiye solu meydanları doldurdu, kitlesel mitingler yaptı, büyük sloganlar üretti; ama devletin topyekûn saldırısına karşı sürekliliği olan siyasal direniş mekanizması kurmakta tarihsel olarak başarısız kaldı.

Bu noktada Türkiye Komünist Partisi'nin sorumluluğu daha yakıcı biçimde ortaya çıkmaktadır. Çünkü TKP, hem DİSK içinde ciddi bir kadro gücüne sahipti hem de yeraltı örgütlenme geleceğini bilen bir siyasal akımdı. Buna rağmen darbe öncesinde sanayi havzalarında gizli grev komiteleri, haberleşme ağları, anti-faşist savunma birimleri ve darbeye

karşı merkezi işçi direniş hazırlıkları örülemedi. Kadroların önemli bir bölümünün yurtdışına çıkarılması, örgütsel sürekliliği koruma hesabı taşısa da içeride direnişin siyasal omurgasını zayıflattı. Belki darbe tümüyle önlenemezdi; ancak DİSK'in işyeri ağı, TKP'nin örgütsel deneyimi ve diğer devrimci yapıların militan birikimi ortaklaştırılabilseydi, 12 Eylül Darbesi bu kadar kolay, bu kadar sessiz ve bu kadar maliyetsiz biçimde yerleşmezdi.

Asıl tarihsel kırılma da burada yatmaktadır. Türkiye işçi sınıfının meydan gücü vardı; fakat bu gücü darbeye dayanıklı devrimci siyasal merkeze dönüştürecek strateji yoktu. Kitle vardı ama yeraltı sürekliliği yoktu. Cesaret vardı ama merkezi koordinasyon yoktu. Milyonlar vardı ama darbe sabahı devreye girecek örgütlü direniş mekanizması yoktu. Bu yüzden 12 Eylül yalnızca devletin gücünün değil, solun stratejik hazırlıksızlığının da sonucu olarak tarihe geçti.

Mustafa Suphi Vakfı'ndaki toplantıdan ayrılırken zihnimde tek bir düşünce daha da berraklaşmıştı: 1976'dan 1980'e uzanan dönem yalnızca kahramanlıkların ve acıların tarihi değildir; aynı zamanda stratejik yanlışların, bürokratikleşmenin, ihtiyatlı siyaset adına kaçırılan devrimci imkanların tarihidir. 2026 yılı 1 Mayıs'ın yeniden kitlesel biçimde meydanlara taşınmasının 50. yılı, İbrahim Güzelce'nin ölümünün 50. yılı, Kemal Türkler'in doğumunun 100. yılıdır. Fakat bu yıldönümleri salt nostaljik anmalar değildir; bunlar Türkiye işçi sınıfı hareketinin neden tarihsel gücünü siyasal iktidar seçeneğine dönüştüremediğini sorgulamak için önümüze gelmiş canlı muhasebe duraklarıdır.

Bugün 1 Mayıs'a giderken görev geçmiş alkışlamak değil, geçmişin yarım bıraktığı hesabı bugünün örgütlü mücadelesine dönüştürmektir. Çünkü tarih bize bir kez daha aynı gerçeği fısıldamaktadır: örgütsüz cesaret yenilir, bürokratikleşmiş kitle gücü dağılır, siyasal merkezini kuramayan sınıf hareketi darbeler karşısında savrulur. ■

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 1 Mayıs 2026 Tarihli Açıklaması:

2026 1 Mayıs'ı Sınıf Mücadelesinde Bir Köşe Taşıdır

Haydi Omuz Omuza 1 Mayıs Alanlarına!

Yoldaşlar, Dostlar, İşçiler, Emekçiler, Kadınlar, Gençler, Yurttaşlar!

Bu sene 1 Mayıs'a geçmiş yıllara göre daha bilenmiş olarak gidiyoruz. Ülke yağma yeri. Özelleştirmeler, kamu kurumlarının özel sektöre peşkeş çekilmesi, sanayinin ve tarımın yok edilmesi, ithalata dayalı ekonominin desteklenmesi, tüm bunların yükü işçi sınıfı ve emekçilerin sırtına yüklenmeye çalışılıyor. Ülke devlet olanakları ile mantar gibi çoğalan burjuvalar ile doldu. İşçiler, emekçiler, işsizler, emekliler bunun bedelini ödüyor. Bilinçli olarak baskılanan döviz kurları halkın yaşamını rahatlatmıyor. Tersine, TL bazında zamlar Dolar ve Euro döviz kurları ile at başı gidiyor. Buna karşın işçi ve emekçi ücretleri ile işsizlik desteği ve emeklilik maaşları artmıyor. Sigortalı çalışanların yarısına yakını asgari ücret ile çalıştırılıyor. Asgari ücret ülkede ortalama maaş olarak uygulanıyor. Maaşlar artmıyor ama kiralar, ulaşım, beslenme giderleri dövize endeksli füze hızıyla artıyor. Sermaye çevreleri, tekeller, ithalatı destekleyen iktidarın nimetlerinden yararlanmak için fabrikalarını daha ucuz iş gücü olan ülkelere taşıyor. Mısır'da, Senegal'de, Bengladeş, Hindistan, Vietnam ve Çin'de üretim yapıp Türkiye'ye ithal edip kazançlarına kazanç katıyorlar.

Ülkede silah sanayiine yatırım yapılıyor, "milli ve yerli" adı altında ana üniteleri yurt dışından, Almanya, Fransa, İtalya, ABD ve ÇHC'den ithal edilen malzemeler ile montaj yapılıyor. Bu silahları özellikle Ortadoğu ve Afrika ülkelerine satarak gelir elde etme yanında saldırgan, işgalci ve emperyalist politikalar geliştiriliyor.

Yaşam ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak cüzi zamlarla çalıştırılan işçi ve emekçiler maaşlarını almakta zorlanıyor. Doruk Madencilik sahibi Yıldızlar SSS Holding onlarca devlet ihalesi ve binlerce maden ruhsatı kazanan bir grup iken işçilerin devde kulak maaşlarını dahi aylarca ödemiyor. İşçilerin ödenmeyen ücretleri ile yeni yatırımlar yapıyor. Doruk Madencilik işçilerinin köklerini Soma Katliamından alan Bağımsız Maden İş Sendikası önderliğinde destan yaratan

direnişleri Yıldızlar Holding'e ders olsun. İktidara ders olsun. İşçi direnişe geçtiği zaman onlara işte böyle diz çöktürür.

Şimdi sıra bu tek tek direnişleri ülke çapında koordineli ve dayanışma içinde grevlerle dönüştürme zamanıdır. Bunun tek yolu da örgütlenmekten, sendika çalışmalarının mücadelecilik nitelikte geliştirilmesi ile mümkün olabilir. Mücadelecilik sınıf sendikaları kendi aralarında koordinasyon kurarak, hatta bir federasyon çatısı altında birleşerek sendikal alanda mücadeleye yeni bir sınıfsal nitelik kazandırabilirler. Ancak bu şekilde tek tek direnişler örgütlü ve sonuç alıcı sendikal bir hatta oturabilir. Üye sayısı yoğun ve toplu sözleşme yetkisi olan sarı sendikalar da komünistlerin çalışma alanıdır. Bu alan ihmal edilemez. Sendika yönetimleri mücadeleye zorlanmalı işyeri işçi temsilciliklerine sınıf bilinçli mücadelecilik işçilerin seçilmesi, delegeler bileşiminin sınıf mücadelesinden yana temsilcilerle değişmesi sağlanmalıdır.

1 Mayıs 1976'nın, 1 Mayıs yasağının kırılmasının 50 yılında sendikal alanın örgütlenmesinde elde edilecek yeni mevzii ve kazanımlar sınıf hareketinin nitel ve nicel anlamda gelişmesi anlamında belirleyici olacaktır.

Sınıf savaşımının gelişimi salt sendikal alanda çalışma ile mümkün değildir. Sendikal mücadelenin politikleşmesi ve kapitalizme karşı savaşımın güçlenmesi işçi sınıfının politik örgütlenmesinin düzeyine bağlıdır. Bu anlamda yaratılacak bir kolektif önderlik savaşımının başarısının teminatı olacaktır.

Ülkede işçi sınıfının hatırı sayılır bir bölümünü kırsal alandan göçe zorlanan Kürt işçi ve emekçileri oluşturmaktadır. Kürt işçi ve emekçilerinin işgücü sömürü yanında ulusal ezgi altında olmaları onları savaşkan bir kol haline getirmektedir. Burada diyalektik bir ilişki söz konusudur. Sendikalar ve işçi sınıfının politik güçleri Kürt işçi ve emekçilerini kapsamalılardır ki öyledir, bunun karşısında sendikalar ve işçi sınıfının politik örgütleri Kürt halkının ulusal demokratik ve siyasal sorunlarının çözümünde de en ön safta olmalıdırlar.

Türkiye işçi sınıfının, Türkiye halklarının ortak nesnel istemi barış, demokrasi, özgürlük ve sosyalizmdir. Bu devrimci süreci salt teorik sözler üretmekle yaşamaya geçiremeyiz. Bu mücadele uzun soluklu bir mücadeledir. Mücadele sürecinde sıçramalar ve beklenmedik toplumsal patlamalar olabilir. Tüm bunları göğüslemeyi ve yönetmeyi başarmak bugünden bu mücadelenin gereklerini yerine getirmekle mümkündür. Günümüzün ihtiyacı Barış ve Demokratik Toplum Sürecinin önündeki tüm yasal engellerin kaldırılarak olumlu sonuçlanmasıdır. Türk ve Kürt halklarının, işçi sınıfının, emekçilerin, ezilen ve sömürülenlerin mücadelesini genişletmek, nitelik ve niceliksel anlamda geliştirmek ancak günlük mücadeleler içinde örgütlenerek ve eylemlilik sağlayarak başarılır. O anlamda savaş ve sömürü düzenine karşı barış ve demokratikleşme temelinde yürütülecek güncel mücadele bizi her gün hedeflerimizde biraz daha yakınlaştıracak, toplumsal ilerlemeyi geliştirecek ve devrimin ordusunu oluşturacaktır. Yığınlar kendi güncel yakıcı mücadele deneyimleri temelinde daha ileri hedeflere yönelecektir.

Yoldaşlar, Dostlar, İşçiler, Emekçiler, Kadınlar, Gençler, Yurttaşlar!

Barış ve Demokrasi mücadelesi sadece ülke sorunlarının çözümü için gerekli değildir. Türkiye Cumhuriyeti, Ortadoğu ve Afrika'da uğursuz bir rol oynuyor. Kendi bölgesel emperyalist hedefleri doğrultusunda ateşe körükle gidiyor. Filistin, Lübnan, Irak, Suriye ve İran'da iki yüzlü bir politika izliyor. İpleri ABD emperyalizminin elinde olan iktidar ABD ve NATO'nun kuklası durumundadır. Bunun bedelini de Türkiye işçi sınıfı ve halkları ödüyor ABD emperyalizmi dünya çapında azgınca saldırıyor. Kardeş Küba halkları tarif edilemeyecek bir ambargo ile karşı karşıya. Venezuela'daki korsanlık Küba'yı da doğrudan etkiledi. Küba halkı Fidel ruhuyla her tür saldırıya karşı hazır bekliyor. Filistin halkına Gazze'de uygulanan soykırımı dünya uzaktan ve tepkisiz izliyor. Gazze'de çocuklar, kadınlar katlediliyor. Tüm yaşam alanları yok ediliyor. Kürt

halkı onyıllardır yaşadığı baskı, katliam, savaş, işgal koşullarında, evlerinden yurtlarından edilerek teslim alınmaya çalışıldı. Bunu başaramadılar ancak bedeli ağır oldu. ABD Ukrayna'da NATO ile birlikte Rusya'ya karşı vekalet savaşımı sürdürüyor. Kısacası emperyalizm tüm dünyayı ateş topuna çevirmiş durumda. Buna dur demek komünist olmanın değil insan olmanın kistasıdır.

Türkiye Komünist Partisi, Türkiye'nin bölgede bir risk faktörü değil, barıştan ve halkların demokratik gelişiminden yana bir rol oynamasını sağlayacak politik perspektif çiziyor. Emperyalizmin tehdidi altındaki tüm halklar için Proletarya Enternasyonalizmi bayrağını yükseltiyor. 2025 yılı sonunda tamamlanan TKP 7. Kongresinde onaylanan yeni programı ve politikaları ile Türkiye işçi sınıfı ve ezilen emekçi halklarına yol gösteriyor. TKP'nin sesine kulak verin. TKP'yi ülkenin her köşesinde örgütleyin. Örgütlü bir politik güç olmadan hiçbir sonuç alınmaz. Türkiye'nin güçlü bir TKP'ye ihtiyacı var!

Ülkenin dört yanında işçi direnişleri, doğa katliamlarına karşı direnişler, Kadın katliamlarına karşı eylemlilikler, Kürt halkının barış mücadelesi, Gençlerin mücadeleleri, Emeklilerin insanca yaşam için hak talepleri yükseliyor. 1 Mayıs alanları tüm bu güçlerin omuz omuza birlikte coşku ve kararlılık ile bir araya gelecekleri eylemlilikler olacak. Bu bilinç ve kararlılıkla safları sıklaştıralım, 1 Mayıs'ta alanlara akalım.■

- Yaşasın 1 Mayıs!
- Biji Yek Gulan!
- Yaşasın Türk ve Kürt Halklarının Birleşik Devrimci Mücadelesi!
- İşçilerin Birliği Sermayeyi Yenecek!
- Yaşasın Proletarya Enternasyonalizmi!
- Yaşasın Marksizm - Leninizm!
- Yaşasın TKP!

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
1 Mayıs 2026

(www.turkiyekomunistpartisi.org sitesinden alınmıştır)

Savaşın ve krizin faturası emekçilere kesiliyor

Mustafa DURMUŞ

Siyasal iktidarın son yıllarda arkasına sığınabildiği (ama toplumun büyük bir kısmı için herhangi bir anlamı olmayan) tek gösterge olan ekonomik büyüme tahmini ile başlayalım.

OECD 2026 yılında Türkiye ekonomisinin ancak yüzde 3,3 büyüyebileceğini öngörüyor. Ancak bu tahmin yapıldığında ABD/İsrail-İran savaşı henüz başlamıştı. Dolayısıyla, bu savaşın yaygınlaşarak sürmesi halinde bu rakamın daha da düşmesi kaçınılmaz olacak. İçerde ise izlenen düşük gelir ve ücret politikaları nedeniyle iç pazara dayalı yüksek bir büyüme sağlayabilmek zor. Yatırımlar cephesinde ise uzunca bir süredir yaprak kımıldamıyor. Hatta tekstil firmaları tesislerini söktüp Mısır gibi ülkeler gittiler.

Özetle, Türkiye ekonomisi yıllardır alışkın olduğu yüzde 4-5 aralığındaki ekonomik büyümesinden çok farklı bir görünüm sergiliyor. Yeni normal artık yüzde 2-3 aralığında sürünen bir büyüme.

Enerji kullanımının GSYH içindeki payı

Türkiye’de petrol ürünleri ve doğal gaz tüketiminin milli gelir içindeki payı yüzde 3. Bu tüketim, ortalama tüketici sepetinin yüzde 7’sini oluşturuyor. Ancak yoksullar ve zenginler açısından önemli bir fark söz konusu: En düşük gelirli yüzde 20’lik nüfusun enerji malları tüketiminin toplam tüketim sepeti içindeki payı yüzde 7,5 iken; en zengin yüzde 20’nin payı bunun yarısı kadar: yüzde 3,5.

Yani savaş nedeniyle artan enerji faturası toplumu eşit ölçüde etkilemiyor. Zenginler bu fiyat artışlarından çok daha az etkilenirken, yoksullar çok daha fazla etkileniyor. Yani gıda yoksulluğunu artık enerji yoksulluğu da izliyor.

Bu nedenle de acilen yoksul ailelere ve düşük gelirli gruplara, enerji sübvansiyonu desteği verilmeli ve/veya enerji fiyatlarına bir üst sınır getirilmelidir.

Cari açık ve dış ticaret açığı:

Türkiye ekonomisinin en yumuşak iki karnından biri cari açık, diğeri ise bütçe açığı. ABD/İsrail-İran savaşının da etkisiyle dış ticaret açığı ve cari açık daha da arttı. Örneğin şubat ayı itibarıyla yıllık olarak dış ticaret açığı 73,2 milyar dolara,

cari açık ise 35,4 milyar dolara yükseldi. Aylık olarak 2025 yılı şubat ayında 5,2 milyar dolar olan cari açık bu yılın şubat ayında 2,3 milyar dolar artarak 7,5 milyar dolara çıktı. İhracatın ithalatı karşılama oranı bu yılın mart ayında yüzde 66,1’e geriledi. Geçen yıl aynı ayda bu oran yüzde 76,5 idi.

Yani bir süredir iç talebi baskılayarak ihracata yönelmeye çalışan Türkiye kapitalizmi savaş öncesinde de ihracatta sorunlar yaşıyor ve artışı önlenemeyen ithalat yüzünden dış ticaret açığı ve cari açık veriyordu. Bu durum savaş ile birlikte daha da kötüleşiyor. Zira ülkenin en büyük pazarı olan Avrupa ekonomisi, savaşın da etkisiyle büyük ölçüde durgunluğa girdi.

Rezervler

Açığın finansmanı ve döviz kurunun baskılanması için şubat ayında toplamda 24,2 milyar dolarlık Merkez Bankası rezervi kullanıldı. Yani rezervler 24,2 milyar dolar azaldı. Savaş döviz rezerv-

lerindeki azalmayı daha da artırdı. Döviz rezervleri 10 Nisan 2026’da 56,3 milyar dolar iken, iki haftada (24 Nisan) 3 milyar dolara yakın azalarak 53,2 milyar dolara geriledi. Takas hariç net döviz rezervleri 30 milyar dolara kadar geriledi. Yani ağır toplumsal faturalar ödenerek

resmi enflasyon toplam yüzde 10,3. Yani siyasal iktidar, vergi gelirlerini enflasyonun 2,5 katına yakın artırarak, halktan gereğinden fazla vergi alıyor.

Finans sermayesi için vergi cennetine dönüşen ülke

Halkın vergi yükünü artırırken, Meclis’e gelen bir kanun teklifi ile iktidar İstanbul Finans Merkezi’nde (İFM) faaliyet gösteren şirketlere 20 yıllık vergi muafiyeti getiriyor.

5 Mayıs 2026 tarihinde TBMM gündemine giren ve Komisyon’da kabul edilen “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,” ihracattan varlık barışına, İFM teşviklerinden vergi borcu yapılandırmasına uzanan geniş bir yelpazede köklü değişiklikler öneriyor:

– Yeni bir “varlık barışı” geliyor. Yani yurt içinde ya da yurt dışında kayıt dışı kalan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ekonomiye kazandırılması amacıyla yeni bir varlık barışı düzenlemesi planlanıyor. Burada, vergide temel oran yüzde 5 olarak kabul edilmekle birlikte, devlet iç borçlanma senetleri veya kira sertifikalarında tutulacak varlıklar için bulundurma süresine göre indirimli oranlar uygulanacak. Herhangi bir taahhüt yoksa yüzde 5, en az 5 yıl taahhüt varsa hiç vergi alınmayacak. Aradaki süreler için vergi oranları yüzde 1 ila yüzde 4 arasında değişiyor.

– Kurumlar vergisi oranı bazı sektörler için indiriliyor: Sanayi sicil belgesini haiz ve fiilen üretim faaliyetiyle işgal eden kurumların münhasıran üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar ile zirai üretim faaliyetiyle işgal eden kurumların münhasıran bu üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlarına kurumlar vergisi oranının yüzde 12,5 olarak uygulanması öngörüldü.

– Türkiye’ye yerleşenler için gelir vergisi istisnası getiriliyor: Son üç takvim yılında Türkiye’de yerleşik sayılmayan ve vergi mükellefiyeti bulunmayan gerçek kişiler, Türkiye’ye taşındıktan sonra

biriktirilen rezervler, savaşın sürmesi halinde daha da azalacak ve bu da ülkeyi bir döviz krizi riski ile karşı karşıya bırakabilecektir.

Bütçe gerçekleştirmeleri

Bütçe açığı artmaya devam ediyor. Faiz ödemeleri ise bütçe açığının iki katından fazla. Öyle ki bu yılın mart ayında merkezi Yönetim Bütçesi açığı 230 milyar TL, üç aylık (Ocak-Mart) açık ise 420 milyar TL oldu. Bu üç ayda ödenen faizin 876 milyar TL olması, yani faiz ödemelerinin açığın iki katından fazla olması başta vergiler olmak üzere kamu gelirlerinin asıl olarak tefeci sermaye için kullanıldığını ortaya koyuyor. Savaşın sürmesi halinde faiz oranlarının daha da yükseleceği gerçeği, savaşın tefeci sermayeye hizmet ettiğini gösteriyor.

Diğer yandan siyasal iktidar mali disiplini sağlama gerekçesiyle, vergilere yükleniyor. Öyle ki bu yılın ilk üç ayında vergi gelirlerinde yüzde 24,3’lük bir artış sağlandı. Oysa bu ilk üç aydaki

Bütçe açığı artmaya devam ediyor. Faiz ödemeleri ise bütçe açığının iki katından fazla. Öyle ki bu yılın mart ayında merkezi Yönetim Bütçesi açığı 230 milyar TL, üç aylık (Ocak-Mart) açık ise 420 milyar TL oldu. Bu üç ayda ödenen faizin 876 milyar TL olması, yani faiz ödemelerinin açığın iki katından fazla olması başta vergiler olmak üzere kamu gelirlerinin asıl olarak tefeci sermaye için kullanıldığını ortaya koyuyor.

yurt dışında elde ettikleri kazanç ve iratlar için 20 yıl boyunca gelir vergisinden muaf tutulacak. Bu istisnadan yararlananlar için söz konusu süre içinde gerçekleşen veraset yoluyla mal intikal vergisi oranı ise yüzde 1 olarak uygulanacak.

İstanbul Finans Merkezi'nde (İFM) faaliyet gösteren kurumlara yönelik transit ticaret ve yurt dışı mal alım satımı teşvikleri güçlü biçimde artırılıyor bu kanunla vergi indirimi oranları artıyor: İFM içindeki kuruluşlar- transit ticaret kazancında yüzde 50 olan vergi indirimi yüzde 100'e; İFM dışındaki kuruluşlar-transit ticaret kazancında yüzde 0 olan vergi indirimi yüzde 95'e yükseltiliyor. Ayrıca, transit ticaret ile nitelikli hizmet merkezi kazançları ve İFM kapsamındaki finansal hizmet ihracatı kazançları artık aşgari kurumlar vergisi matrahından da indirilebilecek. Bu düzenleme, ilgili kuruluşlar açısından kurumlar vergisi yükünü sifıra yaklaştırabilecek.

– İFM' de finansal hizmet ihracatı yapan kurumlara uygulanan yüzde 100 kurumlar vergisi indirimi, 2031'de sona erecekken, bu süre 2047 yılına kadar uzatılıyor. Katılımcı finansal kuruluşların finansal faaliyet harçlarından muafiyet süresi ise 5 yıldan 20 yıla çıkarılıyor.

– İstanbul Finans Merkezi Kanunu kapsamında, halihazırda yalnızca finansal kuruluşlara tanınan ve yurt dışı tecrübeye bağlı olarak (nitelikli personele sağlanan); yüzde 60 ve yüzde 80 oranında uygulanan gelir vergisi istisnasının kapsamı genişletiliyor ve söz konusu teşvikten İFM' de faaliyet gösteren tüm katılımcıların yararlanabilmesi amaçlanıyor.

– Vergi borçlarında taksit süresi ve limiti genişliyor ve azami taksit süresi 36 aydan 72 aya çıkarılıyor. ■

Anı Biriktirmek İçin Değil Geleceği Kurmak İçin 1 Mayıs'ta Kol Kola...

□ Orhan DEMİRBAĞ

Sevgili arkadaşlar...

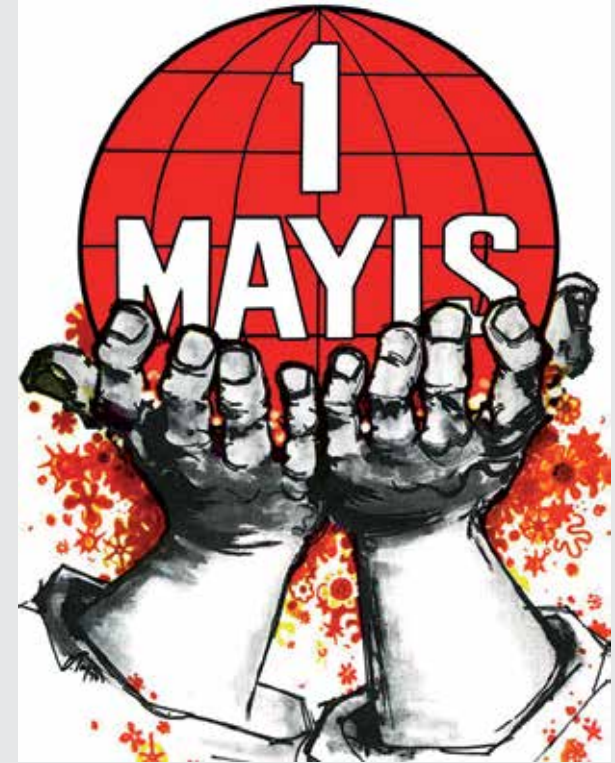
İçinde yaşadığımız 2026 yılı belki birçok insan için sıradan bir yıl olabilir. Geçtiğimiz 2025 gibi... Veya gelecek 2027 yılı gibi...

Çoğunuzun bildiği gibi, bu salonda 4 Ocak 2026 günü İlerici Gençler Derneği'nin 50. Yılı'nı kutladık. O gün de belirtmiştim. Sonu sıfır ve beş ile biten yıldönümlerini kutlamanın özel bir anlamı var. İşte böylesi bir günde aramızdan ayrılışının 50. Yılında DİSK Genel Sekreteri **İbrahim Güzelce**'yi anıyoruz. 11 Nisan 1976 günü yakalandığı amansız hastalığa yenik düşen Güzelce, 50 yıl süren yasaktan sonra ilk kez 1 Mayıs kutlaması için DİSK Genel Başkanı **Kemal Türkler** ile birlikte yoğun çaba harcadı. Hastalığı nedeniyle yattığı hastaneden ısrarları sonucu Merter'deki evine dönmüştü. Arkadaşları, yoldaşlarıyla daha çok ve uzun süre görüşebilmek, 1 Mayıs örgütlenmesine katkı vermek için... Yani sözün özü, Güzelce'nin uzun yıllar süren 1 Mayıs yaşağının kalkmasında emeği çok büyüktür... 50 yıl sonra yüzbinlerin Taksim'e çıkmasıyla burjuvazinin 1 Mayıs üzerindeki yasağı çöp oldu.

Yeri gelmişken, 1 Mayıs afişinin yaratıcısı, TKP üyesi Ressam **Orhan Taylan**'ı da anmak gerekiyor. DİSK'in ünlü 1 Mayıs afişini bir gecede hazırlayıp basılmasını sağlayan ve İstanbul'un 1 Mayıs afişleriyle donatılmasını sağlayan bu insanı da elbette unutmayacağız.

1976 1 Mayıs'ında Kemal Türkler konuşmasında şöyle diyordu: "Selam olsun işçilerin, emekçilerin, tüm çalışanların birlik-dayanışma günü 1 Mayıs bayrağını yere düşürmeyen işçi sınıfımızın yiğit savaşılarına! Selam olsun sana, büyük insan, işçi sınıfımızın savaşı neferi merhum DİSK Genel Sekreteri **İbrahim Güzelce**." 2026 1 Mayıs'ının bir özel anlamı da; işçi sınıfının yiğit, gözü kara evladı Kemal Türkler'in 100. Yaş gününe denk gelmiş olmasıdır. Birleşik Metal-İş Sendikası, Kemal Türkler Eğitim ve Kültür Vakfı (KETEY) ve TÜSTAV'ın 2026 yılına "**KEMAL TÜRKLER YILI**" ilan etmesiyle yıl içinde bir dizi de etkinlik düzenlenecek. Bence bu etkinliklerin en özeli 1 Mayıs olmalıdır...

Türkiye Komünistleri Platformu olarak bizler de, "**Kemal Türkler Yılı**"nda yapılması planlanan etkinliklere aktif bir biçimde katılarak, elimizden gelen katkıları sunarak işçi sınıfımızın bu yiğit evladına karşı görevimizi yerine getireceğiz.

Nazım'ın "Hapiste yatacak olana bazı öğütler" şiirinde söylediğini geçmişte komünist olduğunu söyleyenlere uyarlırsak, "eğer göğsümüzdeki cevahir" kararmamışsa, tek derdiniz konforlu yaşam değilse, kendinizi sosyal medyada tatmin etmekten uzaksanız buyrun gelin...

TKPlatformu'nun açıklamasında da belirtildiği gibi; "Bu Platformu sadece TKP geleneğinden gelen yoldaşlarla sınırlamadan, TKP geleneğinden gelmesine rağmen bugün farklı değerlendirmeleri olan, MarksizmLeninizm'i teorik bir dünya görüşü olarak kabul eden dostlarımız, arkadaşlarımız ve yoldaşlarımız ile birlikte yürütmeyi ve geliştirmeyi amaçlıyoruz."

Komünistler, komünizmi hedefliyor. Bu hedefe varmak için çok çaba sarfetmemiz, çok çalışmamız, çoğalmamız gerekiyor. Bugün kısa vadede önümüzdeki hedefi ülkede demokrasi mücadelesini yükseltmek, geniş yığınları bu amaç uğruna birleştirmek, seferber etmek ve sosyalizme yaklaşma süreci olarak tarif ediyoruz. Türkiye Komünistlerinin Platformu bu sürecin öznelinden birisidir.

Hepimiz bir birimizi iyi tanıyoruz, birlikte çok mücadeleler verdik, ancak şimdi anı biriktirme değil, geleceği kurmak için kol kola mücadele dönemidir... ■

(25 Nisan 2026. 1976 1 Mayıs'ının 50. yılı forumunda yapılan konuşma)

1 Mayıs Doruk Maden İşçilerinin Utkusu İle Daha Coşkulu BİJİ YEK GULAN! / YAŞASIN 1 MAYIS!

İşçi sınıfı ve ezilen emekçi halklar için 1 Mayıslar Birlik, Mücadele ve Dayanışma günüdür. Bunun böyle olmasını bizden önceki kuşaklara borçluyuz. Bu geleneği sürdürmek ise omuzlarımızdadır.

1 Mayısların coşkusu ve niceliği ülkedeki sınıf savaşımının düzeyinin aynasıdır. Amaç işçi ve emekçilerin ezici çoğunluğunu ülkenin her kentinde 1 Mayıslarda alanlara çıkarmaktır. Sadece işçi ve emekçileri değil, 1 Mayıslar kadınları, gençleri, işsiz ve emeklileri de kapsamaktadır. Ezilen ulusların aynı zamanda sömürülen işçi ve emekçileri de belirleyici önem taşımaktadır. Çünkü ezilen ulus işçi ve emekçileri de aynı kadınlar gibi çifte sömürü altındadır. Proletarya Enternasyonalizmini çok uzaklarda değil,

öncelikle yakınıımızda, içimizde yaşama geçirmeliyiz. Neki, belirleyici olan işçi sınıfının mücadelesinin nicelik ve nitelik

olarak ulaştığı aşamadır. İşçi sınıfının mücadelesi ideolojik, politik ve sendikal alanlarda yürümektedir. Bu üç alan da

biri biriyle sıkıca bağlıdır. Birinden biri geri kaldığında sınıf mücadelesi bütünsel anlamında topallar.

Her işyerinde sendikal örgütlenme. Her işyerinde siyasal örgütlenme. Bu örgütlenmelerin işçi yatağı semtler ile bağlantısı. İşçi sınıfının eğitimi. Tüm bunlar güncel çalışmalarımızın başında gelmektedir. Sendikal örgütlenmenin uzlaşmacı sarı sendikacılıktan sınıf ve kitle sendikacılığına tekrar yükseltilmesi güncel görevlerimiz arasındadır.

Bugün Türkiye’de çalışan 35 milyonun yüzde 75’i sigortalıdır. Yaklaşık 9 milyon işçi ve emekçi sigortasız, kayıt dışı çalışmaktadır. Ki bu rakamlar resmi

Devamı 31. sayfada

Bodrum

Hopa

Bursa

İzmir

14 Nisan 2026 günü Güzelce ve Türkler’i andık.

Kadıköy / İSTANBUL

Tüm işçi ve emekçilerin, 1 Mayıs 1976'nın 50. Yılı Forumu

TKPlatform sözcülerinden, T. Maden İş Sendikası eski genel sekreteri ve eski TKP MK üyesi Halit Erdem'in sunum yaptığı toplantı, sunumdan sonra katılımcıların katkı ve soruları ile zenginleşti.

Sunum öncesi Orhan ve Osman Demirbağ tarafından hazırlanan bir belgesel film izlendi. Belgeselin sonunda 1976 1 Mayıs'ında Kemal Türkler'in kitleyi saygı duruşuna çağırması ile birlikte foruma katılanlar da saygı duruşuna geçtiler.

Ardından Orhan Demirbağ'ın İbrahim Güzelce'nin ölümünün 50. yılı, Kemal Türkler'in doğumunun ise 100. yılı vesilesiyle 1 Mayıs üzerindeki 51 yıllık yasağın kırılmasının da 50. yıldönümünde tüm yoldaşlar anı paylaşmak için değil mücadeleyi büyütmek için TKPlatform adına kol kola girme ve birlikte yürüme çağrısını içeren konuşması paylaşıldı.

Yusuf Bağatar çok bilinmeyen Nazım Hikmet'in 1 Mayıs 1925'te kaleme aldığı şiiri okudu. Şiiri ilk kez dinleyenler üzerinde derin etki bırakan şiir alkışlarla karşılandı.

Halit Erdem cumhuriyetin kuruluşundan 1976 yılına kadar sendikal mücadelenin gelişimi üzerine bir sunum gerçekleştirdi. 1923-1963 arası sendikal tarihin çok az bilindiği, 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde kapitalist kalkınma yolunun seçilmesi ile işçi ve sendikal hareketin bastırıldığı, 1946 yılında İş Kanununun çıkmasıyla sendikalara izin verildiği ancak sendikaların siyasetten uzak birer hayır kurumu gibi şekillendirildiği, 1963'te grev ve toplu sözleşme hakkının elde edildiği ancak 1976'ya kadar 1 Mayıs'ın kitleler tarafından kutlanmadığı, Kemal Türkler'in liderliği ve İbrahim Güzelce'nin aktif çalışmaları sonucunda 13 Şubat 1976'da DİSK'in 9.kuruluş yıldönümünde Kemal Türkler'in çağrısı ve Spor Sergi Sarayını dolduran 10.000'i aşkın işyeri işçi temsilcisinin onayı ile 1 Mayıs'ın kitleler tarafından kutlanması kararı alındığı anlatıldı.

Kapalı kapılar ardında masa başlarında değil, 1975 yılında Türk-İş'ten ayrıлып gelen 14 sendikanın da katkısı

ile büyüyen DİSK'in temsilcilerinin iradesi ve kitleler örgütlenmesiyle bu kararın alınmasının tarihsel bir köşe taşı olduğu belirtildi.

1976'ya uzanan yolun 1961 Sarayhan mitingi, 1963 Kavel direnişi, Sungurlar, Gislaved, Demir Döküm direnişleri, 1961'de TİP'in, 1967'de DİSK'in kurulması, 15/16 Haziran 1971 büyük işçi direnişi, 1975'e DİSK'in büyümesi ile adım adım örüldüğü örnekleri ve ayrıntıları ile anlatıldı.

Türkiye işçi sınıfının sendikal ve politika örgütlerinin 12 Eylül 1980 faşist darbesine karşı hazırlıksız yakalanmasının neylerin öngörülmemesinden kaynaklandığı ayrıntıları ile anlatıldı.

Günümüz sınıf mücadelesinin gelişmesi için işçi sınıfının sendikal ve politik mücadelesi ile artık ulusal bir mücadele sınırlarını aşan ve demokrasi ve sosyalizm mücadelesi niteliği kazanan Kürt özgürlük mücadelesi ile birlikte topyekün sınıfsal bir mücadele olarak tarif edilmesi gerektiğinin önemi vurgulandı.

İstanbul'da 1 Mayıs'ta Taksim ve Kadıköy ayrımı yerine Taksim çağrısının siyasal önemi ile Kadıköy'ün sendikal özelliğini birlikte değerlendirmek gerektiği ve işçi sınıfının 1 Mayıs'ta kendi başına bırakılmaması, ülkenin her ilinde milyonların meydanlara çıkması olarak önemli olduğu belirtildi.

Daha ise sonra Kemal Türkler TKP ilişkisi, Abdullah Baştürk'ün DİSK başkanlığına geliş süreci ile ilgili önemli detaylar, Bülent Ecevit'in Kemal Türkler'e TKP uyarısı, Kemal Türkler'in ilkeli duruşu, Fehmi Işıklar'ın bilinmeyen yanları, dört sendikanın DİSK'ten uzaklaştırılmasının ve tüm bunlara rağmen 12 Eylül sonrası DİSK davasında idamlara karşı TKP'nin 52'lere Özgürlük kampanyası yürüttüğü geniş ayrıntılar ile anlatıldı.

Toplantı sorular yanıtlar ve katılımcıların konuşmaları ile sonuçlandı. Katılımcılar 1 Mayıs'ta TKPlatform safalarında 1 Mayıs'a katılma kararlılıkları ile sohbetlere devam ettiler ve yüksek bir moralle vakıftan ayrıldılar. ■

ZİNDANDAN
NOTLAR:

Dünya Savaşı ve Dünya Devrimi

□ Cemil AKSU

20. Yüzyıldaki iki büyük devrim dalgası iki “Dünya Savaşı”nın eseri oldu. 1917 Ekim Devrimi, 1905’te başlayan Rus Çarlığı’nın yıkılma emarelerini ‘*Toprak, Barış, Ekmek*’ parolası ile işçilerin, küçük köylülerin ve onların evlatlarından oluşan askerlerin ittifakı ile Dünya Devriminin ilk kıvılcımı olarak zuhur etti. Ve hemen, başta Avrupa’da olmak üzere, bütün kıtalarda her ulusal, sınıfsal isyanın Kabe’si oldu. Komünizm heyulası hızlı bir dünya turuna çıkmıştı.

İkinci büyük dalga da, 2. Dünya Savaşı’nın yarattığı koşullarda başarıya ulaşmıştı. Mao’nun liderliğindeki “uzun yürüyüş”ten Castro’nun bir avuç yoldaşıyla başlattığı gerilla savaşıyla devam etmişti. Arnavutluk, Bulgaristan, Polonya, Macaristan, Almanya... “devrimin beşiği” ya da merkez üssü Avrupa’da da “halk iktidarı” ile Kızıl Ordu’nun faşist ordulara karşı zaferi ile yankı bulmuştu. Dalga, Afrika’da, Güney Amerika’da, Uzak Asya’da da kendini hissettirmişti.

İki Dünya Savaşı ve iki Dünya Devrimi dalgasının en ironik sorunu, ikisinde de, Marx’tan beri devrimin merkez üssü olması beklenen, Rusya’da iktidarı alan Bolşeviklerin de en azından 1923’e kadar dört gözle bekledikleri -beklemenin ötesinde, elden geldiğince Alman komünistlerine desteklerini sunarak- Almanya, Fransa ve İngiltere’de devrimlerin gerçekleşmemiş olmasıdır. Kapitalizmin, dolayısıyla onun ‘mezar kazıcısı’nın en gelişmiş olduğu bu merkez ülkelerde devrimin gerçekleşmemiş olması, gerçekleşmiş olan devrimlerden daha önemli dersler barındırıyor olabilir, ama bu kısma daha az mesai harcanmıştır.

Bugün artık egemen güçlerin sözcülerinden, devlet başkanlarına, her çeşitten sağ ve sol hareketlere kadar, içinde bulunduğumuz küresel durumun bir “Dünya Savaşı” olduğu tespiti paylaşıyor. Henüz

1. ve 2. Dünya Savaşı’nda olduğu gibi egemen devletlerin doğrudan ve kendi topraklarında yürütülen bir boyut kazanmadığı için bugünkü tartışmaları savaş öncesi durum olarak adlandıranlar da var.

Fakat “NATO 2030 Savaş Konsepti”, “ABD Savunma Stratejisi” gibi belgeler, bir Dünya Savaşı’nın cephelerini belirlediğini açıkça ortaya koyuyor. ABD’nin başını çektiği blok (Avrupa’nın bu blokta ne ölçüde yer alacağını elbette emperyalistler arası rekabet ve güç ilişkileri belirleyecektir, fakat asla dışında kalmayacağı nettir.) Rusya’yı tarafsızlaştırıp, Çin’i hedef aldığını açıkça beyan etmektedir. Bu savaşa Japonya’nın da dahil olacağı şimdiden bellidir. Besbelli ki bu savaş öncekilerden uzun sürecek. Öncekilerde yıldırım hareketleriyle düşman teslim alınmaya dayalı bir tarzda yürütülmüştü. Hitler, direk Fransa’ya, Polonya’ya girmişti. İngiltere’ye karşı hava saldırısının ötesine geçmemesinde, Manş Denizi ya da İngiliz Donanması’nın gücü etkili olmuştu.

Sovyetler Birliği’ne saldırısı da beklenilenden önce olmuştu. Şimdi savaşın böyle gelişmediği çok açık. Savaş, yıpratma, mevzi kazanma, ekonomik şiddet vb. biçimlerde yürütülüyor. Ukrayna’nın, Rusya’nın yıpratılması için seçildiği ve

aynı zamanda zaten 2008’den beri çeşitli yalpalamalar yaşayan merkez kapitalist ülkelerin savaşa adapte olmalarını sağlayacak bir tatbikat evresi olarak planlandığı söylenebilir. Nitekim Ukrayna cephesi, Avrupa’nın Rusya ile petrol, kömür, doğalgaz bağımlılığına son verip ABD’ye bağlanmasını, bu arada Almanya’nın başını çektiği “yeşil dönüşüm”ün sekteye uğramasını sağladı. Ve bu ülkelerin ekonomilerini savaş ekonomisine adapte etmelerini hızlandırdı. Bütün ülkeler tarihlerindeki en büyük savaş bütçelerini oluşturduklar. Ukrayna ve Rusya savaş sanayisinin test alanı haline getirildi.

Avrupa’da insan hakları, fikir özgürlüğü gibi değerler -Filistin’deki soykırma ses çıkaranlara yapılan muameleler, Dostoyevski’nin bile yasaklanmasının düşünülmesi vb.- ulusal ve küresel politikada referans olmaktan çıkarıldı. Rusya, Ukrayna’da değil ama Suriye’de mağlup edildi. Çin, Venezüella’da ve G. Amerika’da sessiz kalmak durumunda bırakıldı. G. Amerika’da ekstraktivist faaliyetlerde Çin açık ara ile önde. Birçok maden sahasını onlar işletiyor.

Maduro’nun kolaylıkla esir alınması, diğer boyutlarının haricinde, ister iç savaşta, ister emperyalist bir müdahalede, halkın örgütlü gücüne dayanmayan,

halkını yurtsever ya da sosyalist idealler uğruna savaşmaya ikna edemeyen liderlerin, yönetimlerin zaten askeri, teknik, ekonomik olarak kendisinden üstün bir güce dayanamayacağını altı çizilmelidir. Moskova kapılarına dayanan Hitler ordularına karşı Sovyetlerin Büyük Anayurt Savunması, ya da önce Fransa’ya sonra ABD’ye karşı Vietnam halkının direnişleri/zaferleri bir kez daha hatırlanmalıdır.

Dünya Savaşının yeni adımı İran’da yaşanıyor. Suriye’den sonra sıranın İran’da olduğunu herkes biliyordu. İran’ın niye hedef seçildiği de açık. Siyasi olarak, Ortadoğu’daki ‘Direniş Cephesi’nin merkez ülkesi. Rusya ve Çin ile ittifak halinde ve dünyanın en büyük petrol kaynaklarına sahip ülkelerinden biri. Çin’in “Kuşak-Yol Projesi”nde en önemli kavşak. Nüfus ve teknolojik girişimleri de onun ‘hedef’ seçilmesinin nedenleri arasında. Ama esas olarak Hürmüz’de gördüğümüz gibi, hala petrole bağımlı dünya ekonomisindeki etki gücünün kırılması yoluyla küresel ekonominin savaş koşullarında enerji sorunu yaşamasını garanti altına almak. İran’ın Şia milliyetçiliği ile ne kadar ayakta kalabileceği, Rusya ve Çin’in perde arkasında desteğinin ne kadar ve ne dereceye kadar süreceğini ve ABD-İsrail’in uzun sürecek bir savaşın ekonomik, siyasi yükünü ne kadar göğüsleyebilecekleri sorularına kestirmeden cevap vermek kehanetçilik olur.

Dünya Savaşının maddi temelini azalan kâr oranları, belli sektörlerde üstünlüğün Çin’e geçmesi, pazar daralması ve teknolojik gerilemenin (dijitalleşme ve bunun için gerekli hammaddelerin ele geçirilmesi) zorluklarının bütün kapitalistleri etkiliyor olsa da ulusal ve küresel düzeyde farklı kapitalist gruplar arasındaki yakın ve uzak çıkarların farklılaşması, ABD başta olmak üzere, “en emperyalist, en şovenist, en militarist, en gerici” iktidarların şimdiki siyasetlerinin yegane strateji olmadığını, dolayısıyla kapitalist sınıf içi gerilimlerin de Dünya Savaşı’nın seyrini etkileyeceği öngörülebilir.

Her halukârda savaşın bu ön aşamalarının tamamlanıp bir Dünya Savaşı'na doğru kolaylıkla ilerlemesini durduracak, emperyalist planları boşa düşürecek faktörlerden biri, elbette sınıf mücadelesidir. Savaşın faturası her halukârda işçi sınıfına kesiliyor. Savaşın finansmanı işçi sınıfından kesilen vergilerle oluşturuluyor. Fatura bundan ibaret değil. Gerek savaş sanayisinin, gerekse yan kollarda emek verimliliğinde zorunlu artış sömürüyü derinleştiriyor. "Yeniden Büyük Amerika", "Büyük İsrail" milliyetçi-şovenist sloganlar, Beyaz Saray'da Evanjilik kilisesi mensupları ile dini törenler ile işçi sınıfı bu kadere razı edilmeye çalışılıyor.

Önceki iki Dünya Savaşındaki Dünya Devrimlerini anlamak için, Brecht'in bir dizisinde "ayakkabıdan daha sık ülke değiştiren" ve sayıları birkaç yüzü geçmeyen Komünist Enternasyonal'in militanlarının faaliyetlerinin anlaşılması gerektiğini söyler Eric Hobsbawn, Aşırıliklar Çağı'nda. Ona göre, bize göre de öyle, Lenin'in formüle ettiği parti modeline göre örgütlenen komünistler, iki dünya savaşında da Dünya Devrimi'nin gerçekleştirilmesi yolunda büyük atılımlar gerçekleştirdi. Devrimin havarileri, SSCB'de aldıkları eğitimlerle donanarak kendi ülkelerinde ve bambaşka diyarlar da sınıf savaşının en ön saflarında yer aldılar. İkinci Dünya Savaşı'nda İspanya ve Fransa'dan sonra ilk kez dünyanın dört bir yanından devrimcilerin bir araya gelip enternasyonal tugay kurduğu tek yer Rojava oldu (sanırım).

Dünya Savaşını bir Dünya Devrimi fırsatına çevirmek; bugün dünya komünist hareketinin -pek çok yönden eleştirilmiş olsa da- bir SSCB'si yok. Komintern ise SSCB varken dağıtılmıştı. Bayrağında "Kızıl Yıldız" olan Çin'in -sosyalist mi, değil mi tartışmasının dışında- SSCB'nin misyonuna talip olup olmadığı belli değil. Tek tek ülkelerde ise, Lenin'in partisi gibi partilerin durumunun da hiç iyi olmadığını biliyoruz. Sovyetik, Maoçu, Arnavutçu, Troçkist vb. Hangi akıma mensup olursa olsun, güçlü kitlesel partiler yok. Yüzyılın biriktirdiği teorik, ideolojik sorunları inceleyen, yeni açılımlar yapan bir odak da yok. Parti, strateji, söylem çeşitliliğine rağmen bugüne özgü Lenin partisi gibi bir parti ve iktidar stratejisinin (belki şöyle demek lazım: Emperyalizm, Ne Yapmalı, Devlet ve Devrim üçlemesini üretecek parti) olmaması herkesin temel sorunu/ödevi.

Lenin'in partisi gibi partilerin tarihe karışmış olması tek başına sorun değil.

Hali hazırda dünyada isyanların, ayaklanmaların sonu gelmiş değil. 2008 küresel krizini müteakip 40'tan fazla ülkede isyanlar gerçekleşti. Birisi de 2013 Haziran ayaklanması idi. İşçi grevleri, emekçi köylülerin eylemleri sürüyor. ABD'de siyahiler, Türkiye ve İran'da kadınların eylemi var. Gençlerin Greta'nın öncülüğündeki iklim hareketini de -şimdi söndü olsa da- unutmamalıyım. Fakat geçen çeyrek yüzyılda, çokluk radikal demokrasi, belediye sosyalizmi, komünalizm gibi stratejilerin 'yeni faşizm' ve emperyalist savaş gerçekliği karşısında ezilenleri hedefe ulaştıramayacağı görüldü. Bunların hepsinin siyaseten başarısız olması, çıkış eleştirilerinin hepsinin külliyen yanlış olduğunu iddia etmeyi gerektirmez. Devrimin yenilmiş olması, 1917'nin yanlış olduğunu ispatlamayacağı gibi...

Hiç çekinmeden, 21. Yüzyılın ilk çeyreğindeki yenilgileri kabul edelim. Şimdi derhal bir toparlanma ve atılım için hazırlık yapmaya koyulalım ve kolları sıvayalım. İlk iki Dünya Savaşında güçlü komünist partiler vardı. Güçlü sosyal demokrat partiler de... Bugün sosyalizm/komünizm, halklar için umut vaat eden bir fikir değil. Liberalizm çökerken komünizmin virane evi onarılmış değil. Dijitalleşme ve yapay zekanın yepyeni bir denetim ve kontrol dünyası yarattığını bizzat deneyimliyoruz. Savaşın teknoloji-si savaşın biçimini de değiştiriyor.

Dünya savaşına refakat eden (dünya) faşizminin ilerleyişinin de tanıyız. Meselenin sadece Trump olmadığını, tarihin bir tekrarla karşı karşıya olduğunu görüyoruz. Fakat bunu etraflıca tartışmak yerine, ileri bir zamana erteliyoruz. Halbuki Dünya Savaşı durumu ve Dünya Devrimi olasılığı, bugün niceliksel olarak en küçük partilerin, grupların bile güncel faaliyetini belirleyen ana kavramlar olmaktadır. Avrupa'da faşizm ilerlerken, Enternasyonal'in 'sosyal faşist' diyerek baş düşmanı sosyal demokratları koyarken, Naziler iktidara geldikten sonra -iş işten geçtikten sonra- Birleşik Cephe taktiğini savunmaya başlaması, Fransa'da iktidarı neden komünistler burjuvalara bıraktı gibi konular, yeni enternasyonel(ler) in kurulması "anti-faşist devrim", kamu ekonomisine dayalı "yeni halk demokrasisi"ni getirecek mi, 2. Dünya Savaşı'nda olduğu gibi konular AKP iktidarına son verilmesinin yolunu aydınlatacak konulardır. Yeniden atılım, ancak bu kapsamda bir araştırma, tartışma ve yeniden kararlaşma ile sağlanacaktır. ■

Cemil Aksu ile Dayanışma

2026 Şubat ayı başında TKPlatformu eş sözcüsü **Cemil Aksu**'nun tutuklanmadan kısa bir süre önce yayınlanan "**Tabiata Tahakküm ve Direniş/Türkiye'de Kapitalizmin Ekolojik Tarihi**" kitabının tanıtımı etkinliğinde bir araya geldik. Mustafa Suphi Vakfı'nda "Polen Ekoloji" gurubuyla birlikte Cemil Aksu'nun özgürlüğü ve dayanışma için **Halit Erdem**'in kolaylaştırıcılığında, **Gül Köksal** ve **Fuat Filizler**'in katıldığı toplantıda Cemil'in kitabı hakkında ayrıntılı değerlendirmeler yapıldı.

TABIATA TAHAKKÜM VE DİRENİŞ

Halit Erdem toplantıyı açış konuşmasında şunları dile getirdi.

"Alt başlığı '**Türkiye'de Kapitalizmin Ekolojik Tarihi**' olan bu özenli eseri bize armağan eden yazarımız Cemil Aksu'ya öncelikle minnettarız.

Bu tarihi ve konuyu incelemeye sanırım en çok bizim, emekçilerin, işçilerin ve aydınların ihtiyacı var.

Cemil Aksu bunu hayal etmiş ve bu eseri kaleme almış olabilir. Bunu özgürlüğünü kazandığında kendisine de soracağım. Kitabı okumaya başladığım ilk satırlardan itibaren bugüne kadar Ekoloji konusunda edindiğim bilgilerin, daha da önemlisi devrimci mücadele içerisinde öğrendiklerimi tekrar düşünmeye başladım. Öncelikle yepyeni bir ufuk açılmaya başladı önümde; üzerinde yoğunlaşılacak mesele; "... ekoloji sorunu insan faaliyetinin çevre üzerinde yarattığı tahribat değil, kapitalizmin ortaya çıkardığı bir sorun" olduğu iddiasıdır. Eğer bu böyleyse başımız büyük dertte demektir: Yazarımız bunu "**emekoloji**" kavramıyla açıklamaya çalışıyor. Bu da şimdiye kadar yürütegeldiğimiz mücadelede başvurduğumuz kavramlarda, stratejilerde, propagandada en hafif deyimle bir eksiklik olduğunu ortaya koyuyor.

Kitabın sayfalarına daldığımızda emek tarihinin yeni bir bakışla ele alınması gerektiğini düşündüm: kitapta bu konu için çokça materyal var. Öncelikle sermayenin ve devletlerin ekoloji meselesiyle neden bu kadar çok ilgilendiklerini çözmek zorundayız. Yapılanları yok saymak değil yönlendirmek ve doğruya yaklaşmak için.

Osmanlı döneminde kapitalist üretimin gelişmesi ve doğayla ilişkiler, 'Milli İktisat'ın ekolojisi ve neoliberal dönemde doğaya hücumda yeni aşama üzerine hem devletin ve sermayenin planları ve uyguladıkları dahası bunlara karşı zengin bir direniş geleneğinin var olduğu anlatılıyor.

Ve iki temel soru: Kamusal mı, Müşterek mi, Sınıfsal mı?

Ve Yerel mi, Ulusal mı, Küresel mi?"

Toplantı ana sunumları yapacak olan kent ekolojisi, tarih ve ekonomi-politik üzerine yazan araştırmacı yazar **Fuat Yücel Filizler** ile Prof. Dr. **Mimar Gül Köksal** konuşmalarını yaptılar. Toplantı canlı bir tartışmayla forum biçiminde devam etti. ■

Küba: Kriz, Direniş ve Onur

□ Mehmet TAŞ

Küba bugün tarihinin en ağır ekonomik ve toplumsal krizlerinden biriyle karşı karşıya. Uzun elektrik kesintileri, ilaç kıtlığı, kitlesel göç, artan eşitsizlik ve yaygın yoksulluk artık devletin bile gizleyemediği gerçekler haline geldi.

Ağırlaşan Kriz ve Günlük Hayatın Çöküşü

ABD'nin uyguladığı ağır yaptırımlar ve petrol ambargosu ülkenin enerji sistemini felç etmiş durumda. Küba'da üretilen yakıt ihtiyacın yalnızca yüzde 40'ını karşılıyor ve önemli bir bölümü araçlarda kullanılmayacak kadar düşük kalitede. Sonuç olarak üretim, ulaşım ve temel kamu hizmetleri ciddi biçimde aksıyor.

Havana ve diğer büyük kentler geceleri savaş atmosferini andıran bir karanlığa gömülüyor. İnsanlar çoğu zaman günde yalnızca birkaç saat elektrik alabiliyor. Trafik minimum seviyeye inerken fabrikalar ya durmuş durumda ya da çok düşük kapasiteyle çalışıyor. Toplu taşımanın neredeyse işlemez hale gelmesi nedeniyle emekçiler işlerine ulaşabilmek için kilometrelerce yürümek zorunda kalıyor. Hastane ve okul çalışanlarının önemli bir kısmı görev yaptıkları yerlerde gecelemeğe başladı.

Bir zamanlar sosyalist sistemin en önemli başarıları arasında gösterilen sağlık ve sosyal güvenlik alanlarında da ciddi gerilemeler yaşanıyor. İlaçlar karaborsaya düşmüş durumda. Emekli maaşları temel ihtiyaçları karşılamıyor. Salgın hastalıklar yeniden yaygınlaşıyor. Halkın geniş kesimleri günlük yaşamı ağır bir güvencesizlik içinde sürdürüyor.

Dışarıdan döviz desteği alabilen aileler güneş paneli sistemlerine yöneliyor. Yaklaşık 1.200 dolarlık küçük sistemler temel elektrik ihtiyacını karşılayabiliyor. Bu durum aynı zamanda yeni eşitsizlik biçimleri yaratıyor; enerjiye erişim giderek sınıfsal bir ayrıcalığa dönüşüyor.

Açlığın Siyasal Silah Olarak Kullanılması

Donald Trump yönetiminin son dönemde Küba'ya ve onunla petrol ticareti yapan ülkelere yönelik baskıları, yalnızca

ekonomik yaptırım değildir. Amaç, Küba ekonomisini bilinçli biçimde boğarak halkı açlık, umutsuzluk ve toplumsal çöküş yoluyla rejim değişikliğine zorlamaktır.

Bu politika yeni değil. Abluka hiçbir zaman ani bir tepki ya da geçici bir diplomatik kriz sonucu ortaya çıkmadı. Baştan itibaren kolektif cezalandırmaya dayanan sistematik bir stratejidi. Bugün de Birleşmiş Milletler ilkeleri ve uluslararası hukukla açık biçimde çelişen bir baskı mekanizması olarak sürdürülüyor.

Fakat emperyalist baskı yalnızca maddi kuşatmayla sınırlı değil. Ekonomik abluka ile ideolojik savaş birlikte yürütülüyor. Amaç ekonomiyi çökertmek ve aynı zamanda devrimci hafızayı, kolektif özgüveni ve bağımsızlık fikrini aşındırmak.

Bedenin açlığı saldırının en görünür biçimi. Yapay biçimde yaratılan kıtlık; gıda, enerji, ilaç ve teknoloji eksikliği

olarak ortaya çıkıyor. Bu durum ablukanın "yan etkisi" değil, doğrudan hedefidir. Çünkü yoksullaştırılmış, yorulmuş ve güvencesiz bırakılmış toplumların direncinin kırılacağı hesaplanıyor.

Ancak emperyalizm, maddi baskının tek başına yeterli olmadığını biliyor. Bu nedenle medya savaşı, kültürel kuşatma ve ideolojik müdahalelerle devrimci değerlerin aşındırılması hedefleniyor. Ekonomik boğma ile sembolik sömürgeleştirme aynı tahakküm stratejisinin parçaları olarak işliyor.

Kübalıların Ruh Hali: Öfke, Yorgunluk ve Direniş

Bugünkü ağır koşullar Küba toplumunda farklı ruh hallerinin aynı anda var olmasına yol açıyor.

Bir kesim mevcut ekonomik sistemin sürdürülemez hale geldiğini düşünüyor. Özellikle gençler arasında umutsuzluk, göç eğilimi ve gelecek kaygısı giderek

büyüyor. Buna karşılık çok geniş bir toplumsal kesim, bütün eleştirilerine rağmen ABD müdahalesine sert biçimde karşı çıkıyor.

Özellikle yaşlı kuşaklar açısından ulusal bağımsızlık hâlâ güçlü bir tarihsel değer taşıyor. Irak, Libya ve Panama örnekleri, emperyalist müdahalelerin "özgürlük" değil çoğu zaman yıkım ve bağımlılık getirdiğine dair güçlü bir bilinç yaratmış durumda.

Bu nedenle Küba bugün ekonomik bir kriz yaşarken aynı zamanda 20. yüzyıl devrimci projelerinin 21. yüzyıldaki tarihsel sınavını temsil ediyor. Dünya solunun hafızasında hâlâ önemli bir sembol olan Küba, artık yalnızca "emperyalizme nasıl direnileceği" sorusuyla değil; eşitlik ve özgürlüğün maddi-ekonomik altyapısının nasıl sürdürüleceği sorusuyla da karşı karşıya.

Direniş Dinamiği ve Savunma Kültürü

Küba devleti olası bir ABD saldırısına karşı hazırlıklarını sürdürürken, aynı zamanda Washington ile doğrudan çatışma istemediğini ve diyaloga açık olduğunu vurguluyor.

Hastanelerde olası savaş koşullarına ilişkin planlamalar yapılıyor. Ünlü sanatçı Silvio Rodríguez, yaptığı açıklamada Kalaşnikof'u sembolik olarak değil, gerektiğinde gerçekten kullanacağını söyledi. Bu açıklama, ada toplumunda varlığını sürdüren savunma psikolojisinin önemli göstergelerinden biri oldu.

Son dönemde milyonlarca kişinin katıldığı "Vatan İçin İmzalarım" kampanyası da halkın egemenlik ve bağımsızlık konusundaki duyarlılığını ortaya koyuyor. Özellikle gençler ve emekçiler kampanyanın en aktif unsurları arasında yer alıyor.

Washington yönetimi de Küba toplumunun savunma kapasitesinin farkında. Fidel Castro tarafından geliştirilen "Tüm Halkın Savaşı" doktrini çerçevesinde halk savunması uzun yıllar boyunca sistematik biçimde örgütlendi.

Fidel Castro birçok konuşmasında, ABD'nin Küba'ya saldırması halinde uzun süreli ve maliyeti yüksek bir savaşla karşılaşacağını söylemişti. Bugün de

Bugün Küba ile dayanışmanın önünde üç temel görev bulunuyor:

- Ablukanın gerçek sonuçlarını görünür kılmak
 - Somut dayanışma ağlarını büyütmek
 - Dayanışmayı nostaljik değil geleceğe dönük biçimde kurmak
- Batı medyasında Küba çoğu zaman yalnızca "başarısız sosyalizm" klişesiyle anlatılıyor. Oysa enerji krizinin, ilaç kıtlığının ve finansal izolasyonun arkasındaki yaptırım sistemi çoğunlukla görünmez hale getiriliyor.*

Havana'dan verilen temel mesaj aynı: savaş değil diyalog ve barış.

Direnişin Kaynağı: Tarihsel Hafıza ve Ulusal Onur

Küba'daki direnişi devlet politikalarıyla sınırlandırmak doğru değil. Direnişin temelinde tarihsel hafıza, antiemperyalist bilinç ve güçlü bir bağımsızlık kültürü bulunuyor.

Birçok Kübalıya göre sosyalizmi savunmak ABD'nin tarihsel tahakkümüne karşı ulusal onuru korumak anlamına geliyor. Latin Amerika'nın sömürgecilik ve müdahale tarihi düşünüldüğünde, Küba'nın direnci bölgesel ölçekte de sembolik önem taşıyor.

Bu nedenle hükümeti eleştiren çok sayıda insan bile Washington destekli bir rejim değişikliğine karşı çıkıyor. "Vatan Savunuluyor" sloganı yalnızca resmi propaganda değil; geniş kesimler açısından gerçek bir bağımsızlık çağrısı anlamına geliyor.

Bununla birlikte Küba'nın geleceği direnişle kurulamayacağını geniş bir aydın kitle tarafından dile getirilir. Ülkenin üretim krizini aşacak ekonomik reformlara, sosyalist demokrasiye, genç kuşaklara umut verecek dönüşümlere ve daha sürdürülebilir kalkınma modellerine ihtiyaç paylaşılan temel görüşlerdir. Ancak bu dönüşümlerin dış müdahale olmadan, halkın kendi iradesiyle gerçekleşmesi gerektiği düşüncesi toplumda hâlâ güçlü destek görüyor.

Abluka, yaptırım ve sürekli baskı Küba halkının iradesini teslim alamadı. Tam tersine, kuşatma halkın kolektif

bilincini güçlendirdi; kılığı örgütlülüğe, tehdidi direnişe ve eşitsizliği etik bir güce dönüştürdü. Kuşatma altındaki halk egemenliği, hafızayı ve onuru somut bir özgürlük biçimine dönüşebileceğini kanıtlamış, bir direniş etiği yaratmıştır.

Uluslararası Dayanışmanın Genişleyen Anlamı

Küba'ya yönelik uluslararası dayanışma son dönemde yeniden büyüyor. "Nuestra América Konvoyu" adıyla düzenlenen uluslararası girişim, deniz ve hava yoluyla adaya tonlarca ilaç, gıda ve güneş paneli ulaştırdı. Aralarında ABD'den gelen aktivistlerin de bulunduğu yüzlerce kişinin katılımı, Küba'nın yalnız olmadığını göstermeyi amaçlıyordu.

Konvoyun en dikkat çekici yanlarından biri gençlerin yoğun katılımıydı. Yeni kuşaklar Küba ile Filistin arasındaki tarihsel dayanışma bağlarını kuruyor; abluka, savaş ve emperyalist müdahaleleri ortak bir küresel tahakküm sisteminin parçaları olarak görüyor.

Bugünkü dayanışma modeli geçmişteki Sovyet merkezli "sosyalist kamp dayanışmasından" farklı. Dünya artık iki kutuplu değil. Bu nedenle Küba ile dayanışma daha dağınık ama toplumsal tabanı daha geniş bir karakter taşıyor. Latin Amerika'daki halk hareketleri, Avrupa'daki sol ağlar, sağlık örgütleri ve gençlik inisiyatifleri arasında yeni bir enternasyonal bilinç gelişiyor.

Ancak dayanışmanın sınırları da açık biçimde ortada. Hükümetler düzeyinde güçlü ve kararlı bir politik irade hâlâ oluşmuş değil. Avrupa Birliği'nin büyük bölümü ABD'nin kuşatma politikasına

açık biçimde karşı çıkmıyor.

Oysa abluka yalnızca ekonomik bir yaptırım değildir. Enerjiye, ilaca, finans sistemine ve günlük yaşama erişimi hedef alan kolektif bir cezalandırma mekanizmasıdır.

Enternasyonal Dayanışmanın Önündeki Görevler

Bugün Küba ile dayanışmanın önünde üç temel görev bulunuyor:

- Ablukanın gerçek sonuçlarını görünür kılmak
- Somut dayanışma ağlarını büyütme
- Dayanışmayı nostaljik değil geleceğe dönük biçimde kurmak

Batı medyasında Küba çoğu zaman yalnızca "başarısız sosyalizm" klişesiyle anlatılıyor. Oysa enerji krizinin, ilaç kıtlığının ve finansal izolasyonun arkasındaki yaptırım sistemi çoğunlukla görünmez hale getiriliyor.

Bu nedenle ilaç, sağlık ekipmanı, enerji teknolojileri, öğrenci değişimleri ve halklar arası doğrudan ilişkiler kritik önem taşıyor. Özellikle güneş enerjisi alanında geliştirilecek kolektif projeler, ülkenin dış bağımlılığını azaltabilir.

Küba ile dayanışma yalnızca geçmiş devrimci romantizminin savunulması değildir. Aynı zamanda halkların egemenliği, kamusal sağlık, sosyal haklar ve çok kutuplu bir dünya fikrinin savunulması anlamına geliyor.

Bugün temel soru şudur: Güçlü devletler ekonomik kuşatma yoluyla başka bir halkın yaşam koşullarını belirleme hakkına sahip midir?

Küba ile dayanışmanın gerçek anlamı tam da burada ortaya çıkıyor. Çünkü halkların geleceği birbirine bağlıdır ve her toplum kendi kaderini özgürce belirleme hakkına sahiptir. ■

Kaynak:

- Sergio Ferrari, *Rebelión*, 06/04/2026, İsviçreli doktor ve *mediCuba* adlı STK'nın kurucusu Franco Cavalli ile söyleşi, *Kuşatma altındaki Küba ile uluslararası dayanışma*. (İspanyolca)

- Eduardo Mernies, *Rebelión*, 02/03/2026, *Küba: Cezalandırma El Kitabı ve Anti-Emperyalist Birliğin Güncelliği* (İspanyolca)

- Fernando Buen Abad Domínguez, *Küba hâlâ ayakta mı? Rebelión*, 04/04/2026 (İspanyolca)

- Ignacio Ramonet, *Dostum Fidel, Cubadebate*, 26 Kasım 2025 (İspanyolca)

- Wendy García Pérez, *Kriz Gözlem Evi, Defender a Cuba es defender el derecho de todo pueblo a existir*, 24 mayo, 2026

Politika Gazetesi'ni bulabileceğiniz adresler

Siz de il ve ilçelerinizde uygun gördüğünüz Kitabevi ve Gazete Bayileri ile ilişki kurarak onların isim, adres ve telefon numaralarını Gazete Merkezimize iletebilirsiniz.

İSTANBUL

Anadolu Yakası:

Kadıköy: *Mephisto Kitabevi:* Asım Gündüz Cad. No:23
Üç Deniz Kitabevi: Pavlonya Sok. No:10 Kadıköy
Kadıköy: *Yaykoop:* Caferağa Mh. Tellalzade Sk. No:30
Avrupa Yakası:

Beyoğlu: *Mephisto Kitabevi:* Kuloğlu Mh. İstiklal Cad. No:125

Beşiktaş: *Mephisto Kitabevi:* Sinanpaşa Mh. Köyiçi Myd. 15

Beyoğlu: *Semerkant Kitabevi:* Süslü Saksı Sk. No:5 Tarlabası

Osmanbey: *Beyaz Adam Kitabevi:* Halaskargazi Cd. 17/A

Mecidiyeköy: *Karaduman Gazete Bayii:*

Eyüp: *Özgür Büfe:* Karadolap Mah.

Veysel Karani Cd. No: 16/A

Sefaköy: *Boran Kırtasiye:* Halkalı Cd. Kocabıyık Sk. No:3/A.

ANKARA

Kızılay: *Doruk Kitabevi:* M.paşa Cd. 28/A

Kızılay: *Tayfa KitapKafe:* Meşrutiyet Mah.

Selanik Cad. 82/32

Kızılay: *Turhan Kitabevi:* Yüksel Cd. No: 8

İZMİR

Alsancak: *Yakın Kitabevi:* Kıbrıs Şehitleri Cd. No:104/A

Buca: *Emek Kitabevi:* Vali Rahmi Bey,

Uğur Mumcu Cd. No:2,

ANTALYA

Merkez: *Kitapkurdu Sahaf:* Elmalı Mh. 25.

Sk. No:5/A M.paşa

TRABZON

Merkez: *RA Kitabevi:* Uzun Sk. Saray

Çarşısı No:60 Trabzon

RİZE

Fındıklı: *Arkadaş Kitap-Kırtasiye:* Cumhuriyet Cd. N: 50/B

MARDİN

Kızıltepe: *Aldemir Basım Dağıtım:* Orduevi

Karşısı No:6 D:6

DIYARBAKIR

Yenişehir: *Vilaf Kitabevi:* Koop. Mh. Akkoyunlu 4 Sk.

Mekan Apt No:11/B

Yenişehir: *Özde Büfe:* Ofis Ekinçiler Cad.

Devran Apt Altı

EDİRNE

Merkez: *Bellek Kitabevi:* Sabuni Mh. M.

Günel İş Mrk.D:Z-08, Balıkpazarı

ESKİŞEHİR

Odunpazarı: *İnsancıl Kitabevi:* İstiklal Mh.

Yeşiltepe Sk. 24/A,

HATAY

Merkez: *Yeni Dünya Tanıtım:* Cumhuriyet Mh. Gündüz Cd.

Kentarma Sk./Antakya

BANDIRMA

Ozan Sanat Evi, İhsaniye Mh. İstiklal Cd. 44. Sk.

No:51/B

Serüven Kitabevi, Günaydın Mh. Eski İtfaiye Cd.

AYDIN

Didim: *Emek Büfe:* Mavi Şehir Belediye

Halk Pazarı, Didim

MALATYA

Merkez: *Fidan Kitabevi:* Kığılı Cami, No:1

SAMSUN

İlkadım: *Penguen Kitabevi:* Çiftlik Mh.

Ümraniye Sk. No:27/A

ŞIRNAK

Merkez: *Kelepir Kitabevi:* Sökmenler Plaza,

Zemin Kat, No:4

KARAMAN

Merkez: *Danış Kitabevi:* Külhan Mah.

2.İstasyon Cad No:5

KIRŞEHİR

Merkez: *Gül Kitabevi:* Ahi Evren Mh. 735. Sk. No: 10

MANİSA

Akhisar: *Kültür Kitabevi:* Tahir Ün Cad. No:150 / A

Korunarak Yaşamak:

Alevilerin Cumhuriyet'le Zorunlu İttifakı

□ İsmail Cem ÖZKAN

Türkiye’de Alevilerin Cumhuriyet’le ilişkisi çoğu zaman “doğal bir ittifak” olarak anlatılır. Oysa bu anlatı, Alevilerin yaşadığı tarihsel kırılmaları, inançlarının kamusal alandan silinişini ve siyasal tercihlerini belirleyen zorunlulukları görmezden gelir. Bu yazı, Alevilerin neden Kemalizm’le yan yana durduğunu değil; neden başka bir seçeneğe sahip olmadığını tartışmaktadır. 27 Mayıs’tan 12 Eylül’e, sol harekettan Alevi açılımına uzanan bu tarihsel süreç, Alevilerin kendi adına konuşmadığı uzun bir sessizliğin hikâyesidir.

Aleviler, 27 Mayıs darbesine kadar Atatürk’le barışık değildir; ibadet ve yaşam mekânlarında onun resmi yer almaz. Bunun temel nedeni, Atatürk hayatayken “Alevi çalgısı” denilerek ozanların elindeki sazların kırılması ve Alevilere yönelik baskıların sistematik biçimde uygulanmasıdır. Yaşar Kemal’in, Âşık Veysel üzerinden aktardığı örnekler bu durumu açıkça ortaya koyar. Ne var ki aynı Âşık Veysel, ilerleyen yıllarda kurucu irade olarak sunulan Atatürk’e methiyeler dizmiş, hatta devlet sanatçısı olmuştur. Bu çelişki, Alevilerin Cumhuriyet’le kurduğu ilişkinin özlü bir özettir.

Aleviler, Cumhuriyet’in kurucu iradesi değildir. “Birinci Meclis” olarak adlandırılan meclisteki Alevi temsili, son Osmanlı Meclisi’ndeki temsilden ileri gitmemiştir. Atatürk’ün Ankara’ya giderken Hacıbektaş’a uğraması ve buradaki post liderinden destek alması sembolik bir önem taşımış olsa da, iktidar kurulduktan sonra bu destek kurumsal bir karşılığa dönüşmemiştir. Tekkelerin kapatılmasıyla birlikte Aleviler sistemin dışına itilmiştir.

Misak-ı Millî sınırları içinde ulus devlet inşa etme projesi hayata geçirilirken, henüz Ankara’da siyasi irade kendisini tam olarak tanımlayamamışken Koçgiri halkının talepleri kanla bastırılmış; Kürt ve Alevi nüfus daha baştan ötekileştirilmiştir. Devlet için sakıncalı görülen “üç K” —Kürt, Kızılbaş ve Komünist— uzun yıllar boyunca güvenlik siyasetinin merkezinde yer almış-

tır. Yazının odağı Aleviler olduğu için Kürt isyanlarına ayrıntılı biçimde girilmese de, hem Kürt hem Alevi olan Dersim olayları bu çerçevede değerlendirilmelidir. Dersim Tertelesi, Cumhuriyet döneminin en büyük Alevi kırımıdır.

Alevilere yönelik politikalar yalnızca askerî yöntemlerle sınırlı kalmamış; aynı zamanda asimilasyon yoluyla da sürdürülmüştür. Alevi ailelerden seçilen çocuklar Köy Enstitüleri gibi yatılı okullarda eğitilmiş; öğretmen olarak görevlendirildikleri yerlerde Alevi dergâhlarını ve türbelerini yıkarken bunun “gericilikle mücadele” olduğu köy halkına anlatılmıştır. Bu süreçte Alevilere ait kutsal mekânlar yok edilmiş, kitaplar ve el yazmaları yakılmış; Alevi inancı hem fiziki hem kültürel olarak görünmez kılınmıştır.

Bu koşullar altında Aleviler uzun süre rejimle mesafeli durmuş, yaşadıkları yerlerden şehirlere inmeyi tercih etmemiştir. Ancak 27 Mayıs darbesi sonrasında emeğe duyulan ihtiyaçla birlikte köyden kente göç başlamıştır. Köylerde neredeyse demir çağını yaşayan insanlar bir anda kent yaşamıyla karşılaşmış; çiradan elektriğe geçilen bu dönüşüm varoşları, dönemin diliyle gecekondular mahallelerini ortaya çıkarmıştır.

Aleviler, büyük şehirlere ağırlıklı olarak bu gecekondular semtlerine yönelmiş; kendilerine bu alanları açan Kemalist bele-

diyelerin etkisiyle Kemalizm’le yan yana durmuştur. Gecekondulara asılan Türk bayrakları ve Atatürk resimleri bir inançtan çok bir mesaj taşımaktadır: “Biz sizdeniz, bize dokunmayın.” Bu korunma refleksi, bugün dahi en güvencesiz kesimlerin yaşam alanlarında varlığını sürdürmektedir.

Alevilerin CHP’ye yönelmesi esas olarak Demokrat Parti döneminde belirginleşmiştir. Demokrat Parti’nin kuruluşunda yer alan Aleviler zamanla dışlanmış; iktidara gelişinde oyları olmasına rağmen Menderes ve ekibi tarafından geri plana itilmiştir. Bunun temel nedeni, Kürt Şafî gruplarla kurulan yeni siyasal ilişkiler ve bu kesimlerin oylarının daha değerli görülmesidir. Kürtler, Cumhuriyet’le birlikte ilk kez katliam dışında, seçim yoluyla sistemle ilişki kurmuş; bu durum siyasal dengeleri değiştirmiştir.

27 Mayıs darbesi, Aleviler açısından Demokrat Parti baskısından bir çıkış kapısı olmuştur. Köyden kente göç ve gecekondular mahalleleri Aleviler için birer sığınak alanına dönüşmüştür. Ankara’da ilk cezaevinin Ulucanlar’da açılması da tesadüf değildir; burası şehrin ötekilerinin, yani hizmet sektöründe çalışan alt sınıfların yaşadığı bir bölgedir.

Bu dönemle birlikte sol yeniden tanımlanmış, Aleviler bu solun toplumsal tabanı hâline gelmiştir. Ancak burada kritik bir

sorun ortaya çıkmıştır: Sol, Alevi taleplerini sınıfsal söylemin arkasına gizlemiş; Alevilik bir kez daha kendi adına konuşamamıştır. Aleviler mücadelede yer almış, bedel ödemiş; fakat inançlarına dair özgün talepler “eşit yurttaşlık” ve “emek mücadelesi” başlıkları altında ertelenmiştir.

Zamanla korunma refleksi olarak gelişen Kemalist duruş, kimliğin yerini alan bir siyasal pozisyona dönüşmüştür. Sağ siyasetin sola yönelen saldırılarında Aleviler doğrudan hedef hâline gelmiş; bu da onları sürekli olarak “kötünün iyisini” tercih etmeye zorlamıştır.

Kentlerde Aleviler bir arada yaşadıkları hâlde kimliklerini gizlemiş; ibadetlerini çoğunlukla köylerine döndüklerinde yerine getirmiştir. Alevi inancı kamusal alanda ne hukuken ne fiilen görünür olabilmıştır. İnanç, köylerde ve hemşehri dernekleri aracılığıyla yaşatılmış; semahlar, âşıklar ve ozanlar bu kapalı alanlarda varlığını sürdürmüştür.

CHP iktidarları da Alevileri çoğu zaman yalnızca bir oy potansiyeli olarak görmüş; inançsal ve kültürel taleplerini görmezden gelmiştir. Bu nedenle Aleviler gönüllü olarak değil, sağ siyasetin dışlayıcı politikaları nedeniyle zorunlu olarak Kemalist hatta itilmiştir. Bu süreç, Alevileri asimilasyondan en fazla etkilenen toplumsal kesimlerden biri hâline getirmiştir.

12 Eylül sonrasında “ılımlı İslam” projesi hayata geçirilirken Aleviler kendi yollarını çizmeye başlamıştır. Yurt dışında başlayan özgün Alevi örgütlenmeleri, ülke içinde cemevleri aracılığıyla görünürlük kazanmıştır. Bu görünürlükten duyulan rahatsızlığın en çarpıcı sonucu Sivas Madımak Katliamı olmuş; bu olay Alevilerin siyasal konumunu daha da netleştirmiştir.

Devletin “Alevi açılımı” adı altında yürüttüğü politikalar, Aleviliği bir mezhep düzeyine indirgemeyi hedeflemiştir. Hacı Bektaş’ın Çepni, yani Türk boyundan geldiği vurgulanarak Türk ve Kürt Aleviler arasında yapay bir ayırım üretilmiş; Türk Aleviliği öne çıkarılırken Kürt ve Arap Aleviliğinin asimile edilmesi amaçlanmıştır. Nihayetinde Aleviliğin, Bektaşilik çatısı altında yeniden

tanımlanması hedeflenmiştir.

Bugün Kürt açılımının ardından Alevi açılımının gündeme gelmesi tesadüf değildir. Cumhuriyet kurulurken bu iki kesim baştan “öteki” ilan edilmiş; yok edilmeleri mümkün olmadığında yok sayılmaları siyasal olarak meşrulaştırılmıştır. Bu kesimlerin görünür hâle gelmesi, resmî tarih tezinin çökmesi anlamına gelmektedir.

Bugün Aleviler, cemevlerine Atatürk resmini Hasan, Hüseyin ve Ali'nin yanına asmaktadır. Çünkü cemevleri hâlâ resmî ibadet mekânı olarak tanınmamış; Aleviler yüzleşmekten çok, korunmayı tercih etmek zorunda bırakılmıştır.

Suriye ve Türkiye’de yaşayan Arap Aleviliği, tarihsel olarak daha kapalı bir yapı içinde varlığını sürdürmüştür. Günümüzde Arap Aleviliğinin daha görünür olmasının nedeni, yaşadıkları bölgelerin siyasal gündeme gelmesi ve Şam rejiminin uyguladığı katliamlardır. Arap Aleviliği, Kürt ve Türk Aleviliğinden farklı olarak cemevi, dede kurumu ve semah gibi ritüellere sahip değildir; kadınlar daha geri plandadır.

Tarih, eşit yurttaşlık üretmeyen devletlerin kriz anlarında çözüldüğünü defalarca göstermiştir. Tüm katliamlara rağmen Suriye ve Türkiye’de yaşayan Aleviler varlığını bugüne kadar korumayı başarmıştır.

Sonuç

Alevilerin Cumhuriyet’le kurduğu ilişki, gönüllü bir siyasal tercihten çok, hayatta kalma zorunluluğunun ürünüdür. Cumhuriyet’in kuruluşundan itibaren Aleviler, kurucu iradenin parçası olmamış; buna rağmen yok edilmek ya da tamamen görünmez kılınmak yerine korunarak var olmayı seçmiştir. Bu tercih, zamanla Kemalizm’le yan yana durma biçiminde ortaya çıkmıştır.

Bu yan yanalık bir aidiyet değil, bir siper işlevi görmüştür. Türk bayrağı ve Atatürk resimleri, Alevi inancının yerine geçen sembeler değil; devlet karşısında dokunulmazlık talebinin sessiz ifadeleri olmuştur. Ancak bu korunma refleksi, uzun vadede Alevi kimliğinin kamusal alanda bastırılmasına ve inançsal taleplerin ertelenmesine yol açmıştır.

Bugün Alevilerin karşı karşıya olduğu temel sorun, korunma refleksi ile yüzleşme ihtiyacı arasındaki gerilimdir. Alevilerin eşit yurttaşlık mücadelesi; Diyanet İşleri Başkanlığı kadar güçlü, devlet ve hukuk düzleminde işlevsel bir Alevi kurumunun oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. Aksi hâlde Aleviliğin siyasal irade tarafından İslam şemsiyesi altında tanımlanan bir mezhep hâline getirilmesi, Türkiye’yi ilerleyen yıllarda büyük olasılıkla Suriye benzeri bir sürece sürükleyecektir.■

Kayıp Kuşaktan Bir Dost: “Cemal Izra”

□ Devrim YILMAZ

Böyle bir yazıya başlarken bir derdi olmalı insanın. Nedir dert, neden yazdırır insana? İnsan neden dertlenir? Ben bugün Cemal Izra’nın yeniden aklıma gelmiş olmasıyla dertlendim...

Cemal, zaman zaman aklıma gelir. Geçmişin çözülmemiş düğümleri... İnsan yeter ki dert istesin. Onunla Ankara sonbaharında okul önünde tanıştığımızda 18 yaşlarındaydık. 1 Eylül 1987 günü fakültenin kapısına asılı listeye bakıyorduk. Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünü kazananların kayıt gününü gösteren isim listesiydi. Kaymakam olmak için mi bu bölümü tercih etmiştik? Öyle değildi herhalde. Siyasete en yakın bölüm buydu sanırım, asıl neden bu olmalı. İçten içe siyasetle ilgilenmek ama henüz kabuğunu kıramamış olmak...

Cemal Izra’yı anlatayım dilim döndükçe... Cemal, Kürdüm diyen ilk Kürt arkadaşım, o yaşma dek tanıştığım ilk Kürt idi o! O yıllar için az bir şey değildi. Erdemli yaşayan ve hayatına son noktayı koyabilen onurlu bir kuşaktandı Cemal! Sonrasında kuşaklar değişti.

Gümüşhane’de bizim bakkala alışverişi gelen, konuşmalarından Kürt olduğunu anladığımız, Kürt Aleviler vardı ve biz onları dağ köylerinin az sayıda kalan sakinleri bildik, şiveleri zaten farklıydı, öyle kodlamıştık. Gene de abim İbo, bu Alevi Kürtleri benimsemişti ve onlar da bizleri. Sanki o küçük kasabada onların akrabaları gibiydik. Yıllarca bizim bakkaldan alışveriş yaptılar. Kasabadaki işlerini birlikte takip ettik. Dostluğumuz yıllarca sürdü.

Cemal, Kürdistan’ın kalbindendi, Diyarbakır Liceliydi. Her daim elindeki tabakadan Lice tütünü sarardı. Bizim devrede tanıdığım en güzel insanlardan biriydi. Lice tütününe içine kokulu pipo tütünü koyup öyle içerdi... Fakültenin

kapısından girdiğinizde bu pipo tütünü kokusunu ta kapıdan duyardınız ve onun solcuların mekanı 3. katta olduğunu anlardınız. Hiç kimseyi reddetmez, herkese tütün sarıp verirdi keyifle. Bu onun günlük rutin varoluşu haline gelmişti. Fakültede 3. kat alelade bir kat değildi, öğrenci kulüplerinin ve çay ocağının olduğu solcu buluşma mekanıydı. Şimdi toy hallerimi, yıllarımı düşünüyorum da...

Cemal, bir insan olarak bana hem çok yakın ve hem de çok uzaktı. Onun başka bir vatani vardı... Kimi zaman şaka içinde bile olsa o çilekeş vatani ya da onun olmayan o vatani bize hissettirdiğini hatırlarım. Bir gün birlikte izlediğimiz bir maçta Türkiye milli futbol takımı yenilmişti. Maç bittikten sonra odaya dönerken bana “İyi yenildiniz!” diye espri yapmıştı gülümseyerek. Ben de gülmüştüm bu espriye. Herhalde bu espri Kürt meselesi konusunda benim Cemal’dan aldığım ilk politik eğitimim olmalı!

Bu esprili anı-örnek, yeni kuşaklara anlamsız gelebilir ama bunu o günlerin koşullarında düşündüğünüzde derin bir

politik mana taşıdığına emin olabilirsiniz. O zamanlar gazetelerin yazmadığı, televizyonlarda ise asla göremeyeceğimiz hak ihlallerini ve sivillere, köylülere yönelik işkenceleri Cemal’dan dinlemediğim ilk! Hiç sebepsiz, sadece Kürt oldukları için insanları köy meydanına toplayıp işkence yapıyorlardı güvenlik güçleri! 12 Eylül faşist rejimin hala sürdüğü yıllardı. Kürt’e dair her şey yasaktı! Bu yasaklar döneminde Kürtçe müziği ilk kez gene bir öğrenci evinde dinlemişim. Ajda Pekkan kaseti içine kaydedilmiş Şiwan Perwer şarkısı “Kîne Em?” olduğunu net hatırlarım. O ruhu dolduran ve de donduran etkileyici bir sestir! “Hey! Hey! Kîne Em?” diyerek meydan mı okuyordu, ağıt mı yakıyordu? Ne demekti bu? “Kimiz biz?” diyordu uzayan tekrarlarla.

Cemal, okulun ilk yıllarında

TKP’liydi. (O TKP’nin, bugün Kemal Okuyan şahsında somutlanan TKP ile hiç bir ilgisi yoktu!) 80’lerin TKP’si, “Ulusların kendi kaderini tayin hakkı” ilkesi gereği, Kürt meselesi konusunda Leninist bir çizgideydi. Cemal’in daha sonra ulusal harekete katılmış olduğunu ancak ölümlüyle birlikte öğrendik. Cemal’in TKP’li oluşu Kürt arkadaşlarıyla çetin tartışmalara yol açardı! Bir Kürt nasıl TKP’li olabilirdi? Türkiye solu “Kürt sorununu” genelde devrim sonrasına ertelemeyi tercih etmiştir. Asıl mesele sosyalist bir devrimdir ve ulusal kimlikle ilgili özgürlük ve eşitlik talepleri genelde tali bir sorun olarak teorileştirilip, alanlarda ona yönelik politika üretilmiştir. Bir sömestr sonrası Cemal Ankara’ya döndüğünde kavgaya varacak düzeyde tartıştığı arkadaşına özeleştiri verip ulusal gerçeklikle yüzleşmişti... Cemal o yaz memlekette ne yaşamıştı? Neler olmuştu? Bu soruların yanıtının bir muamma olmadığı tahmin edilebilir. Yükselişe geçmiş bir hareket söz konusuydu ve Cemal’de de keskin dönüşümler yaratmıştı.

“Tokalaşmaları sertçedir, samimidir” diyen Selim Temo’nun “Ah Tamara” ■

“ABD’yle, ABD’siz, ABD’ye karşı?”

Emperyalist güçler arasındaki ilişkilerin değişkenliği ve keskinleşen çıkar çelişkileri üzerine

□ Murat ÇAKIR

ABD ve İsrail’in İran’a yönelik saldırı savaşının dünya çapındaki etkileri, enerji taşıyıcıları ve kritik altyapılar ile kilit sanayiler için yaşamsal önemi olan nadir topraklar darboğazı, öncelikle Batı Avrupa’daki emperyalist devletleri zora sokmaktadır. Dünya ekonomisinin ağırlık noktasının Asya’ya kayması, Avrupa’daki sanayisizleşme süreçlerinin hız kazanması, enerji ve hammadde bağımlılığı ve bunlarla bağlantılı olarak ABD emperyalizminin önceliğini Hint-Pasifik bölgesine vermesinin sonuçları, başta Almanya olmak üzere Avrupalı emperyalist güçlerin “stratejik otonomi” sağlayacak yeni arayışlara girmelerine neden olmaktadır. “Yaşlı kıtanın” egemen sınıfları değişmekte olan koşullara Avrupa’nın militarist dönüşümüne ivme kazandırarak uyum sağlamaya ve uluslararası siyasetin belirlenmesinde söz sahibi olabilecekleri güce erişmeye çalışarak yanıt vermektedirler.

Ancak Avrupalıların inisiyatif alma çabaları, Trump yönetiminin özellikle Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti ile hızlı anlaşma yapmaya dayalı tek taraflılık mantığınca engellenmekte, Avrupa’daki egemen siyasetin hareket alanını daraltmaktadır. Bu nedenle ve Kuzey Atlantik İttifakı’nın bir nevi “hegemon-vekil ilişkisine” indirgenmesi bilhassa Almanya ve Fransa’da farklı tartışmaları gündeme taşımaktadır. Örneğin Almanya’da federal hükümete danışmanlık yapan “Bilim ve Siyaset Vakfı” SWP geçenlerde yayınladığı bir raporunda, (1) “Avrupalılar ve Almanya için transatlantik ilişkilerde yeni bir dönemin” başladığı vurgulanarak, şu tespitler yer almaktadır:

“Avrupalılar artık ABD ile olan ittifak ve ortaklığa güvenemezler. İkinci Trump hükümetinden sonra hangi hükümet gelirse gelsin, ABD’nin iyi niyetli bir hegemon olarak yönettiği, ortaklık temelli bir transatlantik topluluğa kalıcı bir dönüş pek olası değildir. ABD’deki bir sonraki başkanlık seçimleri yeni bir rota değişik-

liği getirirse bile, dört yıl sonraki seçimlerde ibre tekrar tersine dönebilir.

Bu nedenle Avrupalılar için önemli olan, ABD’ye olan bağımlılığı önemli ölçüde azaltmak ve hatta merkezi alanlarda ortadan kaldırmaktır. Bu, stratejik yetenek, karar verme ve eylem özerkliği anlamında Avrupa egemenliği vaadini yerine getirmek anlamına gelir. Ancak bu, bir gecede başarılabilir bir şey değildir. Önümüzdeki beş ila on yıl boyunca kaynakların önemli ölçüde artırılmasını gerektirir. Bu geçiş döneminde Avrupa, ABD karşısında daha zayıf bir müzakere konumundadır. Bu durum özellikle Avrupa’nın güvenliği için geçerlidir ve diğer politika alanlarında tavizler gerektirecektir.

Bu nedenle, politika alanına veya zorluğa bağlı olarak, ABD’nin rakip, rekabetçi veya ortak olarak görülebileceği çeşitli rol tanımlamaları hesaba katılmalıdır. Buna göre, ABD’ye karşı, ABD’yi dışlayarak veya ABD ile hareket etmek gibi farklı stratejiler izlenebilir.” [a. b. ç.]

SWP’nin bu tespit ve önerileri sadece egemen siyaset tarafından dikkate alınmamaktadır. Zayıf müzakere sorunu, zaten 20 Mayıs 2026’da Avrupa Birliği Komisyonu’nun ABD’nin gümrüklerini kabul etmesiyle görünür oldu. Bununla birlikte hükümetlere yakın strateji ve düşünce kuruluşları da benzer tespit ve önerilerde bulunmaktadırlar. Örneğin 7 Mayıs 2026’da “Avrupa’nın savunma otonomisine giden yol: Kritik bağımlılıkların aşılmasına yönelik bir kılavuz” başlığı altında bir rapor yayımlayan Kiel Enstitüsü (2), Avrupa’nın yılda 50 milyar avro, yani on yılda 500 milyar avro harcayarak ABD’ye olan bağımlılıktan kurtulabileceğini iddia ediyordu.

Uyum ve kopuş arasında

Emperyalist güçler arasındaki ilişkilerin değişkenliği çıkar çelişkilerince belirlenmektedir. Batılı emperyalist devletler ile hegemon ABD emperyalizmi arasındaki çıkar çelişkileri keskinleştiğinde, karşılıklı güvensizlikler ve soru işaretleri

çoğalmaktadır. Ancak bu çıkar çelişkileri, ortak çıkarların kalmadığı anlamına gelmemektedir. Rusya’nın kuşatılıp, “dize getirilmesi”, Çin Halk Cumhuriyeti’nin geri püskürtülmesi, tedarik zincirleri ve tedarik yolları üzerindeki kontrolün ele geçirilmesi, enerji ve hammadde kaynaklarına engelsiz ulaşımın sağlanması ve dünya çapında üretilen zenginliğin “Batı yarımkürede” biriktirilmesi ABD ve Avrupa emperyalizminin ortak çıkarlarıdır. Çelişkilere yol açan ise, ABD’nin önceliğini Asya’ya vermesi ve Rusya ve ÇHC ile tek taraflı olarak anlaşmaya çalışmasıdır.

O nedenle başta Almanya ve Fransa olmak üzere, Avrupalı emperyalist güçlerin ABD’nin geri çekilmesiyle oluşan boşluğu doldurmak ve Afrika, Avrupa, Kafkasya ve Ortadoğu’da etkin olabilmek için yeni arayışlara girmeleri, NATO’nun “Avrupalılaştırılmasını” istemeleri ve özerk hareket taleplerinde bulunmaları beklenen bir gelişmeydi. Zaten Avrupalılar, ikinci Trump yönetiminin iş başına gelmesiyle değişen ABD politikalarıyla başa çıkabilmek için stratejik hareket seçeneklerini gözden geçirmeye başlamışlardı. Avrupa’daki strateji ve düşünce kuruluşlarının önerileri bu farklı seçenekler üzerine kuruludur. ABD ile uyum içinde mi, dönüşerek mi yoksa ABD’den koparak mı hareket edileceğini tartışan stratejistler, temsil ettikleri sermaye fraksiyonlarının çıkarlarına göre farklı önerilerde bulunsalar da bir konuda hemfikirler: o da “Avrupa’nın güvenliği” konusunda ABD’ye göbekten bağımlı olduğunu gerçeğidir.

Farklı uzmanların makalelerini birleştirerek savunma, enerji ve teknoloji, dış ticaret, Ukrayna savaşı ve ÇHC ile ilişkiler konusunda öneriler yapan SWP, Avrupa’nın “güvenliği” konusunda artık ABD’ye güvenilemeyeceğini belirterek, bundan sonra izlenmesi gereken rotayı şöyle açıklıyor: (3) “[...] Bu bağlamda, hangi politika alanlarında yalnızca ABD ile hareket edilebileceğini, kendi çıkarlarının ABD olmadan da nasıl takip

edilebileceğini ve ne zaman ABD’ye karşı pozisyon alınması gerektiğini sistematik olarak değerlendirmek faydalı olacaktır. Böylelikle Avrupalılar, tüm zorluklara rağmen kendi güvenliklerini ve Ukrayna’nın savunmasını ABD ile organize etmeye devam edebilirler. Bunun için şimdiden bazı tavizler verilmesi gerekiyor. Avrupa tarafı, Ukrayna örneğinde olduğu gibi, yük paylaşımı (burden shifting) yoluyla daha fazla sorumluluk üstleniyor. Somut olarak bu, ABD’nin [Ukrayna’nın] savunma mücadelesini artık kendi kaynaklarıyla desteklemediği, ancak – en azından şimdilik – Avrupalıların satın almak zorunda oldukları silahları sağlamaya devam ettiği anlamına gelir. Aynı zamanda Washington, şimdilik istihbarat yetenekleri ve lojistik sağlamaya devam ediyor ve ortak NATO komuta yapılarının kullanımına izin veriyor.”

Şansölyenin bütçesinden finanse edilen SWP’nin tespit ve önerilerini Alman devletinin tespitleri ve atmayı planladığı adımlar olarak okumak gerekiyor. Böyle baktığımızda Alman emperyalizminin en az bir on yıl daha ABD’nin vassalı olarak hareket etmek zorunda kaldığının farkında olduğu ve Avrupa kamuoyunun olurluğunu alabilmek için, “iklim değişikliğiyle mücadele ve kalkınma iş birliği gibi küresel yönetim hedefleri” (4) konusunda ABD olmadan da hareket etmeyi düşündüğü sonucunu çıkarabiliriz. O nedenle Avrupalı siyasetçilerin dillerine pelesenk ettikleri “stratejik otonomi” söyleminin kısa ve orta vadede “Avrupa’nın savunması” için değil, ABD’nin izin verdiği oranda dış ticaret ve sanayi politikalarında özerk kararlar alabilme anlamına geldiğini söyleyebiliriz.

Avrupalı emperyalist devletlerin dünya çapında öncü güç haline gelebilmek için “ABD’ye karşı pozisyon alma” olanaklarının ise – yapılacak tüm silahlanma harcamalarına rağmen – hayli zayıf olacağı kanısındayız. Çünkü, bırakalım Avrupa’nın tek sesle konuşmaktan aciz olmasını, dünya çapında 700’den fazla askeri üsse sahip olan ve

Trump yönetiminin planladığı gibi, askeri harcamalarını yılda 1,5 trilyon dolara çıkaracak olan ABD emperyalizmi ile boy ölçüşebilmeleri olanaksızdır. Kaldı ki şimdiden ABD'ninkiler karşısında düşük olan ve aşırı derecede sosyal kısıtlamalara yol açan silahlanma bütçelerinde yapılması beklenen artışlar, Avrupa'daki egemen siyasetin toplumsal rıza üretimini zora sokacaktır. Bununla birlikte Avrupa Birliği'ne üye olan devletlerin eşitsiz gelişimi, Avrupa Birliği'nin karar alma mekanizmalarındaki yapısal sorunlar ve hala yaygın olan "Büyük Almanya" endişesi, Avrupa'nın – biz buna Almanya ve Fransa'nın diyelim – ABD karşısında elinin güçlenmesini engellemektedir.

Dış ticaret, teknoloji ve nadir topraklar

Avrupa'nın otonom hareket edebileceği alanlar ilk etapta iklim değişikliği ile mücadele kisvesi altında otomotiv sektöründeki elektronik dönüşüm, siber uzay ve yapay zeka, makine üretimi ve genel anlamda ticaret ve sanayidir. Ancak bu alanlar enerji yoğunlukludur ve nadir toprak elementlerine gereksinim duymaktadırlar. İran'a yönelik saldırı savaşında görüldüğü gibi, enerji arzının kesintiye uğraması, hassas teknolojiler için gerekli olan yarı iletken üretimindeki aksaklıklar, Etilen veya Metanol gibi temel hammadelerin kıtlığı, Avrupa sanayisinin ne denli kırılgan zemin üzerine kurulu olduğunu göstermiştir.

Tam bu noktada ÇHC'nin Avrupa için yaşamsal önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle nadir toprak elementleri konusunda ÇHC'nin ezici üstünlüğü söz konusudur. ÇHC dünyadaki nadir toprak elementlerinin yüzde 70'ini çıkartmakta ve cevher işleme sektörünün yüzde 90'ını kontrolü altında tutmaktadır. Bununla birlikte "ekolojik dönüşümün" gerekli gördüğü rüzgar türbinleri ile elektrikli otomobiller için vazgeçilmez olan kalıcı mıknatıs üretiminin yüzde 90'ına sahip. ÇHC diğer birçok kritik hammadde konusunda da benzer konumdadır. Nihayetinde ÇHC küresel hammadde ilişkilerinin merkezi konumuna yerleşmiştir.

Trump yönetiminin ÇHC ile ilişkiler konusunda Avrupalı müttefiklerini dışlayarak hareket etmesi, Almanya'yı kendi planlarına öncelik vermeye itmektedir. Almanya, uzun vadeli ekonomik varlığını sürdürmek için ÇHC'nin hakim olduğu nadir toprak elementleri pazarının kritik öneme sahip olduğunu bildiğinden, sivil ve askeri alanları birbirine entegre etmeye çalışmakta ve Federal Savunma

Bakanlığı'nı nadir toprak elementleri alanında stratejik yatırımcı haline getirmek istemektedir. Federal Orduda bağlı "Federal Güvenlik Akademisi" BAKS bu bağlamda hazırlanmış olduğu bir raporunda, Almanya'daki (5) "savunma tedarik pazarının çok küçük ve Alman sanayisinin hammadde tüketiminin çok düşük" olmasından dolayı Almanya'nın Avrupa Birliği çatısı altında hareket etmesini ve "madenlerden mühimmata kadar uzanan uzun vadeli bir Avrupa hammadde ve savunma ittifakı" kurulmasını önermektedir. Böylesi bir ittifakın stratejik hedefinin ise, ÇHC'nin katılımı olmadan "Avrupa'da rekabetçi hammadde üretim ve işleme kapasitelerinin kurulması ve korunmasını" belirtmektedir.

BAKS raporu Avrupa Birliği'nin kritik hammadde konusunda ABD ve ÇHC arasında iki cepheli bir dinamikle karşı karşıya olduğunu ve Avrupa'nın zengin hammadde pazarlarından geriye itilme tehlikesini bertaraf etmek için, "uzun vadede hammadde piyasalarında kendisini savunabilen bir küresel aktör hale gelmesi gerektiğini" vurgulamaktadır. ABD, ÇHC, Rusya ve diğer devletlere karşı "jeoekonomik-jeopolitik hareket kabiliyeti ve rekabet gücü arasındaki denge noktasını göz önünde bulundurma ve dengelemenin önemli olduğunu" belirten BAKS, Avrupa'nın hammadde piyasalarındaki zayıf konumunu güçlendirmek için, "yürürlükteki kurallar ile standartların Avrupa şirketlerinin hareket etmesini mümkün kılacak bir düzeye uyarlanmasını" (6) önermektedir.

Aynı şekilde SWP de Almanya ve Avrupa'nın ÇHC'ne öncelik vermesi gerektiğini ve "Çin politikası ile Hint-Pasifik politikasının daha yakından birbirleriyle ilişkilendirilmelerini" tavsiye etmektedir. ÇHC ve ABD arasında yoğunlaşan ve iki tarafın bölgedeki müttefiklerini de içine alan büyük bir güç çatışmasından hareket eden SWP, Güney-

doğu ve Güney Asya'da angaje edilecek geniş bir devletler grubuyla "ÇHC'nin (ve Kuzey Kore'nin) kontrol altına alınabileceğini" iddia etmektedir. Bu iddiadan hareketle, "sadece Rusya ve Çin'in değil, ABD'nin de emperyalist emellerini giderek daha açık bir şekilde takip ettiği bir dönemde, Almanya ve Avrupa'nın ÇHC ve Hint-Pasifik politikalarının esas itibarıyla ABD'nin katılımı olmadan ve bazen de ABD'ye karşı yürütülmesi" gerektiği vurgulanmaktadır.

Sonuç yerine

Görebildiğimiz kadarıyla Trump yönetiminin müttefiklerini dışarda bırakan politikaları, Avrupalı emperyalist güçlerin karar alma mekanizmalarında hem endişe yaratmakta hem de yeni fırsatlar oluşturduğu kanısının yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Şüphesiz endişeler Ukrayna savaşı bağlamında "düşman" ilan edilen Rusya karşısında zayıf düşmek, ÇHC bağlamında teknolojik yenilenmenin arkasında kalmak ve Ortadoğu bağlamında dramatik bir önem kaybıyla karşı karşıya kalmak konularındadır. Fırsatlar ise kısaca, gene Ukrayna savaşı bağlamında Avrupa'nın masif silahlanması ve militarist dönüşümün kolaylaştırılarak, silah üretimiyle sanayisizleşme sorununun çözümünde; ÇHC bağlamında, Avrupa'nın ABD'den bağımsız bir "Çin politikasıyla" hem ÇHC pazarına yönelik yeni ihracat olanaklarıyla kritik hammadde ulaşımının kolaylaşmasında hem de Hint-Pasifik bölgesine konuşlandırılacak Avrupalı deniz kuvvetlerinin "istikrar sağlayıcı güç" olarak hareket etmesinde ve ABD'nin çekilmesiyle "değersizleşen" Dünya Ticaret Örgütü yerine, Avrupa'nın belirleyici olacağı, serbest ticareti olanaklı kılacak yeni bir "Ticaret Politikaları Kulübü" oluşturulmasında görülmektedir.

Batılı emperyalist güçler arasındaki ilişkilerin değişmekte olduğu ve aralarındaki çıkar çelişkilerinin keskinleştiği su götürmez bir gerçektir. Alman te-

kelci burjuvazisi bu sürecin kendilerini dünya gücü haline getirebilecek bir geçiş dönemi olduğu görüşündedir. Alman düşünce kuruluşları bu görüşü defalarca dile getirmişlerdir. Alman emperyalizminin harlanan ihtirasları gene de dünya gücü olma hedefine ancak Avrupa çatısı altına ulaşabileceği gerçeğini görmezden gelmemektedir. Ayrıca Avrupa'nın ABD'den kopuşunun dramatik sonuçlara yol açabileceği de bilinmektedir.

O nedenle Almanya transatlantik ilişkilerin dönüşümünü, bu şekilde orta vadede ABD ile olan anlaşmazlıkların aşılması NATO'nun "kollektif savunma paktı" olarak kalıcılışmasını, ama aynı zamanda da Avrupa'ya "stratejik otonomi" sağlanarak, uzun vadede bir "Avrupa Savunma Birliğine" geçilmesini sağlayacak adımların atılmasını istemektedir. ABD'nin bu konularda taviz verip veremeyeceğini öngörebilmek için zaman henüz erken. Kaldı ki Almanya ve Avrupa'nın bu adımlarına ÇHC ve Rusya, Avrupa'nın çeperindeki ülkeler, Türkiye ve İsrail gibi vekil devletler ve "küresel Güney" olarak adlandırılan coğrafyaların nasıl yanıt verecekleri de belli değildir. Her halükarda Avrupalı emperyalistlerin "özerkleşme" konseptlerinin son derece kırılgan bir zemin üzerine inşa edilmekte olduğunu ve dünya çapındaki vekalet savaşları ile bölgesel ihtilafların kümülatif sonuçlarının, keskinleşen emperyalistler arası çıkar çelişkileriyle birleşerek dünyayı yangın yerine çevirme potansiyeli taşıdığını söyleyebiliriz.

Burada kanımızca komünistlere düşen görev, devrimci olmayan bu koşullar altında dünya barışını sağlayacak sınıf savaşının nasıl örgütleneceği sorusunu yanıtlamaktır. Çünkü barışa giden başka bir yol bulunmamaktadır. ■

Dipnotlar

(1) Bkz.: <https://www.swp-berlin.org/publikation/mit-ohne-gegen-washington-die-neubestimmung-der-beziehungen-europas-zu-den-usa#hd-d42581e240>

(2) Bkz.: <https://www.kielinstitut.de/publikation/aktuelles/europaeische-verteidigungsautonomie-ist-technologisch-machbar-fiskalisch-finanzierbar-und-politisch-entscheidbar/>

(3) Bkz.: SWP Raporu, a. g. y.

(4) Bkz.: a. g. y.

(5) Bkz.: <https://www.baks.bund.de/de/arbeitspapiere/2026/angriff-auf-chinas-rohstoffmonopol-wie-europa-bei-seltenen-erden-co>

(6) Bkz.: a. g. y.

Gezi'den Bugüne: Öfke Var, Önderlik Yok

□ Kemal SEZER

Türkiye'de uzun yıllardır büyük toplumsal öfke birikiyor. Yoksulluk büyüyor, adaletsizlik derinleşiyor, hukuksuzluk sıradanlaşıyor, gençler geleceksizlik içinde yaşıyor, emekçiler her geçen gün daha ağır koşullara itiliyor. Bütün bunlara karşı insanlar defalarca sokağa çıktı. Gezi'de çıktı, işçi direnişlerinde çıktı, kadın yürüyüşlerinde çıktı, üniversitelerde çıktı, meydanlarda çıktı.

Ama her büyük çıkıştan sonra aynı soru yeniden önümüze geliyor:

Neden bu büyük enerji kalıcı bir halk örgütlülüğüne dönüşemiyor?

Neden öfke büyüyor ama süreklilik oluşmuyor?

Neden milyonlarca insan aynı anda itiraz ettiği halde, ortaya bu itirazı tarihsel bir hatta taşıyacak örgütlü bir önderlik çıkmıyor?

Burada durup biraz soluklanmak gerekiyor.

Gezi büyük bir halk hareketiydi. Kendiliğinden gelişti, yayıldı, büyüdü. İnsanlar yalnız birkaç ağacı değil; yaşamlarını, kentlerini, geleceklerini, nefes alma haklarını savunuyordu.

Gezi'nin özünde, ekoloji mücadelesinin kendiliğinden ve bağımsız gelişen damarları vardı. Birkaç ağacı savunmak diye küçümselenen şey, aslında kentin, doğanın ve ortak yaşam alanlarının sermaye ve iktidar eliyle yağmalanmasına karşı yükselen bir itirazdı. İnsanlar yalnız parka değil; nefes alma hakkına, gölgeye, ağaca, meydana, suya ve kamusal alana sahip çıktı.

Bu nedenle Türkiye komünistleri ekoloji mücadelesini dışarıdan desteklenecek tali bir başlık gibi göremez. Ekoloji, sınıf mücadelesinin dışında değil, tam içindedir. Emek sömürüsü ile doğa sömürüsü aynı düzenin iki yüzüdür. Ormanı kereste, dereyi enerji, kıyıyı rant, toprağı maden sahası olarak gören anlayışla; işçiyi yalnız

“Bir halkın öfkesi, örgütlü bir akla ve süreklilik taşıyan bir iradeye kavuşmadıkça, meydanları doldurur ama tarihi değiştirmeye yetmez.”

maliyet kalemi olarak gören anlayış aynı aklın ürünüdür.

Türkiye Komünistlerinin Platformu, işçi sınıfı içinde örgütlenirken ekoloji mücadelesini de içselleştirmelidir. Mahallede, fabrikada, okulda, sokakta kök salmak kadar; derede, ormanda, zeytinlikte, merada ve yaşam alanlarında da halkla birlikte durmak gerekir. Çünkü yaşanabilir bir ülke mücadelesi, ekmezsiz kalmama mücadelesi kadar, susuz, havasız, gölgesiz ve yurtsuz kalmama mücadelesidir.

Fakat Gezi aynı zamanda örgütsüzlüğün sınırlarını da gösterdi. Burada şunu da unutmamak gerekir: Gezi'deki örgütsüzlük yalnız bir eksiklik değildi; eski örgüt biçimlerine duyulan güvensizliğin de işaretiydi. İnsanlar emir alan, hizaya giren, tek merkezden yönetilen bir siyasetten yorulmuştu. Meydanlarda parti bayraklarının geri çekilmesi biraz da bunun sonucuydu. Farklı toplumsal kesimler aynı parkta birbirini dinlemeye, aynı havayı solumaya, aynı öfkeyi ve umudu paylaşmaya çalıştı. Bu kendiliğindenlik Gezi'nin büyük gücüydü; ama aynı zamanda sınırdı. Çünkü birlikte duran insanlar vardı, fakat o

birlikteliği uzun süre taşıyacak ortak yön duygusu ve süreklilik taşıyan örgütlü yapı yeterince oluşamadı. Komünistlerin buradan çıkaracağı ders, eski kalıpları aynen tekrar etmek değil; güven veren, dinleyen, katılımcı ve süreklilik taşıyan yeni bir örgütlenme dili kurmaktır.

Gezi'de insanlar birbirine güvenmeyi öğrendi; ama o güveni kalıcı kurumlara, meclislere, mahalle ağlarına ve sürekli bir siyasal hatta taşıyacak yapı ortaya çıkmadı. Bir parkın içinde doğan dayanışma, bütün ülkeye yayılan bir ruh yarattı; fakat ruh tek başına düzen kurmaya yetmedi. O ruhun bir akla, o aklın da örgütlü bir sürekliliğe ihtiyacı vardı. Belki Gezi'nin en unutulmaz taraflarından biri de buydu. İnsanlar yalnız direnmedi. Birlikte gülmeyi, birlikte yemek yapmayı, birbirinin yarasını sarmayı da yeniden hatırladı.

Gezi günlerinde insanlar uzun zamanlar kaybettikleri bir şeyi de yeniden gördü: Tanımadığı insanlara güvenebilme duygusunu. Bir parkta başlayan dayanışma, bazen bir tabak yemek paylaşımında, bazen gazdan kaçan birine kapı açılmasında, bazen de hiç tanımadığı birinin yarasını

nı sarmakta ortaya çıktı. Belki bu yüzden Gezi yalnız bir protesto değil, aynı zamanda kısa süreli bir ortak hayat deneyimiydi.

Kendiliğinden gelişen öfke, ne kadar büyük olursa olsun, bir noktadan sonra dağılıyor. Bir süre sonra görülüyor ki, kalıcı bir mücadele için ortak akıl, tarihsel hafıza, birbirine güvenen insanlar ve süreklilik taşıyan bir örgütlenme gerekiyor.

Gramsci bir yerde, “Eski dünya ölüyor, yenisi doğmak için mücadele ediyor; şimdi canavarların zamanıdır.” diyordu. Türkiye'nin son yıllardaki hali biraz da buna benziyor. İnsanlar eski düzene öfkeli; ama yeni olanın hangi dil, hangi örgüt ve hangi ortak hayat fikriyle kurulacağı hâlâ yeterince net değil.

Bugün CHP etrafında yürüten tartışmaların özü de budur. CHP tabanının, demokrasi isteyen insanların, miting meydanlarını dolduran yurttaşların emeğini küçümsemek doğru değildir. İnsanlar korku ortamında sokağa çıkıyor, ses çıkarıyor, itiraz ediyor. Bu küçümsemecek bir şey değildir.

Burada eleştirinin yönünü iyi ayırmak gerekir. Meydana gelen yurttaş, çoğu zaman hayatından, ekmeğinden, çocuğunun geleceğinden, ülkenin boğucu havasından söz eder. Onun öfkesi gerçektir. Onun cesareti de gerçektir. Eleştirdiğimiz yer o insanın meydandaki varlığı değil; o varlığın sürekli yukarıdan yönetilen, sınırı önceden çizilen ve kritik anlarda geri çağrılan bir siyasal hatta hapsedilmesidir.

Yine de burada görmezden gelemeyeceğimiz bir durum var.

Düzen muhalefeti, halkın öfkesini belli bir sınıra kadar taşır; fakat o öfkenin bağımsız bir halk iradesine dönüşmesinden de çekinir. Çünkü düzen siyaseti, kriz anlarında mutlaka kendi güvenli sınırlarına geri dönmek ister.

O yüzden tartışmayı yalnız kişiler üzerinden yürütmek yetmiyor. Daha derinde duran bir örgütlenme ve siyaset sorunu var.

Bugün hâlâ birçok insan “bir hareket olmalı” diyor. Fakat aynı insanlar, yılların yorgunluğunu, parçalanmışlığını ve dağınıklığını da taşıyor. 12 Eylül yalnız insanları hapsedmedi; örgütsel hafızayı da dağıttı. Ortak mücadele kültürünü parçaladı. İnsanları yalnızlaştırdı.

Reel sosyalizmin çözülüşü de bu tabloyu daha ağır hale getirdi. Dünya çapında büyük bir ideolojik kırılma yaşandı. Türkiye solu da bundan etkilendi. Parçalanma arttı. Sekterlik büyüdü. Birbirini dışlayan küçük yapılar çoğaldı. Halkla bağ zayıfladı.

Bu başlıkta kolaycı davranamayız. Reel sosyalizmin çözülüşünü yalnız dış saldırıyla açıklamak da, bütün sosyalist birikimi bu çözümlüye bakarak çöpe atmak da doğru değildir. Bürokratikleşme, halk denetiminin zayıflaması, parti ile toplum arasındaki mesafenin açılması, eleştiri kanallarının daralması gibi sorunlar gerçektir. Bunlarla yüzleşmek, sosyalizmden vazgeçmek değil; sosyalizmin yeniden halkçı, demokratik ve güven veren bir zemine kurulması için şarttır.

Galiba yeni bir yol arıyorsak, önce bu gerçeklerle sakin biçimde yüzleşmek gerekiyor. Ama bütün bu dağınıklığın içinde değişmeyen bir tarihsel gerçek vardır:

Türkiye işçi sınıfının tarihsel öncü partisi, Mustafa Suphilerden bugüne Türkiye Komünist Partisi’dir.

Burada sözünü ettiğimiz TKP, yalnızca hukuki bir ad, tabela ya da örgütsel mülkiyet konusu değildir. Mustafa Suphilerden bugüne uzanan sınıf hattından; emekçi halkın bağımsız siyasal iradesinden, enternasyonalist hafızasından ve devrimci sorumluluğundan söz ediyoruz.

Mustafa Suphiler yalnız bir örgüt kurmadılar. Bu topraklarda bağımsız sınıf siyasetinin temelini attılar. Emperyalizme karşı mücadeleyi, emek mücadelesiyle birleştiren bir çizgi oluşturdular. O çizgi kesintilere uğradı, bastırıldı, parçalandı; ama bütünüyle ortadan kalkmadı.

Artık geçmişin sloganlarını tekrar etmek yetmiyor. Yeni dönemin gerçekliği içinde komünistlerin ortak aklını yeniden kurmak gerekiyor.

Türkiye Komünistlerinin Platformu bu yüzden önemlidir. Ama bu platform, birbirini yargılayan eski dillerin yeniden kurulduğu bir masa olmamalıdır. Kim daha haklıydı, kim daha eskiydi, kim daha te-

miz kaldı tartışmasına sıkışırca daha baştan yoruluruz. Bize gereken şey, geçmişin inkâr etmeden ama geçmişin kavgasına da hapsolmeden, yeniden yan yana gelebilmenin yolunu aramaktır. İşçi sınıfı içinde, mahallelerde, gençlikte, kadınlarda, ekolojik mücadelelerinde ve demokratik hak arayışlarında ortak bir çalışma düzeni kurabilmektir.

Çünkü aynı acıları yaşamış insanların birbirine yeniden güvenebilmesi, bazen yeni bir örgüt kurmaktan bile daha zor oluyor. Yılların kırgınlığı, parçalanmışlığı ve yalnızlığı kolay aşılmıyor. Ama başka bir yol da görünmüyor. Bu ülkenin komünistleri yeniden konuşmayı, yeniden dinlemeyi ve yeniden yan yana yürümeyi öğrenmek zorunda. Çünkü bugün genç kuşakların önemli bir bölümü, yalnız siyasete değil; buyurgan dile, kapalı yapılarla ve hayatın gerçek sorunlarından kopmuş örgüt biçimlerine de mesafeli duruyor. Yeniden güven kurabilmek için yalnız geçmiş anlatmak değil, bugünün hayatına da gerçek biçimde temas edebilmek gerekiyor.

Belki artık en çok ihtiyaç duyduğumuz şey, dağılmış komünist hafızayı yeniden yan yana getirebilmektir. Farklı gelenek-

lerden gelen komünistlerin ortak mücadele zemini kurabilmesi gerekiyor. Aynı düşünmek değil; aynı tarihsel sorumluluğu taşıyabilmektir.

Tarihe dönüp bakınca, gerçek sınıf partilerinin kendiliğinden ortaya çıkmadığı görülüyor. Bunun için teoride açıklık, pratikte süreklilik ve halkla gerçek bağ gerekti. Mahallede, fabrikada, okulda, sokakta kök salmayan bir siyaset, en doğru sözleri söylese bile zamanla havada kalıyor.

Rosa Luxemburg’un yıllar önce söylediği gibi, özgürlük yalnız aynı düşünenlerin değil, farklı düşünenlerin de özgürlüğüdür. Galiba bugün en çok eksikliğini hissettiğimiz şeylerden biri de bu. Birbirine benzeyen küçük çevreler değil; farklılıklarını koruyarak birlikte yürüyebilen demokratik bir mücadele kültürü.

Kimsenin bu ülkeye yeni acılar taşıyan bir yol aradığı yok. Aranan şey; demokratik, örgütlü, birbirine güvenen ve halktan kopmayan bir siyasal mücadeledir. Demokratik mücadele, savrulan ya da yونسüz bir mücadele anlamına gelmiyor.

Çünkü halkın öfkesi, onu taşıyacak ortak bir iradeyle buluşmadığında bir süre

sonra dağılıyor.

Dönüp son yıllara bakınca aynı gerçek yeniden karşımıza çıkıyor:

Bu ülkede öfke de var, cesaret de, itiraz da. İnsanlar uzun zamandır seslerini duyurmaya çalışıyor. Ama bu enerjiyi kalıcı halk örgütlülüğüne çevirecek tarihsel önderlik zayıf.

Bu nedenle bugün komünistlerin temel görevi yalnız eleştirmek değildir. Yeniden bir araya gelebilmek, ortak aklı büyütebilmek, tarihsel hafızayı yeniden örgütleyebilmek ve işçi sınıfının bağımsız siyasal hattını güçlendirebilmektir.

Gezi’den bugüne eksik kalan, halkın cesareti değildir. Eksik kalan, o cesareti dağıtmadan taşıyacak, öfkeyi programa, programı örgüte, örgütü de halkın gündelik hayatına bağlayacak sınıf iradesidir.

Bu irade, Mustafa Suphilerden bugüne uzanan tarihsel TKP çizgisinin yeniden ayağa kalkmasıyla güç kazanacaktır.

Türkiye Komünistlerinin Platformu, bu ayağa kalkışın ilk ciddi adımlarından biri olabilir. Yeter ki birbirimizi yenmek için değil, birlikte yürümek için bir araya gelelim.■

BİJİ YEK GULAN! / YAŞASIN 1 MAYIS!

 Baştarafı 20. sayfada

rakamlardır. Gerçek çok daha fazladır. Sigortalı çalışan işçilerin de sadece yüzde 10’u sendikalarda örgütlüdür. Sendikaların Toplu İş Sözleşme hakkı ise kapitalist devletin iş ve sendika yasaları nedeniyle tüm sendikalı işçi sayısını kapsamamaktadır.

Sınıf hareketinin hedefi iş gücü sömürüsünün kaynağı olan kapitalist sömürü düzeninin devrimci yoldan değişmesidir. Sendikal alan ise bu mücadelede işçi ve emekçilerin sınıf bilincinin ilk aşaması olan sendikal bilinci kazandıkları alanlardır. Bu nedenle mücadeleciler, uzlaşmaz, direnişçi ama süreklilik arz eden sendikal çalışma ne kadar önemli ise sarı sendikaların her kademesinde çalışmak ve onları uzlaşmaz mücadeleye teşvik etmek de bir o kadar önemlidir.

Kapitalist düzen içeride ve dışarıda da savaşların nedenidir. Sermaye kendi krizlerini savaşlarla aşıyor. Bu da halklar için kan, yıkım ve ölüm demektir. Sömürü düzenine son vermek savaşlara da son verme anlamına gelecektir.

Üstüne ölü toprağı serilmiş sınıf hareketi ülkenin dört bir yanında filizleniyor. Bu direnişleri geçici olmaktan çıkarmak sürekli hale getirmek, genişletmek ancak siyasal örgütlü

hareketin etkisi ile mümkündür. Değilse saman ateşi gibi sönmektedir.

2026 1 Mayısını Doruk Madencilik işçilerinin direnişlerinin utkusu koşullarında karşılıyoruz. Doruk Madencilik işçilerinin utkusu hepimize coşku, umut ve güç vermektedir. Güncel görev bu direnişleri yaygınlaştırmak, direnişleri grevlere çevirmek, grevleri de genel grevlere yükseltmektir.

İşçi sınıfının kapitalist sömürünün pençesinden kurtulması bugünden yürütülecek çalışmaların başarısına bağlıdır. Barış ve demokratikleşme mücadelesinde elde edeceğimiz her kazanım bizi sosyalizm amacına bir adım daha yakınlaştıracaktır.

Bu bilinç ve duygularla 1 Mayıs Birlik Mücadele Dayanışma Günü’nü selamlıyoruz. ■

- Yaşasın İşçi Sınıfının Birliği!

- Yaşasın Barış, Demokrasi, Özgürlük ve Sosyalizm Mücadelemiz!

- Yaşasın 1 Mayıs!

- Biji Yek Gulan!

Türkiye Komünistlerinin Platformu

Zincirlerinden Başka Kaybedecek Bir Şeyi Kalmayanlar Hâlâ Var mı?

□ Süleyman HACİBEKTAŞOĞLU

Kapitalizm tarihinin yeni bir evresindeyiz.

Artık yalnızca üretim araçlarını elinde tutan klasik bir sömürü düzeninden değil; hayatın tamamını piyasanın kurallarına teslim eden bütünsel bir tahakküm rejiminden söz ediyoruz. Sermaye bugün fabrikada olduğu kadar algoritmada, bankada olduğu kadar veri merkezlerinde, tarlada olduğu kadar ekolojik yıkım projelerinde hüküm sürüyor.

Kapitalizm değişti. Ama sömürü ortadan kalkmadı. Sınıflar silinmedi. Yalnızca biçim değiştirdi. Bir zamanlar Marx'ın gözünün önündeki işçi sınıfı; aynı fabrikaya giren, aynı mahallede yaşayan, aynı düdükle işe başlayan klasik sanayi proletaryasıydı. Fabrikanın bacası görünürdü, patron belliydi, düşman somuttu. İşçinin zinciri de görünürdü.

Görünmeyen Proletarya: Yeni Emek Rejiminin Anatomisi

Bugün ise kapitalizm daha karmaşık bir toplumsal örgütlenme yarattı. İşçi sınıfı dağıtıldı, parçalandı, borçlandırıldı, bireyselleştirildi ve yeniden şekillendirildi. Artık milyonlarca insan aynı anda hem işçi, hem borçlu, hem küçük mülk

Bir zamanlar büyük fabrikalarda yoğunlaşan işçi sınıfı artık çok daha dağınık bir yapıdadır. Taşeron sistemleri, esnek çalışma modelleri, platform ekonomisi, ev eksenli üretim, kurye sistemi, çağrı merkezleri, mevsimlik işçilik, kayıt dışı emek ve beyaz yakalı güvencesizlik milyonlarca insanı aynı sınıfsal gerçekliğin parçası olmalarına rağmen birbirinden koparmaktadır.

Demokrasi Mücadelesi, Yaşam Alanları Savunusu ve Sınıf Savaşımının Yeni Biçimleri Üzerine

sahibi, hem tüketici, hem güvencesiz, hem de sistemin ideolojik taşıyıcısı haline getirildi.

Bir evi var ama banka ipoteğinde. Bir arabası var ama kredi borcunda. Toprağı var ama maden ruhsatının tehdidi altında. Emekli maaşı var ama açlık sınırının altında. Kartları var ama yaşamı taksitlendirilmiş durumda.

Mülkiyet Yanılsaması ve Borçla Kurulan Yeni Kölelik

Bu nedenle bugün “zincirlerinden başka kaybedecek şeyi olmayan işçi sınıfı” sorusu yeniden düşünülmelidir. Çünkü bugünün işçi sınıfına kaybedecek şeyler verilmiş gibi görünmektedir: küçük mülkler, krediler, kartlar, taksitler, bireysel kurtuluş hayalleri...

İşçi sınıfının, proletaryanın sınıf mücadelesinin öncülüğünü yapması teorisi proletaryanın zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi olmadığından kaynaklanıyordu. Friedrich Engels, proletaryayı “*üretim araçlarına sahip olmayan ve geçimlerini yalnızca işgüçlerini satarak sağlayan mülksüzler sınıfı*”

olarak tanımlar. Burada üretim araçlarına sahip olmaması belirleyici bir nitelik ise ona bağlı ikinci önemli nitelik mülksüz olmasıdır. Onun için, bu iki niteliğinden dolayı “zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktu”. Bugün durum öyle mi? Bir etrafımıza bakalım...

Ama bunların çoğu gerçek bir özgürleşme değil, sermayeye bağlanmanın yeni biçimleridir. Zincirin demiri incelmıştır belki, ama daha derine geçmiştir. Öyledir ama sınıf mücadelesine atılma konusunda tereddütleri vardır. Tam da bu nitelikler ve koşullar altında işçi sınıfının sınıf bilinci kazanması gerekmektedir. Bu nasıl olacak? Soru bu!

Kapitalizm işçi sınıfını yalnızca sömürüyor artık; borç aracılığıyla denetliyor, tüketim aracılığıyla bağlıyor, mülkiyet yanılsamasıyla sisteme rıza üretmeye zorluyor. Bugünün proletaryası yalnızca üretim alanında değil, yaşamın tamamında kuşatılmış durumdadır.

Tam da bu nedenle sosyalizm/komünizm hedefli siyasetin güncel görevleri üzerine düşünmek, eski sloganları tekrar

etmekten ibaret olamaz.

Dağılmış İşçi Sınıfı

Mesele yalnızca “işçi sınıfı vardır” demek değildir. Asıl mesele, bugünün emekçi dünyasının hangi tarihsel koşullarda yaşadığını, nasıl parçalandığını, nasıl yalnızlaştırıldığını ve yeniden nasıl ortak bir mücadele zemini kurabileceğini kavrayabilmektir.

Çünkü bugün sınıf hareketinin karşı karşıya olduğu temel sorunlardan biri parçalanmadır. Bir zamanlar büyük fabrikalarda yoğunlaşan işçi sınıfı artık çok daha dağınık bir yapıdadır. Taşeron sistemleri, esnek çalışma modelleri, platform ekonomisi, ev eksenli üretim, kurye sistemi, çağrı merkezleri, mevsimlik işçilik, kayıt dışı emek ve beyaz yakalı güvencesizlik milyonlarca insanı aynı sınıfsal gerçekliğin parçası olmalarına rağmen birbirinden koparmaktadır.

Kapitalizm bunu bilinçli yapıyor. Çünkü örgütsüz emek, sermaye için en makbul emektir.

“Orta Sınıf” Rüyası ve Sermayenin İdeolojik Zaferi

Bugün bir motokurye kendisini “girişimci” sanıyor. Plaza çalışanı kendisini “orta sınıf” sanıyor. Beyaz yakalı işçi, işçi olduğunu kabul etmek istemiyor. Küçük toprağı olan köylü kendisini sınıf mücadelesinin dışında görüyor.

Oysa hepsi emeğini, yaşamını ve geleceğini sermaye düzeninin baskısı altında sürdürmeye çalışan modern toplumsal gerçekliğin parçalarıdır.

Sermayenin ideolojik başarısı tam burada yatıyor: Ortak kader duygusunu dağıtmak. Bu nedenle günümüzün en temel siyasal sorunlarından biri, görünmeyen bağları yeniden görünür hale getirebilmektir.

Proleterleşen Beyaz Yakalılar Çağı

Bugün market kasiyeri de işçidir. Yazılım emekçisi de işçidir. Akademisyen

de giderek proleterleşmektedir. Kuryeler, depo işçileri, sağlık çalışanları, göçmen emekçiler, mevsimlik tarım işçileri bu yeni sınıfsal haritanın parçalarıdır.

Emekli de bu düzenin yıkımını yaşamaktadır. İşsiz genç de. Borç batağındaki küçük üretici de. Maden şirketine karşı köyünü savunan insan da. Bu yüzden bugün yalnızca dar anlamıyla “işçi sınıfı” değil; işçi, emekçi, işsiz, emekli, kadın, genç, köylü ve tüm ezilen kesimlerin oluşturduğu geniş bir toplumsal emekçi zeminden söz etmek gerekir.

Yaşamın Tamamının Piyasalaştırılması

Ama bu, sınıfın ortadan kalktığı anlamına gelmez. Tam tersine, sınıfsal çelişkinin hayatın daha geniş alanlarına yayıldığı anlamına gelir. Çünkü sınıf dediğimiz şey yalnızca fabrikadaki konum değildir. Sınıf aynı zamanda yaşamla kurulan ilişkinin bütünüdür.

Kapitalizm bugün insanları yalnızca işyerinde değil; doğasında, suyunda, bedeninde, kentinde, geleceğinde de mülksüzleştiriyor. İşte tam bu noktada yeni mücadele alanları ortaya çıkıyor.

Ekolojik Yıkımın Sınıfsal Karakteri

Bir köylü HES’e karşı direniyorsa yalnızca ağacı savunmuyordur. Yaşam biçimini savunuyordur. Suyunu savunuyordur. Geçimini savunuyordur. Çocuklarının geleceğini savunuyordur.

Bir kadın erkek egemenliğine karşı mücadele ederken yalnızca bireysel haklarını değil; görünmeyen emeğini sömüren, bakım yükünü omuzlarına yıkan ve güvencesizliği derinleştiren toplumsal düzeni de sorguluyordur.

Kadın özgürlüğü mücadelesi bu yüzden yalnızca bir “hak mücadelesi” değildir. Aynı zamanda toplumsal yeniden üretim süreçlerinin nasıl örgütlendiğiyle, emeğin nasıl değersizleştirildiğiyle ve patriyarka ile sermayenin nasıl iç içe geçtiğiyle ilgilidir.

Bir genç gelecek kaygısıyla sokaktaysa, bu yalnızca kültürel bir isyan değildir; güvencesizliğe, işsizliğe, geleceksizliğe karşı sınıfsal bir öfkedir aynı zamanda.

Kürt sorunu, Demokrasi Talebi ve Sınıfsal Gerçekçilik

Kürt halkının demokrasi talebi de yalnızca kimlik meselesi değildir. Çünkü

Kürt halkının demokrasi talebi de yalnızca kimlik meselesi değildir. Çünkü ulusal eşitsizlikler ile sınıfsal sömürü Türkiye gerçekliğinde birbirinden bütünüyle kopuk ilerlememektedir. Kürt emekçilerinin yaşadığı yoksulluk, göç, güvencesizlik ve baskı; sermaye düzeninin genel yapısından bağımsız değildir.

Kürtler Türkiye işçi sınıfının nicelik olarak küçümsenmeyecek ve en ağır alanlarında çalışan işçilerdir. Kürtler çifte sömürü altında dır.

ulusal eşitsizlikler ile sınıfsal sömürü Türkiye gerçekliğinde birbirinden bütünüyle kopuk ilerlememektedir. Kürt emekçilerinin yaşadığı yoksulluk, göç, güvencesizlik ve baskı; sermaye düzeninin genel yapısından bağımsız değildir.

Kürtler Türkiye işçi sınıfının nicelik olarak küçümsenmeyecek ve en ağır alanlarında çalışan işçilerdir. Kürtler çifte sömürü altındadır. Bir yandan kimliklerinin tanınmaması nedeniyle yaşadıkları ulusal ezgi ve baskı, diğer yandan işçi olduklarından karşı karşıya kaldıkları işgücü sömürsü.

Kürt özgürlük hareketi ulusal bir hareket olarak başlamış ancak günümüzde genel sınıf hareketinin ve demokrasi mücadelesinin bir bileşeni olmuştur. Başka türlü ifade edersek Kürt özgürlük hareketi salt bir ulusal hareket olma niteliğini aşmış demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin, yani sınıf mücadelesi öznelerinden biri düzeyine yükselmiştir.

Kürt ulusal sorunu konusunda elde edilecek kazanımlar Türkiye’de demokratik açıdan bir kazanım olacak; Türkiye’de demokratikleşme yönünde elde edilecek kazanımlar da Kürt ulusal sorununun çözümüne katkı sağlayacaktır. Arada bu

denli bir diyalektik bağ vardır. Onun için birlik devrimci mücadeleden, yani sınıf mücadelesinden bahsediyoruz.

Karadeniz’de Bir Maden Ruhsatı: Sermayenin Yeni Sömürge Haritası

Bugün çevre mücadelesi ile sınıf mücadelesini birbirinden ayırmak da kapitalizmin yeni saldırı biçimlerini anlamamak demektir.

Karadeniz’de bir köy düşünelim.

Bir sabah insanlar uyanıyor ve dağın yamacına maden ruhsatı verildiğini öğreniyor. Suyun geçtiği dereye HES yapılacak. Orman kesilecek. Arılar ölecek. Toprak kayacak. Çay bitecek. Fındık bitecek. Göç başlayacak.

İlk bakışta mesele yalnızca “çevre” gibi görünür.

Oysa burada bundan çok daha derin bir toplumsal gerçeklik vardır.

Çünkü maden şirketine karşı duran insan yalnızca “doğasever” değildir. O aynı zamanda işçidir, memurdur, çiftçidir, emeklidir, işsizdir, küçük esnafıdır. Sabah pazardaki fiyatları konuşur. Elektrik faturasını konuşur. Emekli maaşının yetmemesini konuşur. Çocuğunun okul mas-

rafını konuşur. Kirayı konuşur. Hastanede sıra bulamamayı konuşur. Ürününün para etmemesini konuşur. Borcunu konuşur. Geleceksizliği konuşur.

Ve şimdi bütün bunların üzerine bir de toprağının, suyunun, havasının elinden alınması eklenmiştir.

Yaşam Alanı Mücadeleleri Neden Sadece “Çevrecilik” Değildir?

İşte tam da burada çevre mücadelesi ile sınıf mücadelesi iç içe geçer. Çünkü sermaye artık yalnızca emeği sömürüyor; yaşamın kendisini kuşatıyor.

Bir köylünün deresi kurutulduğunda yalnızca doğa zarar görmez; geçim ilişkisi bozulur. Bir yayla maden sahasına dönüştüğünde yalnızca ağaçlar kesilmez; insanlar yoksullaşır, göçe zorlanır, borçlanır, mülksüzleşir. Bir kentte hava kirlendiğinde yalnızca ekolojik denge bozulmaz; işçinin sağlığı bozulur, emekçinin yaşam süresi kısalır.

Kapitalizm bugün doğayı da emeği de aynı mantıkla tüketiyor: sonsuz kâr uğruna. Bu yüzden yaşam alanı mücadeleleri yalnızca “çevreci tepki” olarak okunamaz. Bunlar aynı zamanda sermayenin topyekûn yaşamı piyasalaştırmasına karşı toplumsal savunma refleksleridir.

Karadeniz’de maden şirketine karşı direnen yurttaş, çoğu zaman bunu teorik bir anti-kapitalist bilinçle yapmıyor olabilir. Ama yaşadığı somut deneyim onu doğrudan sermaye ile karşı karşıya getiriyor.

Çünkü karşısında artık yalnızca bir şirket yoktur. Karşısında ruhsat veren devlet vardır. Jandarma barikatı vardır. Mahkeme süreçleri vardır. Medya manipülasyonu vardır. Yandaş müteahhit düzeni vardır. Yani karşısında bütünlüklü bir sermaye düzeni vardır.

Tam da bu nedenle bu mücadelelerin önemi büyüktür. Çünkü insanlar çoğu zaman sınıfsal gerçekliği teorik kitaplardan değil, yaşadıkları somut yıkımdan öğrenirler. Suyunu kaybeden köylü... Borç altında ezilen emekli... Ürünü para etmeyen çiftçi... Asgari ücretle yaşayan işçi... Güvencesiz çalışan genç... Hepsi farklı yerlerden aynı düzene çarpmaktadır.

Komünist siyasetin güncel görevlerinden biri de tam burada ortaya çıkıyor: Bu parçalı öfkeleri ortak bir toplumsal hatta

Bir dere nöbeti zamanla bir halk meclisine dönüşebilir. Bir köy direnişi emek ve demokrasi tartışmalarının merkezi haline gelebilir. Bir çevre platformu sınıfsal dayanışma ağlarına dönüşebilir. Çünkü insanlar ortak yaşamı savunurken birbirlerinin gerçek hayatına da dokunmaya başlarlar.

bağlayabilmek. Yani maden karşıtı bir köylü hareketine yalnızca “ağaç savunusu” olarak değil; emek, mülksüzleşme, yoksulluk, borçlanma ve adaletsizlik bağlamı içinde yaklaşabilmek. Çünkü o insan zaten hayatın bütün yüklerini aynı anda yaşamaktadır.

Yaşam Alanı Mücadelesi Hayatın Tamamına Dokunur

Sorun yalnızca doğanın yok olması değildir. Sorun aynı zamanda: yoksulluktur, adaletsizliktir, geleceksizliktir, barınma sorunudur, sağlık hakkıdır, eğitim masrafıdır, güvencesizliktir.

Yaşam alanı mücadelesi bu yüzden hayatın bütün çelişkilerini içinde taşır. İşte tam burada örgütlenme meselesi yeni bir anlam kazanıyor. Eğer bu mücadeleler yalnızca tek bir çevre başlığına sıkıştırsa zamanla daralabilir. Ama insanlar yaşadıkları bütün sorunların ortak kaynağını görmeye başladığında mücadele başka bir düzleme taşınır.

Dere Nöbetinden Halk Meclisine

Bir dere nöbeti zamanla bir halk meclisine dönüşebilir. Bir köy direnişi emek ve demokrasi tartışmalarının merkezi haline gelebilir. Bir çevre platformu sınıfsal dayanışma ağlarına dönüşebilir. Çünkü insanlar ortak yaşamı savunurken birbirlerinin gerçek hayatına da dokunmaya başlarlar.

Demokrasi mücadelesi ile Sınıf Mücadelesinin Diyalektiği

Tam da bu nedenle bugün demokrasi mücadelesi ile sınıf mücadelesi arasındaki ilişki yeniden düşünülme zorundadır.

Demokrasi mücadelesi sınıfsal bir içerik kazanmadan düzen içine çekilebilir. Ama sınıf mücadelesi de demokrasi sorunlarını küçümserse toplumsallaşamaz. Bu iki alan birbirinin alternatifi değil; birbirinin diyalektik tamamlayıcısıdır.

Çünkü kapitalizm bugün yalnızca emek sömürüsüyle ayakta durmuyor. Aynı zamanda baskıyla, otoriterleşmeyle,

erkek egemenliğiyle, doğa talanıyla, medya manipülasyonu ve yargı denetimiyle ayakta duruyor.

Bugün bir grevin polis zoruyla bastırılması doğrudan siyasal bir meseledir. Bir maden şirketine karşı direnen köylülerin jandarma barikatıyla karşılaşması sınıfsal bir meseledir. Kadın emeğinin güvencesizleştirilmesi patriyarka ile

Tam da bu yüzden ekonomik mücadeleyi politik hedeflerden koparan dar ekonomist anlayışlar bugün daha da yetersiz hale gelmektedir.

Çünkü artık mesele yalnızca ücret değildir. Mesele yaşamın bütünüdür. Barınmadır. Sudur. Doğadır. Demokrasidir. Gelecektir. Onurlu yaşam hakkıdır. Dolayısıyla bugün mesele yalnızca “işçi sınıfını merkeze koymak” gibi şematik bir tekrar değildir. Asıl mesele, hayatın farklı alanlarında ortaya çıkan bütün bu parçalı direnişlerin ortak toplumsal köklerini görebilmektir.

sermayenin ortak çıkarıdır. Gazetecilerin susturulması toplumsal muhalefetin bastırılmasıdır. Üniversitelerin kuşatılması gençliğin geleceksizleştirilmesidir.

Birleşik Mücadele: Parçalı Direnişlerin sınırları

Fakat bütün mesele bu mücadelelerin varlığı değil, nasıl birleşeceğidir. Çünkü bu mücadeleler kendiliğinden ortak bir toplumsal dönüşüm programına akmaz. Bir dere direnişi bazen yalnızca “bizim köye dokunmayın” sınırında kalabilir. Bir kadın hareketi liberal bireyciliğe sıkışabilir. Bir gençlik hareketi yalnızca kültürel itiraza dönüşebilir. Bir emekli öfkesi yalnızca maaş artışı talebiyle sınırlanabilir.

Tam da bu yüzden ekonomik mücadeleyi politik hedeflerden koparan dar ekonomist anlayışlar bugün daha da yetersiz hale gelmektedir.

Çünkü artık mesele yalnızca ücret değildir. Mesele yaşamın bütünüdür. Barınmadır. Sudur. Doğadır. Demokrasidir. Gelecektir. Onurlu yaşam hakkıdır. Dolayısıyla bugün mesele yalnızca “işçi sınıfını merkeze koymak” gibi şematik bir tekrar değildir. Asıl mesele, hayatın farklı alanlarında ortaya çıkan bütün bu parçalı direnişlerin ortak toplumsal köklerini görebilmektir.

Bugünün Sınıf Savaşı Nerede Yaşanıyor

Belki de bugün sınıf mücadelesi tam da bu geniş toplumsal bağlam içinde yeniden şekillenmektedir. Bir fabrikada grev yapan işçiyle, deresi için nöbet tutan köylü arasında... Şiddete karşı yürüyen kadımla, geleceksizlikten bunalan genç arasında... Borç altında ezilen emekliyle, güvencesiz çalışan beyaz yakalı arasında... Sanıldığından çok daha derin ortaklıklar vardır. Bugünün tarihsel görevi belki de tam burada yatıyor: Dağılmış hayatları yeniden ortak bir toplumsal mücadele duygusunda buluşturabilmek.

Çünkü artık mücadele yalnızca ekme kavgası değildir. Aynı zamanda su kavgasıdır. Toprak kavgasıdır. Barınma kavgasıdır. Kadın özgürlük kavgasıdır. Gençliğin gelecek kavgasıdır. Hafıza kavgasıdır. Yaşamı savunma kavgasıdır.

Ve belki de bugün sosyalizmin güncelliği tam da buradan doğmaktadır: İnsanların yalnızca ücretlerini değil, hayatlarını savunmasından. ■

Ezilenlerin Pedagojisi Işığında Eğitim ve Devrim

□ A. Evren ÖZBAŞ

Günümüzde Türkiye gibi sınıflı toplumlarda eğitim, toplumu bilinç sahibi yapıp, fikri anlamda özgürleştirilmesi gereken asli niteliğinden uzaklaşmakta, ezen, baskıcı hükümetler tarafından, sömürüyü ve içinde yaşanan sömürü düzenini doğal ve normal görüp, bu düzene en iyi şekilde katkı sağlayacak topluluklar yaratma yolunda en önemli araç olarak kullanılmaktadır.

Paulo Freire'nin eğitim ve devrim üzerine kaleme aldığı *Ezilenlerin Pedagojisi* kitabında bahsettiği, ezen ve ezilen barındıran iki kutuplu toplum yapısı günümüzün de gerçekliğini yansıtır. Ezenler, ezilenlerin haklarını ve var oluşlarını önemsemeyen, aç gözlü kapitalist tutumları sebebiyle işlerine yarayan metallerden farksız görürler. Ezilen halkların, ezildiğinin bilincine varılması öncelenecek, kendimizden farksız görerek, diyalog ile güven ilişkisi kurmamız devrim için zaruridir. Ezilen halklara, yönetimde bulunan emek sömürgecileri, diyalogsuz ve manipülatif yaklaşımlarla onların 'iyiliğine' olacağını iddia ederek çeşitli politikalar ve sözde özgürleştirme hareketlerinde bulunurlar. Ancak bunlar ezilen halklarla iletişimsiz bir şekilde yapıldıkları için halka tesiri az olur. Halka tesir etmek için halkla iç içe olup, ezenlerin ezen olduğunun farkına vardırıarak, bunun üzerine düşünmelerine katkı sağlayabiliriz. Düşünce olarak başlayan fikirler eyleme dönüşür. Devrim için eylemci ve bilinçli ezilenler olmazsa olmaz, ezilenlerle birlikte devrim yoluna baş koymuş diyalogcu önderlerin halkın gerçek manada özgürleşmesinde olan çabası ve sorumluluğu gerekli ve değerlidir.

Manipülasyonlar ve propaganda siyaseti ile mevcut durumunun ve düzenin farkına varması önlenmeye çalışılan halkın bilinç kazanması için özgürleştirici bir eğitim gereklidir. Ezenlerin ve bu bilinçteki yönetimlerin, eğitim modeli her zaman anlatıcı, Freire'nin tabiriyle 'bankacı' eğitim modeli olmuştur. Bu

Kolektif bilincin ve eylemin öneminin kavranması için dayanışma içerisinde düşünsel ve eylemsel faaliyetlerde bulunulmalıdır. İnsanların yapmak isteyip yapamadıkları şeyler diyalogla öğrenilip herkesin arzularının gerçeklik sınırlarında kolektif olarak hayata geçirilmesi sağlanarak, tek başına yapamadıkları şeyleri birlik ve dayanışma ile yapabileceklerini uygulamalı olarak kavramaları sağlanmalıdır. İnsanlar kolektif bilince ve benliğine güveni olan bireylere dönüşmelidir.

model öğretmeni tam bir otorite ve bilgi kaynağı, öğrenciyi ise bilgisiz, anlatılanı ezberlemesi gereken, düşünmemesi gereken 'nesnelere' olarak görür. Bu yöntemde öğrenciler kendilerine yüklenen bilgiyi ne kadar depolarsa o kadar az eleştirel bilinç sahibi olur, öyle ki ezen düzenin arzusu da budur. Oysa ki eğitim, eleştirel bakışla, bağımsız ve açık bir zihinle ilgi alanlarının peşinden gitme, kendini keşfetme ve geliştirme sürecidir ve bunlar ancak işbirliği içerisinde gerçekleştirilebilir. Bundan dolayı önemli olan öğrencilere dayatma değil dayanışma yoluyla yaklaşmaktır. Dayanışma, iletişim gerektirir ve iletişim 'nesne' ile değil 'özne' ile olur. Öğrenciyi insan, özne ve birey olarak algılamak önemlidir. İnsan dünyayı ve kendini, düşünerek ve etkileşerek tanımalı ve bilinç kazanmalıdır. Ancak bu şekilde özgürleşme pratikleşebileceği için bireyin ve dünyanın özgürleşmesi, birbirleriyle olan ilişkisini ve ayrılmazlığını idrak edecek bilince varması ile olur. Dünya sabit ve duran, bizlerden bağımsız bir cisimmiş gibi, dünyanın böyle olduğu, dünya düzeninin böyle olduğu gibi ezenler tarafından ortaya atılmış aldatmacalara kanmamalı, 'özgür toplum' idealinin, birilerinin toplumun özgür olduğunu beyan ettiği için değil toplumdaki bireylerin ve fikirlerin özgürleşmesi ile olabileceğinin farkına varıp bu yolda emek harcamalıyız.

Tepeden inme eğitim modelleri yerini halkla iletişen, halka danışan ve sahada gözlem yapan, toplumu tanıyan, bilen önderler tarafından şekillendirilen yöntemlere bırakmalıdır. Halkı gerilla eğitim

yöntemleri ile devrim yolunda bilinçlendirip harekete geçirmek mümkün ve önemlidir. Halkla etkileşmek ve halktan biri olmak bu süreçte önemlidir. Toplumun zorunlu verilen eğitimden daha az etkilenmesi için gönüllü eğitim yapıları ve toplulukları oluşturulmalı, bu yapı içerisinde insanların kendilerinin ve ilgilerinin farkına varacakları, bilinçli önderler ile etkileşip, dünya ile olan ilişkilerine farklı bakışlar kazanabilecekleri bir ortam yaratılmalıdır. Kolektif bilincin ve eylemin önemini kavranması için dayanışma içerisinde düşünsel ve eylemsel faaliyetlerde bulunulmalıdır. İnsanların yapmak isteyip yapamadıkları şeyler diyalogla öğrenilip herkesin arzularının gerçeklik sınırlarında kolektif olarak hayata geçirilmesi sağlanarak, tek başına yapamadıkları şeyleri birlik ve dayanışma ile yapabileceklerini uygulamalı olarak kavramaları sağlanmalıdır. İnsanlar kolektif bilince ve benliğine güveni olan bireylere dönüşmelidir. Emekçinin kendini işe yaramaz gördüğü, tek yönlü ve işverene muhtaç bir hayat sürdüğü, böyle görmesinin ve böyle yaşamasının öğretildiği düzenden, toplumdaki her bireyin fikrine değer verilen, herkesin dünya görüşünü ve düşüncelerini tartışabileceği bir ortama geçiş, insanların kendi düşüncelerinin de olduğunun farkına varmaları ve bu düşüncelerini oturtmaları açısından değerlidir. Birden çok alanda bir şeyler başarabildiğini ve bunu toplum içerisindeki diğer insanlarla işbirliği içerisinde başarabildiğini görmek, başkaldırı ve özgürleşme için önemli bir adımdır.

Özgürleşmek düşüncelerden başlar,

bu düşünceleri eyleme geçirme arzusu ise devrime varır. **Lenin**'in dediği gibi: "Devrimci kuram olmadan, devrimci hareket de olamaz." Devrim ne sadece konuşup, düşünüp, kuram yaratmakla olur ne de salt aktivizmle. Devrim dönüştürücü ve halkın olmalıdır, halkı yeterli bilince ve özgürlüğe ulaşmamış ve dönüşmemiş bir toplumda yönetim ele geçirilse dahi devrim sözde kalır. Toplum dönüşüren eğitim modeli ile devrim doğal süreçte gelecektir. Eylem ve söylemleri dayatmak bu sürece engel olurlar.

Dünyanın ve ülkemizin mevcut düzeninde bu bahsettiğimiz doğal süreçten ziyade doğal olan sömürü düzeniymiş gibi davranılmakta çünkü eğitim sistemleri bu sömürü düzeninden nemalanarak tarafından şekillendirilip, toplum dizayn edilmekte, buldukları durumu ve düzeni sorgulamayan, normalleştirilen ve ayak uyduran sözde bireyler yaratmaktadır. Eğitimin parasız ve eşit olanaklarla sunulması gibi temel bir durum bile ortadan kalkmış, toplum gerçek anlamda parasız ve desteklenen bir eğitime de ana dilde eğitime de hasrettir. Bunun sonucu olarak Kürtler ve Kürtçe konuşan halkımızı örnek verebiliriz, Kürtler bu eğitim sisteminden en az etkilenen topluluk olması hasebiyle isyan ve başkaldırının da merkezindedirler. Bu durum tesadüf değil eğitim ile yakından bağlantılıdır.

Daha önce de dile getirdiğimiz gibi devrim için halkın katılımı mutlak gerekliliktir. Kokuşmuş düzenin yarattığı eğitim sistemini ve öğretilenleri sorgulamadan şekillendirilmiş halklar iletişim ve etkileşim olmadan dönüşemezler. Bu dönüşüm ancak halkın ve devrimci gönüllü önderlerin dayanışmasıyla, kol kola hareket etmesiyle neticelenebilir. Bu dayanışmadan yoksun bir şekilde, kültürel ve eğitimsel anlamda bir dönüşümün içerisinde olmadan, devrimi bekleyip akabinde eğitim ile ilgili değişimler yapılabileceğine inanmak gerçekçi değildir. Çünkü devrim bu dönüşüm sürecinin doğal bir sonucu, bu yoldaki bir andır. ■

Meclisle Büyüyecek Siyaset

□ Av. İsmail DUYGULU

“Barışın, demokratikleşmenin ve toplumsal dönüşümün gerçek zemini, iradesini halk meclislerinde kuran toplum ve o iradeden beslenen siyasettir.”

Aynı yolda yürümek, herkesin aynı cümleyi tekrar etmesi değildir. Ama ortak yön ve program olmadan yürüyüş dağılır; mesafe hedefe dönüşmez. Türkiye’de asıl ihtiyaç, farklılıkları boğmadan ortak yön duygusunu kurabilen, çoğulluğu dağımlık değil kurucu güç haline getiren, iradesini halk meclislerinde üreten bir siyasal zemindir.

Türkiye’de siyaset uzun zamandır iki dar hatta sıkışıyor. Bir yanda her şeyi kapalı örgüt düzenekleri, yukarıdan belirlenen akıl ve disiplin üzerinden çözmeye çalışan bir siyaset tarzı var. Öte yanda toplumu seçim gününe çağırıp ertesi gün yeniden seyirci yerine iten temsili siyaset. **Birincisi**, toplumu taşıyamıyor, **ikincisi**, toplumu dönüştüremiyor. Bu iki hattın aşılması, örgütlü ciddiyet ile toplumsal açıklığı aynı zeminde buluşturacak yeni bir siyasal yönelimi zorunlu kılıyor. Türkiye’nin önündeki asıl mesele, bu iki sıkışmayı aşacak açık, meşru, birleşik ve meclis temelli bir siyasal yön kurmaktır.

Bir ülkenin siyasal biçimi yalnız seçim sonuçlarıyla ya da parti tüzükleriyle kurulmaz. Kim konuşabilir, kim örgütlenebilir, kim meşru sayılır, kim tehdit ilan edilir; bu sorular çoğu zaman kanun metinlerinden önce cevaplanır. Türkiye’nin siyasal tarihi de büyük ölçüde böyle kurulmuştur.

Burada asıl üzerinde durulacak hat, yasal, meşru ve demokratik siyaset zemininde açılacak kurucu kanaldır. Çünkü Türkiye’nin bugünkü ihtiyacı, toplumsal enerjiyi kapalı yapılarda daraltmak değil, meclis iradesi üzerinden çoğaltmaktır.

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının hikâyesi bu yüzden yalnız geçmişte kalmış bir katliam dosyası değildir; bu ülkede hangi siyasal ihtimallerin daha doğmadan bastırıldığını gösteren bir eşiktir. Mesele yalnız öldürülen kişiler değil; alternatif bir siyasal hat, bir örgüt aklı ve başka türlü bir kuruluş imkânının boğulmuş olmasıdır.

Devlet şiddeti yalnız insanları değil, hangi fikirlerin meşru sayılacağını da hedef alır.

Demokratik cumhuriyet, yalnız anayasal bir biçim ya da hukuki bir başlık değildir; siyasal iktidarın şiddet kapasitesinin kamusal denetime açıldığı, istisna rejimlerinin sınırlandırıldığı ve eşit yurttaşlığın gerçek güvencelere bağlandığı bir toplumsal-siyasal düzendir. Devletin demokratikleşmesi, yalnız yukarıdan yapılan kurumsal düzenlemelerle değil, toplumun kendi temsil, katılım ve denetim organlarını kurmasıyla gerçeklik kazanır. Meclisler de bu bakımdan siyasal hayatın kenarında duran yapılar değil, demokratik cumhuriyetin toplumsal dayanağıdır. Toplumsal enerji kurucu güvenceye dönüşmedikçe reformlar biçimsel kalır; meclisler canlı ve etkili olmadıkça siyaset de hukuk da kolayca eski merkezî reflekslerine geri döner.

Bu topraklar tek bir kimliğin değil; Türk’ün, Kürt’ün, Ermeni’nin, Rum’un, Arap’ın, Süryani’nin; Müslüman’ın, Hristiyan’ın, Yahudi’nin ve daha nice halkın ve inancın ortak yurdudur. Bu ülkenin geleceği benzeşmekte değil, eşitlikte, çoğullukta ve ortak yaşam iradesinde kurulabilir. Yaşanılabilir bir Türkiye için birlik dediğimiz şey de aynılık değil; farklılıkları boğmadan ortak bir yön duygusu kurabilme kapasitesidir.

Türkiye’de birlik, ancak ortak karar ve ortak yaşam zemini kurulduğunda kalıcı hale gelir. Birlik, örgütlerin birbirine benzemesiyle değil; farklı yapıların kendi varlıklarını koruyarak ortak meclislerde buluşabilmesiyle mümkündür. Çünkü birlik, aynı olmakla değil; birlikte karar alabilmekle kurulur.

Demokratik cumhuriyet, bu ülkenin bütün halkların ve inançların ortak yurdu olduğunu kabul eden bir siyasal ufuktur. Sol ve sosyalist muhalefet alanı da aynı açıklığa ihtiyaç duyar. Bu alan tek bir grubun, tek bir geleneğin ya da tek bir yapının mülkü değildir. Meclis siyaseti, farklı yapıların kendi özgünlüklerini koruyarak ortak karar, ortak emek ve ortak yön üretebilmesini mümkün kıldığı ölçüde kurucu bir güç kazanır. Çünkü itiraz, ancak örgütlü ve çoğul bir ortak iradeye dönüştüğünde yeni bir siyasal kuruluşun başlangıcı olabilir.

Mücadeleyi büyüten şey yalnızca öfke değildir. Öfke doğru hedefe yönelmediğinde, hareket kendi içine kapanır ve en yakınındakini en kolay hedef haline getirir. Eleştiri açıklama olmaktan çıkıp tasfiye arzusuna dönüştüğünde ise siyaset büyümmez; kendi dokusunu kemirmeye başlar. Bu yüzden kalıcı ve büyütücü olan, şiddet değil demokratik siyaset; dar kadroluk değil toplumsal meşruiyet; hama-set değil açık zihindir.

Buradan bakınca Türkiye solunun tarihine tek tek örgütlerin değil, öğrenme çizgilerinin tarihi olarak bakmak gerekir. Mustafa Suphi deneyimi programın, hattın ve örgüt disiplininin kurucu önemini hatırlatır. Harun Karadeniz çizgisi siyasetin toplumsallaşmadan, halkla temas kurmadan büyüyemeyeceğini gösterir. Ertuğrul Kürkçü ve onun kuşağının ağır deneyimi ise, bedel ödenmiş bir tarihin ne kutsallaştırılarak ne de küçümsenerek ele alınabileceğini öğretir. Bu üç hat birlikte düşünüldüğünde ortaya çıkan sonuç açıktır: mücadele yalnız irade işi değildir; toplumsal temas, demokratik zemin ve kurucu açıklık olmadan siyasal birikim ya donar ya da daralır.

Bu tarihsel birikimin yanında Paris Komünü ve Sovyet deneyimi de birlikte okunmalıdır. Paris Komünü halkın doğrudan katılımını; Sovyet deneyimi ise örgüt, kurumsallaşma, merkezileşme ve denetim sorunlarını düşündürür. Bugün ihtiyaç duyulan siyasal akıl, bu deneyimleri slogan gibi değil, ders gibi okuyabilen akıldır.

Bu çerçevede TKP’nin 7. Kongre Belgeleri, tartışmanın önemli dayanaklarından birini oluşturuyor. Belgeler, Sovyet deneyiminin toplumsal kazanımlarını sahiplenirken; tıkanmanın nedenlerini halk denetiminin zayıflığında, partinin devletle özdeşleşmesinde ve sosyalist demokrasi-deki sorunlarda arıyor. Genel yönelim, örgütsel sürekliliği ve tarihsel hattı koruyan bir öncü parti anlayışını savunuyor. Ancak bugün asıl mesele, partinin toplum adına konuşması değil; toplumun kendi sözünü kurabileceği meclis zeminlerini büyütebilmektir. Bu nedenle parti, toplumsal iradenin yerine geçen değil; ondan beslenen ve onu siyasal hatta dönüştüren bir yapı olarak düşünülmelidir.

Aynı belgelerde, öncü parti çizgisinin

yanında daha geniş bir siyasal imkân da beliriyor. Demokratik Halk Meclisleri’ne ilişkin karar, meclisleri yalnız destek çevresi ya da yan örgüt olarak değil; işçi, emekçi, köylü, işsiz, emekli, kadın ve gençlerin ortak sorunlar etrafında örgütleneyeceği, halkın gündelik yaşama müdahale edeceği ve yarının yönetim birimlerinin nüvelerini oluşturacağı yapılar olarak tanımlar.

Barış ve Demokratik Toplum Süreci’ne ilişkin karar ise Kürt meselesinin demokratik ve barışçıl çözümünü, Türkiye’nin genel demokratikleşmesiyle birlikte düşünür. Bu iki karar birlikte okunduğunda, meşru halk siyasetinin iradesini meclislerden alması gerektiği açık hale gelir.

Meclis siyaseti, TKP’yi ortadan kaldıran değil; onun işaret ettiği halk meclisleri zeminini ciddiye alarak daha açık, daha kurucu ve daha kapsayıcı bir siyasal alan açan bir yönelim olarak düşünülmelidir.

TKPlatform ve HDK deneyimi, meclis fikrinin yalnız teorik bir öneri değil, somut bir siyasal örgütlenme biçimi olarak düşünülmesi gerektiğini gösterir. İşyerlerinde, mahallelerde ve yerel alanlarda kurulacak meclisler; işçilerin, emekçilerin, kadınların, gençlerin ve halkların kendi sorunlarını doğrudan tartıştığı, karar aldığı ve siyasal sürece müdahale ettiği organlar olmalıdır. Bu bakımdan meclis, parlamentonun tamamlayıcısı değil; parlamentoyu da belirleyecek toplumsal iradenin kaynağıdır. HDK deneyiminin değeri de buradadır: farklı toplumsal kesimlerin seçim aritmetiğinin ötesinde aynı siyasal zeminde konuşabilmesini ve ortak hayatın sorunları etrafında buluşabilmesini göstermiştir.

Bu doğrultu, meclisleri barış ve demokrasi mücadelesinin sınıfsal ortak zemini haline getirir; Türk ve Kürt emekçilerinin siyasal ortaklığı da ancak böyle somut bir dayanak kazanır. 7 Haziran 2015’in siyasal değeri, bu ortaklaşma imkânının seçim düzeyinde görünür hale gelmesiydi. Bugün yeniden ihtiyaç duyulan da toplumsal kesimleri yalnız seçim dönemlerinde değil; meclisler, kongreler ve yerel ortak zeminler üzerinden kalıcı biçimde buluşturan bir siyasettir.

Burada mesele, bulanık bir uzlaşma değil; ilkel, farklılıkları gören ve onları

kurucu bir ortaklığa dönüştürebilen birleşmedir. Farklılıkları silmek değil, her düşüncenin yapıcı yanını ortak program içinde değerlendirmek gerekir. Birleşmenin ölçüsü; insan onuru, özgürlük, eşitlik, barış ve onarıcı adalet olmalıdır. Bu ölçüler olmadan birleşik siyaset, kolayca ya ilkesiz bir toplamacılığa ya da yeni bir tasfiyeciliğe dönüşür.

Türkiye solunun uzun tarihi şunu gösterdi: Herkesin dilinde sosyalizm ya da komünizm olabilir; ama her pratik bu hedeflere hizmet etmez. Siyasal yakınlık adlarda ve sembollerde değil; emekçi halkın örgütlenmesini büyüten pratikte aranmalıdır. Meclis iradesini güçlendiren, barış ve demokratikleşme zeminini genişleten her yönelim bu bakımdan değerlidir. Aynı yolda yürümek, herkesin aynı düşünce kalıbına girmesi değildir; çoğulculuğun ölçüsü niyet değil, pratiktir.

Türkiye’de siyasetin köklü sorunlarından biri, düşünsel aidiyetlerin zamanla tarihsel bilinçten kopup kimlik sadakatine dönüşmesidir. İnsanlar çoğu zaman siyasal tercihlerini tartışarak değil, devralarak kuruyor; programa değil, isme bağlanıyor. Bu durum ortak zeminde buluşma imkânını zayıflatıyor ve parçalanmayı kalıcı hale getiriyor. Oysa mesele, hangi ismin daha çok tekrar edildiği değil; hangi hattın toplumsal karşılık ürettiğidir.

Türkiye’de kurucu sol siyasal hat, tarihsel olarak Türkiye Komünist Partisi’dir. Bu hat yalnız bir örgüt ismini değil; işçi sınıfı mücadelesinin, eşitlik arayışının ve komünist toplum hedefinin sürekliliğini ifade eder. Ancak bu süreklilik, farklı siyasal damarların kendi özgünlüklerini yok saymayı değil; onları ortak meclis zeminlerinde toplumsal bir programa bağlamayı gerektirir. Siyaseti isimler üzerinden değil, toplumsal ihtiyaçlar ve kurucu zeminler üzerinden yeniden kurmak, bugün önümüzde duran temel görevlerden biridir.

Bugün asıl mesele, geçmiş polemiklerin tortusunu yeniden üretmek değil; ortak yürüyüşün zeminini büyütebilmektir. Dün ayrı durmanın gerekçesi olarak sunulan birçok tartışmanın ötesinde, bugün ihtiyaç duyulan şey; ana ekseninde buluşabilecek güçlerin ortak meclislerde yan yana gelebilmesidir. Siyasal farklılıklar korunabilir; ancak bu farklılıklar toplumsal muhalefeti büyüten ortak bir hatta bağlanmadığında, siyaset daralır ve etkisizleşir.

Bu tartışma içinde TKP’nin nihai hedefi de açık bir yere yerleşir: komünist toplum. TKP 7. Kongre Belgeleri’nde

sosyalist toplumdan gelişmiş sosyalizme, oradan sınıfsız komünist topluma uzanan tarihsel hedef tarif edilir. Bu hedef, emek-sermaye çelişkisi çözülmeden hiçbir toplumsal sorunun kökten ve kalıcı biçimde çözülemeyeceğini hatırlatır. Ancak bu yürüyüş, halkın çoğul, açık ve meşru öz örgütlenmeleri olmadan gerçek bir toplumsal gövde kazanamaz. Bu nedenle komünist hedef ile meclis siyaseti birbirinin karşıtı değil; aynı tarihsel yürüyüşün birbirini tamamlayan iki hattıdır.

Türkiye’nin yanlış düğümü, parti ile meclisi birbirinin alternatifi gibi kurmasında yatmaktadır. Oysa partisiz meclis dağılıbilir; meclissiz parti kapanabilir. Parti yön, süreklilik ve program üretir; meclis ise toplumsal meşruiyet, katılım ve denetim sağlar. Asıl ihtiyaç, bu ikisini karşı karşıya koymak değil, birbirini besleyen iki düzlem olarak kurmaktır. Parti, toplumsal iradenin yerine geçen bir merkez değil; meclislerden gelen iradeyi siyasal hatta dönüştüren çekirdek olmalıdır. Meclis de programsız bir dağınıklık değil; halkın özneleştiği, sözünü kurduğu ve denetim geliştirdiği zemin olarak işlerlik kazanmalıdır.

Ekoloji meselesi de bu siyasetin merkezinde yer almalıdır. Çünkü çevre ve ekoloji, ekonomik yapının yanına eklenen tali başlıklar değildir; mevcut üretim tarzının doğayı, emeği ve ortak yaşamı nasıl tahrip ettiğini gösteren temel alanlardan biridir. Emeğin sömürüsüne karşı mücadele, doğanın sömürüsünü hesaba katmadığında eksik kalır. “Nasıl bir ekonomi?” sorusu kadar, “nasıl bir hukuk, nasıl bir kent, nasıl bir ortak yaşam?” sorusu da önemlidir. Bu nedenle meclisler yalnız siyasal temsil organları değil; suyun, toprağın, havanın, kentin ve ortak yaşamın savunulduğu alanlar olmak zorundadır.

Çünkü toplumsal dönüşüm, yalnız iktidarın el değiştirmesi değil; hayatın yeniden örgütlenmesidir. Meclis siyaseti bu nedenle yalnız teorik bir tercih değil, doğrudan bir örgütlenme biçimidir. Türkiye’nin ihtiyacı yalnız yeni bir parti ya da yeni bir ittifak değil; toplumun yeniden siyasal özne haline gelmesidir. Bunun yolu, toplumu partiye çağırın değil, partiyi topluma açan kurucu siyasetten geçer. Böyle bir yönelim kurulabildiğinde barış, demokratikleşme, emek ve ekoloji birbirinden kopuk başlıklar olmaktan çıkar; aynı toplumsal kuruluşun birbirini besleyen boyutları haline gelir. Siyaset, yönünü programdan; toplumsal gövdesini ise meclislerden almalıdır.■

Sivil darbeden fazlası...

■ Murat ÇAKIR

Türkiye’deki ana muhalefet partisine yönelik “Mutlak Butlan” kararı birçok kesim tarafından sivil darbe olarak tanımlanıyor. İç politika açısından yapılan bu değerlendirilenin şüphesiz doğru yanı var. Ama gelişmeleri sadece sivil darbe olarak tanımlamak, Balkanlar-Kafkasya-Ortadoğu üçgenindeki Türkiye ile bağlantılı gelişmeleri hesaba katmamak, kanımızca resmin bütününe görmeyi zorlaştırmakta, yanlış payımı artırmaktadır. “Mutlak Butlan” kararının bizce asıl nedeni Türkiye’deki karar vericilerin dış politikada gördükleri bir operasyonel tehdide karşı atılması planlanan adımları güvenceye alacak bir yönetim istikrarını sağlama çabasıdır.

Okura, tespitimizi etraflıca gerekçelendireceğimiz bir makaleyi en kısa sürede hazırlama sözü vererek, neden böyle düşündüğümüzü telgraf stilinde açıklayalım. Bunu öncelikle Ankara’nın, yani karar vericilerin gözünden bakmaya çalışarak yapalım. Türkiye 480 bin civarında aktif askeri personeliyle NATO’nun en büyük ikinci ordusuna ve 2024’te 7,1 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiren askeri-sınai kompleksine sahip bir ülke olarak, Avrupa, Ortadoğu, Kafkasya ve Orta Asya’nın kesişme noktasındadır. Askeri-sınai kompleksinin altyapısı NATO ile uyumludur, ancak NATO tedarik zincirlerinin dışında da işleyebilir. Evet, Türkiye bir İran değildir, ama artık eski kategorilerin yetersiz kaldığı ve başka aktörleri entegre etme yeteneğiyle kendisine atanan rolden daha büyük hale geldiği için, ittifakın mantığını aşan bir NATO üyesidir.

Neticede Türkiye değişen dünya koşulları karşısında coğrafi avantajlara, askeri yeteneklere ve görülebildiği kadarıyla diplomatik esnekliğe sahip bir devlet olarak, Batılı emperyalist güçlerle iş birliğini sürdürebilen, Rusya ile diplomatik ilişkileri yürütebilen, ÇHC ile ticaret yapabilen ve bölgesel etkinliğini – Afrika’daki kimi ülkeler dahil – artıran bir ülke konumundadır. Son dönemin siyasal söylemlerini dikkate alırsak, Türkiye’deki karar vericilerin, – aralarındaki tüm ticari ve askeri ilişkilere rağmen – İsrail’in halihazırda Türkiye’yi Ortadoğu’nun en tehlikeli aktörü olarak gördüğü kanısında olduklarını tespit edebiliriz.

O açıdan, İran’a yönelik saldırı savaşının, Suriye’deki gelişmelerin, İsrail’in Irak’a gizli asker yerleştirmesinin ve Doğu Akdeniz’de oluşturulmuş olan İsrail-Kıbrıs-Yunanistan ittifakının da etkisiyle, Türkiye’deki karar vericilerin Katar, Pakistan ve Suudi Arabistan ile askeri iş birliğini derinleştirmek istemeleri pek şaşırtıcı değildir. Her ne kadar bu dört ülke ideolojik olarak yakın olmasalar da İsrail karşısında ve ABD’ye rağmen yeni bir “güvenlik mimarisi” oluşturabilecek derecede yeterli sermayeye, yeterli nükleer caydırıcılığa ve yeterli bölgesel konuma sahiptirler.

Pakistan, Suudi Arabistan ile girdiği ittifakın yanı sıra, 2025 Eylül’ünden bu yana Türkiye ile olan askeri-sınai iş birliğini genişletti. 2025 Aralık’ında Türkiye’nin Pakistan’da İHA montaj fabrikası kurma kararını alması ve TUSAŞ’ın Pakistanlı NUST ile ortak savaş uçağı inşa etme antlaşmasıyla, Batılı tedarik zincirlerinden bağımsız bir askeri-sınai iş birliğinin derinleşmesini sağlayan adımlar atılmaktadır. Dolayısıyla Pakistan ABD’ye karşı çıkmadan rolünü genişletir, Suudi Arabistan ABD güvenlik şemsiyesinden ayrılmadan Pakistan’ı destekler ve Katar bu eksene katılmaya çalışırken, Türkiye NATO üyeliğini tehlikeye atmadan Pakistan ile endüstriyel iş birliğini genişletmek, henüz ittifak denilmeyen bir dörtlü askeri birlikteliğin oluşmasını hızlandırmayı istemektedir.

Kanımızca Türkiye’deki karar vericiler olası bir savaşa çekilme durumundaki caydırıcılık gücünü elde etmek için bu adımları atmaktadırlar. Bu adımların ise ancak istikrarlı ve muhalefet baskısı altında olmayan bir yönetim ile olanaklı olduğu kanısındadırlar. “Mutlak Butlan” kararının parlamenter burjuva demokrasi ile uyuşmadığı doğrudur. Ancak Türkiye’de bu kurumların işler durumda olduğunu varsaymak zaten analitik bir hata olacaktır. Salt iç politika gözlüğü ile yapılan analizler yarım kalacak ve makro satranç tahtasındaki mücadelelerin gidişatını okumayı engelleyecektir. Dış politika ve bölgesel gelişmeler anlaşılmadan, iç siyaset anlaşılabilir. Hariçten gazel atarak bunu anımsatalım istedik. ■

Kamuoyuna Açıklama:

Mustafa Suphi Vakfı Saldırıya Uğradı Gözdağı ve Baskılar Bizi Yıldırılmaz!

2 Şubat Pazartesi 3 Şubat Salıya bağlayan gece yarısında Mustafa Suphi Vakfımızın lokali saldırıya uğramıştır. Binanın cümle kapısının camları ve çelik kapının kendisi ve lokalimizin daire kapısı koçbaşı ile parçalanarak kullanılmaz hale getirilmiştir. İlk bakışta binamızın kamera sisteminin çoğu parçaları ile başka eşyalarımızın da kaybolduğu anlaşılmıştır.

Yönetim Kurulu olarak avukatımız İsmail Duygulu ile görüşüldü; yakınımızdaki avuktan yardım istendi, avukatımız Ömer Kavili hemen vakfımıza ulaştı, yapılan değerlendirmelerden sonra Koşuyolu Emniyet Amirliğine hırsızlık suçundan şikayete karar verildi. Av. Ömer Kavili ve Yönetim Kurulu üyemiz karakola giderek, hırsızlık şikayetimizle

ilgili bilgi verdiler, polisler araştırma yaptıktan sonra bu olayın hırsızlık olmayıp polis operasyonu olabileceğini söylediler. Bu konuda ayrıntılı ve kesin bilgi isteme ısrarımız üzerine saldırının arama görüntüsüyle İstanbul Başsavcılığının talimatıyla yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Mustafa Suphi Vakfımız vakıf senedi onaylanan, Vakıf Kütüğünde kayıtlı ve yöneticilerinin her türlü iletişim numarası kayıtlı yasal bir kurumdur. Yasa gereği arama yaptığını iddia eden polis memurları devletin kendi kanununa uymak zorundadır. Yöneticilerimize haber verilmemiş, çilingir temin edilmemiş, kapılarımız ve diğer bazı eşyalarımız kullanılmaz hale getirilerek bunun adına arama işlemi denmiştir. Bu durum kanunsuzluk halidir.

di maddi zarar verdikleri gibi vakfımızın kapılarını açık bırakarak güvenlik zararı da vermişlerdir.

Buraya kadar aktarmaya çalıştığımız operasyonun yasadışılığı ve hukuki kısmı ile ilgilidir.

Vakfımıza zarar verecek şekilde vakfımızı hedef alan bu saldırının amacı tarafımızca bilinmektedir, çünkü sadece iki gün önce, 31 Ocak Cumartesi günü vakfımızın konferans salonunda “Mustafa Suphi ve Yoldaşlarını Anmak ve Anlamak” belgisi altında bir panel düzenlenmiştir. Emniyet güçleri beyaz sivil bir Ford Torneo ile vakıfa giden yolda pusuya yatmış, geleni gideni izlemiş, notlar almış, fotoğraflar çekip telsiz konuşmaları yapmış ve bu yöntemle baskı kurmaya çalışmışlardır.

Ocak 1921 gecesini Karadeniz’in derin sularında neden ve kimler tarafından haince ve vahşice katledildiklerini gün yüzüne çıkarmak için çalışmalar da yürütür.

Vakfımız toplumdaki siyasal gelişmelere duyarlılığı bakımından Ağustos ayında Barış ve Demokratik Toplum Süreci çerçevesinde TBMM çatısı altında kurulan “Milli Dayanışma Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu”na bir mektup ile başvurarak bu süreçte Kürt halkının demokratik, kültürel ve siyasal haklarının anayasal çerçevede çözümü ve Türkiye’nin demokratikleşmesi konuları ile birlikte Mustafa Suphi ile yoldaşlarının haince ve vahşice katlinin de aydınlatılması bakımından önemli sayarak sürecin takipçisi olacağımızı ilettik. Hal böyleyken “ne bu şiddet bu celal”?

Kapıyı koçbaşı ile kırdıktan sonra ayrılırken hırsız (!) girmesin diye plastik kelepçelerle kapatmışlar.

Kendi öz ve kısıtlı gelirleriyle çalışmalarını yürüten vakfımıza çok ciddi

gazete, kitap, dergi yayınlar, paneller, sempozyumlar, konferanslar düzenler. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının 28/29

Mustafa Suphi Vakfımızın amacı, vakıf senedinde yazdığı gibi “Mustafa Suphi’nin politik, ekonomik ve felsefi görüşlerinin araştırılması, yaşadığı dönemde geliştirdiği görüşlerin, bugünün bakış açısıyla ve dünya gerçekliği temelinde, tarihsel ve sosyal açıdan değerlendirilmesi, Türkiye ve Dünyamızın güncel durumu ile ilgili sosyal ve siyasi manada etkili yaklaşımlar geliştirilmesine katkı verilmesidir.” Bunun için araştırmalar yapar, çeşitli konulara ilişkin bilim kurulları ve komisyonlar kurar,

Dün gece yaşanan operasyonun Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katlinin yıldönümü ve bu konuyla ilgili düzenlenen etkinliklerimizin hemen sonrasında gerçekleşmesi tesadüf değildir. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının damarını Türkiye komünist hareketinde günümüzde yaşatmak, unutturmamak, gerçekleri açığa çıkarmak için faaliyet yürüten bizleri bu tür baskı ve saldırılar ile yıldıracaklarını zannedenler yanılıyorlar; 105 senedir yıldıramadılar yıldıramayacaklar.

Mustafa Suphi Vakfımıza bu saldırının yasal takipçisi olacağız, yasal haklarımız kullanacağız.

Yaşanan bu olay devletin ve toplumun demokratikleşmesinin ne kadar yakıcı olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Türkiye’de alışlagelmiş anti-demokratik uygulamalar son bulmalıdır. Yasalardan doğan hak ve yetkiyi kullanan yargı ve emniyet mensuplarının hukuki ödevlerine uymak zorunda olduklarını da onlara hatırlatıyoruz.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

Mustafa Suphi Vakfı
Yönetim Kurulu
İstanbul / 4 Şubat 2026

baştarafı 40. sayfada

varlığını sürdüren kan davaları ve töre cinayetleri. Bu haberleri okur ve dinlerken hep ölen ve öldüren kişiler açısından olaylar değerlendirilir Gel gör ki, perde gerisinde kalan kadınların durumu çok dramatik. Kimse o karanlık odaya girip olanları görmeyi düşünmemiştir, değer de görmemiştir zaten. İşte romanınız okunduğunda; kadının karanlık odası dediğimiz ruh ve yürek kanamalarını görebiliriz. Ah orada yaşanan terk edilmiş, gözyaşı, değersizlik, silinen varlıklar, ruhun tükenişi, anlamsız sabır girdabı, ölümün anlamsızlığı, karanlığın ihaneti, egemen erkek baskısı, çocuk kaygısı, ekle ekleyebildiğin kadar. Hem varoluşun, hem de yok sayılan bedenler. Romanınızı okurken bu bölümlerde kala kaldım, içim burkuldu.

Biliyorum ki yazın yelpazeniz çok geniş. Denemeler, öyküler, romanlar, günlük yazılarınız ve de şiir... Bence eksik kaldı. Hayranlık duyduğum çizimlerinizi unutmak olmaz ki. Elbette tüm uğraşlarınız birbirinden önemli ve de değerli. Hepsini de başarılarını kendi alanlarında kanıtlamış yapıtlar. Benim ayrı bir yere koyduğum, belki de içimde ukde kalan resim sanatına olan sıcak bağım da olsa gerek farklı değerlendiriyorum. Çizimlerinizdeki insan yüzlerinin her biri bir öyküyü anlatır nitelikte. Ayrıca günün özeti gibiydi. Karikatürlerin çizgiselliği nasıl ki kocaman bir haber anlatımını içinde barındırıyorsa, desen çizimlerinizde aynı anlatım görülür. Desenlerinizde isyan, başkaldırı, yergi, ezilmişlik duygusu, kısacası yaşanmışlıkları hâkim. Toplumda beslenen yazın insanı, toplumun kanamalı yaralarını fark eder, ona karşı duyarlılığını yapıtları ve söylemleriyle yansıtır. Toplumsal duyarlılığınız her mecrada kendini his ettiriyor. Oysa yürek; umut, iyilik, sevda, dava, türkü, huzur, coşku, rengârenk doğa için çarpmalı. Ne var ki olayların akışı, zincirleme gelişen kişileri geriyor. Doğal ışık olup daimi bir aydınlanma aracı olanlar, bu potansiyeli içinde barındıranlar o güzel atlarına binip gitseler dahi varlıkları yaşamaya devam eder. Yüzyılları önüne katıp günümüze gelebilen değerler bunların oluşturduğunu biliriz.

Ali Şeriatı der ki "Okuyun, okuyun. Çünkü mürekkebin akmadığı yerde kan akar"

Aziz Nesin "Bütün kitaplarımı severim; sevseydim yazmazdım" der.

Hem okumalıyız, hem de yazmalıyız. Yazmadan okuyabiliriz ama okumadan yazamayız. O nedenledir ki yazar kaleme değer verilmeli, yargılanıp susturulmamalı. Suskun bir toplum ölü bir toplumdur. Bir toplum; okur- yazar oranı kadar aydınlık yola ve geleceğe sahiptir. İşte tam da bundandır Ali Özenç Hoca'nın değerli kitapları okunsun derim.

Kitabınızın arka kapağında Fakir Baykurt şunları yazmış:

"Bir bakıma, yurdumuzun zorlukları içindeki durumunu yazıyor Ali Özenç. Almanya'nın sokaklarında, birahanelerinde, gürültülü mahallelerinde savrulan insanları betimlerken yurdunun durumunu, onların düşlerini dile getiriyor..." der.

Evet, sizi tanıdıkça bu yazılanların fazlalık olmadığına tanık olunur. Bu tespit tüm yazınlarınızda varlığını gösterir. Duyarlı kişilerin ayrıştırıldığı toplumlarda var olmak biraz cesaret, çokça çaba gerektirir. Bunu göze almak kolay olmasa da yapılası çabalardır. Bu

duyarlılıkları duygu ve kültür çerçevesinde saklayabilmek ayrı bir yeti ister.

Ah o kalemler ki!.. Bağrındaki sevgiyi, varoluşun izlerini gelecek kuşaklara taşıyan güç. Doğal tohumun varsıllığını içinde barındıran mucize. Bilgi akışında dünyevî ırmak. Tüm bunlar için bile değeri bilinmeli o kalem tutan ellerin. Payına düşen yargılama değil, onurlandırma olmalı.

Pablo Neruda der ki; "Yavaş yavaş ölürlük. Okumayanlar, müzik dinleyenler, vicdanında hoşgörüyü barındırmayanlar." Selam olsun bu güzellikleri yüreğinde barındıran güzel insanlara. Küçük insanlar küçük sevinçleri, büyük insanlar büyük sevinçleri alkışlar. Büyük sevinçleri alkışlayabilen Ali Özenç Hoca, bu özgünlüğü taşıyabilmek güzel bir duygu olsa gerek.

Şiirlerinizin akarı sevgiye dönük olsa da toplumsal olayları değirmeninizde öğütmeden edemiyorsunuz. Olsun... Her dize ayrı bir tat bırakır damakta. Yaşama

da seslenir, çiçek- böceğe de, sevdaya da...

Şiirleriniz de öyle değil mi sanki:

ömür;

"ben kaç adım gelsem / sen o kadar gittin / ve yol bitti / şimdi; ikimiz de / kıyısındaız ömrün"

dişi kuşların kanat izleri;

"kuşatılmış ülkelerin esiri / kır beni, sırların çürüdüğü aynalarda / kırıl bende beni ışığa çıkar "

elvan kokusu;

"çiy serinliğinde hani / yağmurda toprak kokusu / mavi arı kuşları / yüreğın nar kokusu "

Tüm yazın türlerinizde yumuşak ve sade bir anlatım görürüz. Doğayı, hayvanları seven bir insan kuşku yok ki insan sevgisini içinde barındırır. Yine bir şiirinizde;

"şu üç günlük dünyada / suların sesini biriktirdim sana

yağın yağmurları çoğaltmak için

türküler biriktirdim, sevdaları / türküler kurban etmemek için "

Suyu yağmur için, türkülerini sevda için biriktiren bir düşünce elbette tüm evreni sever.

Kadının, toplum ve ailenin mi-henk taşı olduğunu vurgularsınız ama toplumda yaşananları da eleştirmeden edemezsiniz. "8 Mart... Acının, baskının, horlamanın, şiddetin olduğu yerde ne anma, ne de kutlama olur!.." Elbette haklısınız. Her gün kadın cinayetleri, kadına yapılan dini baskı, toplumsal ayrımcılık, çalışma yaşamında koparılan eve mahkûm eden zihniyet tüm çıplaklığıyla ortadayken insani isyanınızda haklısınız. Bundandır boynu bükük, mutsuz ve ruh çöküntüsü içindeki çizimleriniz tüm gerçekliliği ortaya koyuyor. Yine bir sözünüzde; "Erkek erdemli değilse, kadın ne yapsın, nasıl katlansın?" birçok kadının yaşamında var olan sızılardır. Belki kadın olmanın verdiği duyarlılık ya da yüklenmiş olduğumuz sorumluluk gereği bu konuda hassasız. Bir toplumda kadın değer görmüyorsa, o toplum gerileme rayına oturmuş demektir.

Değerli Ali Özenç Hocam sizi tanımak için zaman yetmez. İyi ki tanışmışım demek ne güzel ve erdemli bir söylem.

Yazım yaşamınızda nice yıllara iz bırakmanız dileğim. ■

LİMAN YAYINLARI

Kitaplara tüm internet sitelerinden ulaşabilirsiniz

Kurucu Sahibi ve İlk Sorumlu Müdürü: K. Tayfun Benol
(10.10.2015'de Ankara Katliamı'nda Kaybettik)

Önemli not: İşsiz, emekli, engelli, öğrenci ve devrimci siyasi tutsaklara ücretsiz abonelik

Ali Özenç Çağlar'ın Kitapları Üstüne

□ Nilüfer UÇAR

Sayın Ali Özenç Hocam; sizi sosyal medyanın güzel nimetlerinden faydalanırken tanıma olanağını buldum. Dünya çok büyük olsa da sosyal ağın sunduğu mucize sayesinde küçülüp bilgisayar kutucuğuna girince, birçok bilgiye, kişiye ve içeriğe kolayca ulaşma olanağına sahip olabiliyoruz. Bu da çağımızın bize sunumudur. İyi ve yerinde kullanıldığı oranda değeri yadsınamayacak kadar çoktur. İşte bu sosyal ağda sizinle nasıl karşılaştım, nasıl sayfa arkadaşı olduğumuzu anımsamıyorum. Paylaşımlarınızın içeriği ilgimi çekmişti. Hemen hemen tüm paylaşımlarınız; bizim ve dünya edebiyatının önemli yazarları ve şairleri dolayısıyla şiirlerini tanıtan seçkiler, muhalif içerikli önemli bilgileri içeriyordu. Bir paylaşımınızda Fakir Baykurt'la fotoğrafınızı ve söyleşinizi gördüm. Yazıyı merak ve ilgiyle okudum.

Daha sonra tarafınızca hazırlanan "Çağdaş Edebiyat" sayfasıyla karşılaştım. Düzeyli, seçkin yazıları ve dolu içeriğiyle titiz bir çalışmanın ürünüydü. Aylık internet e-dergisi. Çok beğenmiştim. Ben de bu sayfaya şiir göndermeliyim diye düşündüm. Ama e-mail adresini bulamayınca özelde size yazmak zorunda kalmıştım. İşte tanışmak için kapıyı açan Ali Özenç Hocam siz oldunuz. Telefon numarasını bırakıp, aramayı da bana bıraktınız. Bu ince davranışınız beni etkilemişti. Yaptığımız görüşmeden sanki yıllara dayanan bir geçmiş, yaşanmışlık varmış gibi içten, sıcak ve dostça bir

"Hiç böbürlenme, senin yüceliğin benim sevdam kadardı."

"Küçük insanlar, kıymetini bilmedikleri onurlarını, hep küçük şeyler için harcarlar"

A.Ö.Ç

söyleşi oldu. Bir dost kazandığının farkındaydım. Hani geçmişimizde olan, ne yazık ki yitirdiğimiz değerlerimizden yerini şimdilerde bulamadığımız "babacan" kavramı olmasa da ben Ali Özenç Hocamda bunu gördüm. Öyle içten, öyle doğal ve öylesine dost canlısıydı. Bildiğim bir şey varsa o da, okumanın – yazmanın önemini ön plana çıkaracak kişileri önemsiyor, onları yüreklendiriyor, gerekirse destek oluyorsunuz. Gözlemlerimde bunu gördüm. Yanıldığımı da sanmıyorum.

Bir denemenizde şöyle yazıyorsunuz: "Okuma özüllü olan insanlar, eğer şair ve yazarsa, mutlaka yazma kabızlığı da çekerler Üretemezler. Çünkü biz beynimizi yeni bilgilerle dolduramaz, onu – okuyarak – takviye edemezsek, beyin hangi bilgilerin sentezini çıkarıp size güzel cümleler, ilginç konular, düzeyli projeler üretmenize yardımcı olabilir ki?"

Açıkça vurguladığınız konu okumanın elzem oluşudur. Çok okuyan, bunu da titizlikle öneren biri yazarsınız. Okumak; yürünecek yolu aydınlatan elimizde olması gereken ışık kaynağıdır. Yoksa nasıl yürünür o yol. Evet, o gün; uzanan o sıcacık dost eli iyi ki sıkışmış derim hâlâ. Şirazesini dağılan kaos kokan yaşadığımız günümüzde, güven veren bir elden kıymetli ne olabilir ki!.. Beklentisiz dostluğun, ar-

kadaşlığın nesli tükenen varlıklar gibi korunup değer bilinmeli.

Yeni çıkan ilk kitabım hakkında konuşurken çekincelerimi sezinlemiş olmalıydınız ki güç verici önerilerde bulundunuz. Şiir göndermemi söylediniz akabinde. Gönderdiğim şiiri beğenmiş olmanız moral ötesi bir güven esintisi yarattı. Birçok konuda yardımınızı esirgemediniz. Bu anlatıklarım bana özel olmadığını, pek çok kişiye aynı yakınlığı ve desteği esirgemedi, üşenmeden, yük olarak algılamadan ve en önemlisi ego denilen o canavarı devre dışı bırakarak yapıyorsunuz. Bir anda kıyaslama denilen o nahoş arkadaş araya girer. Sevmesek de kıyaslama hatasını yaparız.

Donanımlı, kültürel birikimi doyunluk seviyesine ulaşan, çağdaş bakış açısına sahip, toplumsal duyarlılık kazanmış, ego denilen şişkinliği bir kenara bırakmayı başarabilmiş kişiler birikimlerini paylaştıkları gibi / kişi veya kişileri desteklemeyi, yol açmayı kendilerine görev sayarlar Bunu başarmak kolay mı dence, çok kolay olduğu söylenemez. Ego denilen yaramaz arkadaş kişiyi Kaf Dağı'na oturtur. O kadar çok örnek var ki. Kuzey rüzgârı ısıtmaz yürekleri.

Sizi ve üretkenliğinizi tanımak say-

gınlığınızı noktasız cümleye çevirir.

Yakın zamanda "Yitik Zaman" – şiir ve "Sular Kuruyunca" – romanınızı okudum. "Sular Kuruyunca" beni yıllar önce okuduğum Fakir Baykurt romanlarının tadını tattırdı. Uzun zamandır köy konulu roman okumamıştım. Susuzluğumu giderdi. Harika gözlemler, ince ince dokunan konu, insan ve doğa betimlemeleri, konu bağlantıları, kurgunun bitime kadar kesintisiz ve akıcılığının devam etmesi başka bir tat bırakıyor okurken. Direncini suya bırakan kum tanesinin salınan akışı gibi bir anlatımla yüzleşiyor okur. Her ne kadar romanda kuruyan su anlatılıyorsa da damakta serin bir duygu bırakıyor.

"Sırtı yeşil, ayakuçlarında ince sarı çizgileri olan tel duyurgaçlı küçük bir çekirge..." -Sular Kuruyunca- Buradaki gözlem inceliğini romanın hemen hemen her safhasında görmek olası.

Yıllardır süregelen, bitmeyen,

Devamı 39. sayfada

